

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Inserati: do 9 peti vrst 1 D, od 10—15 peti vrst 1 D 50 p., večji inserati peti vrst 2 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic peti vrst 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrst 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 p. Popusti le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inseratni davek posebej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znak za odgovor.

Upravišče „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva ulica št. 5, priljučno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje

Telefon št. 34.

Dopolnje sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke:

v Jugoslaviji vse dni po Din 1—

v inozemstvu navadne dni Din 1, nedelje Din 1-25

Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:	V Ljubljani	V inozemstvu
12 mesecev	Din 144—	Din 264—
6	72—	132—
3	36—	66—
1	12—	22—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.

Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici, Na samo pisemna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Naše stališče.

Že danes teden smo v članku »Pro domo« odgovorili na različna poklicana in nepoklicana uganjanja o programu »Slov. Naroda«. Povdarjali smo svojo tradicionalno narodno in svobodomiselnost stališče. Izjavili smo, da nismo strankarski organ in da se bomo borili proti kugi korupcije in partizanstva brez ozira na levo in desno. Prav posebno smo povdarjali, da bomo branili gospodarsko stališče Slovenije. Obenem hočemo delati za koncentracijo naprednih sil in smo obsodili strankarsko cepljenje po stanovih.

Kritika, na katero je zadelo naše stališče, nas ni v stanu omajati. Nasprotno: utrjujejo nas v tem, da je naša mirna nepristranska pot pravilna. Kakor rečeno, »Slov. Narod« je izvenstrankarski napredni organ. Nekateri bi pač radi še naprej, da bi list ostal brez jasne smeri, odpirajoč predalec zdaj enemu, jutri pa ravno nasprotnemu stališču. Mi tudi odslej ne bomo odklanjali, da se v našem listu v dostojni in dopustni formi čuje včasih oba zvana, a naše lastno stališče mora biti dosledno.

Zelo obžalujemo, da je naša izjava za skupno delo proti klerikalizmu našla tako neumestno odziv pri vodstvu SKS. Reklj smo, da nasilnost klerikalizma ne dopušča, da se napredni čepimo po stanovih, če hočemo doseči uspeh. Zato nas je glasilo »kmetijske« stranke tako ostro in rečemo lahko prav surovo napadlo, kakor bi od te strani ne pričakovali. Vsaj smo mi in vsa napredna javnost s simpatijami zasledovali in podpirali »samostojno« gibanje. Dogodki ob zadnji volitvi so pa tudi za zelo površne ljudi dali dokazov dovolj, da v boju s klerikalizmom cepilne fronte ne v mestu, še manj pa na deželi ne bodo nič opravile. Slov. Narod je to takoj po objavi volilnih rezultatov iskreno konstatiral. Boj s klerikalizmom se ne more voditi s par stanovskimi gesli in frazami. Danes se jim morda verjame, jutri pa nastopi razočaranje. Le z doslednim in globoko idočim gospodarskim in kulturnim delom, ki mora iti vsprejeto s politično organizacijo, se mu more vzeti teren. Če pa se moči v medsebojnih ljubosumnostih in drugih strasteh ublažijo, bo malo ostalo za glavno fronto. Kdor ne verjame, naj pogleda na deželo! Kjer gredo napredniki skupaj, tam se mora klerikalizem obupno boriti, kjer pa se napredniki gledajo kot psi in mačke, tam ne dela nobeden in vse čaka na odrešenje od zgoraj. To mora nehati! Tako je enodušno mnenje vseh pametnih ljudi, in zato se bo zavzemal tudi »Slov. Narod«, pa naj bo to prav ali ne prav »Kmetiskemu listu« in njegovim piscem. Vprašanje je, to trdimo

čisto mirno, veliko vprašanje je, če volilci SKS odobravajo način pisave »Kmetijskega lista«!

Klerikalci bi nas vsekako radi proglasili za zakrknjene centraliste. Tudi s to besedo se je zadnji dve leti veliko greha storilo med Slovenci. Kdor je za edinstveno državo in proti temu, da bi se na Bleiweisovi cesti šopirilo 12 klerikalnih »ministrov«, ta je že »centralist« in kriv vsake nepravilnosti, pa naj se zgodi v Mariboru ali Gjevgeliji. Kdor opozarja na skupne dolžnosti do države, ta je »srbski hlapec«. Tega zlobnega natolcevanja so vsi že do grla siti in drži samo še pri čisto površnih ljudeh brez globlje politične izobrazbe. Klerikalci so tista stranka, ki skupno z Radicem ovirajo konsolidacijo prilik, ki bi nas privedla tudi do krepke samouprave, do polnega uveljavljenja onega državnega avtonomizma, ki bo najširše sloje ljudstva pritegnel k javnim poslom. Klerikalna politika zadržuje tudi sicer

razvoj naše uprave, ki je še po dosedaj sprejetih zakonih decentralistična, ker daje odločilno moč velikim županom in oblastnim skupščinam. Če je kdo podpornik centralizma, sta to Korošec in Radič, ki na eni strani zadržujeta provedbo ustave in samouprav, na drugi strani pa z abstinenco politiko Hrvatov slabita efektivno kontrolo centralnih uradov ter uveljavljanje Hrvatov in Slovencev v ministrstvih.

Naš nastop za državno in narodno jedinstvo ni niti najmanj nevaren krepkemu zastopstvu interesov Slovenije, ki zahteva čim največ samoupravne oblasti in državne urade z najobširnejšo kompetenco. Naše stališče je zdrava srednja linija, ki spaja najvišji državni interes z interesi naših krajev.

Tudi SLS bi morala uvideti, da je šla predaleč in da bo treba retirati. Čimprej, tembolje za interes Slovencev, ki ga zastopa le na videz in zelo ponesrečeno.

Italijansko-špansko prijateljstvo.

Za baš sklenjenim italijansko-španskim prijateljstvom tiči velik kos Mussolinijeve zunanje politike.

Na gorenjem Jadranu je nastopil mir. Vsled izrednih razmer v Nemčiji cvete Trst in od tam prihajajo najugodnejša poročila o prometu in zaslužku. Reka je izdihnila in Beneške čakajo svojo bodočnost v novem pristanišču v Margheri, ki se pridno gradi. Mussolini je mogel vsled takih gorenje-jadranskih razmer v svojem govoru v senatu reči, da mora imeti politika velesile širše horizontne in se ne more vstavljati ob reškem Jadranu, kajti Reka pravzaprav ni nikak problem, marveč samo trn v italijanskem boku.

Mussolini se je preokrenil in pogledal proti Franciji in proti Španiji. Francija obvladuje v svojih najtežjih časih svojo akcijo v Nemčiji in Srednji Evropi in Anglija ne more dobiti v evropskem vplivu prevlade nad Francijo, da si je poskusila v to svrhu že vse, kar je bilo mogoče. V Parizu so zelo zamerili Mussoliniju njegov nastop v rimskem senatu proti Franciji, ko je povedal, da Italija ne odobrava ruhrske okupacije, da zahteva znižanje nemškega dolga in se upira vsaki intervenciji v notranjih zadevah Nemčije, toda francoskih politikov Mussolinijeve ljubosumnosti niso spravile v zadrego, marveč so premagali sledeči ostri spor z Anglijo in sporazum zopet krepko držali. Francija ne izgublja svoje pozicije, česar si je svest sicer tudi Mussolini, ki seveda ne išče prepira in razdora s Francijo, samo premočna in prevplivna se mu zdi; on se je hotel le postaviti

pred Španijo, da pokaže svojo neustrašenost in opozori sosedo Francijo, da hoče Italija s sestrsko Španijo ob strani inavgurirati novo dobo v Sredozemskem morju, ob afriškem obrežju in v južni Ameriki.

Mussolini odvarja s španskim prijateljstvom Italiji morje. Njegova zunanja politika obsega pri tem dogovore s Španijo, Francijo in Anglijo, ker brez takih dogovorov bi bila italijanska pomorska ekspanzija nemogoča. Italija jo nujno potrebuje. Kako pa je na tržaškem kongresu začetkom novembra bolesto zvenel italijanski klic: na morje! Doma je pretresno. Tja ven v svet mora italijanski človek in na morje s trgovino!

Tako stopa v italijanski zunanji politiki v ospredje njen pomorski del. ki ga je napovedal Mussolini v senatu s pripombo o potrebi širših horizontov. Mussolinijeve namene bodo temeljito proučevali v Parizu in Londonu. Ako je hotel Mussolini v senatu suniti Francijo in napraviti poklon Angliji, ki se je po krfskem slučaju zelo ohladila napram Italiji, v prid pričetemu svojem pomorskemu prizadevanju, se je prevrnil, ker pokazani italijanski nameni morajo sami po sebi združiti Pariz in London, da se ne okriši angleško-francosko gospodstvo na morjih. Francija in Anglija se najbrže ne bosta protivili nekakemu italijansko-španskemu razmahu v pomorskem in kolonialnem stremeljenju, toda nobenega dvoma ni, da ta razmah ne bo mogel seči preko francosko-angleških pomorskih interesov. Italijanski in španski brodovi bodo pluli še dalje po morju pod vrhovnim francosko-

angleškim nadzorstvom in izseljeniške in kolonialne korake Italije tudi ne bo umerjala samo volja njene zunanje politike. Italija potrebuje v svoje pomorske svrhe prijaznosti Francozov in Angležev v prvi vrsti, v drugi šele prihaja v poštev ljubezen španske sestre.

Španski kralj je v Rimu sicer skočil v Mussolinijeve mreže in sledil mu je diktator Primo de Rivera, katerega predstavlja on kot španskega Mussolinija, toda ko se po vrnitvi v Madridu iztrezeta, bosta presojala vso stvar morda precej drugače kakor sredi bučnih pojdin v Rimu. To ni bilo ne konca ne kraja proslavljanja in povzdigovanja latinskega plemena in plemenitega španskega naroda, klanjanja pred Mussolinijevo velemodrostjo in sanjanja o novih velikih časih, ki čakajo Italijane in Špance! Nam se zdi, da je španski Alfonso toliko prebrisan, da ne stopi na opolzko pot kakega odpora proti Franciji in Angliji na ljubo Mussolinijeve ekspanzivni pohlepnosti: zato mislimo, da pride italijansko-španska skupnost na povsem pohevlen tir v pomorskem in kolonialnem udejstvovanju, nad katerim bodo držali svojo vodilno roko francoski in angleški državniki. Mussolini je mož, ki bi se rad otresel te tuje nadzorovalne roke in postavil Italijo na enako vrednost s Francijo in Anglijo, ali to se mu ne posreči. Italija se šteje sicer za velesilo, toda nima moči in ugleda, da bi se povzpela kar tako po želi fašista Mussolinija v vrsto pravih velesil. Išče pa si pot za to, in sicer po španskem hrbtu, kjer naj bi bila najkrajša v dosegu tega cilja.

Zelo prijetno so mamile od močnega vina razgnete glave Italijanov in Špancev misli na nekdanji rimski imperij in na prošlo špansko slavo. Ali imperija ne bo več in noben španski vladar ne bo mogel ponoviti ponosnih besed svojega prednika, ki so zvenele tako visoko v svet: da v njegovi državi solnce ne zatone. Nikdo sicer ne ve, kaka bo bodočnost, ali sedanjost je usmerjena tako, da ne kaže za Italijo one višine, po kateri sega Mussolini, hoteč prineesti in utrditi italijansko silo v Srednji Evropi, na afriškem bregu in jo posebno ustaliti in razviti v južni Ameriki z emigracijo ter se uveljaviti prvovrstno na Sredozemskem morju, da mu bo tudi Jadran podložen. Postavljene so velike in obsežne naloge, ali uspeh bo že znan, ako se le mal del vsega tega doseže! Za sedaj gre Italiji v glavnem za emigracijo. Drugo ima slediti.

Neizogibni general Bencivenga govori v tržaškem »P. d. S.« že o vojni na Sredozemskem morju, izvajajoč, da v bližnji bodočnosti ognjišče za evropske spore ne bo več v sredi kontinenta, marveč na Sredozemskem morju. Po-

hlevnejši pa je španski diktator Primo de Rivera, ki je izjavil novinarjem v Rimu, da delajo Španci jasno in čisto politiko ob svetlem dnevu. Španija je skozi in skozi pacifistična. Na Sredozemskem morju hočejo varovati samo svoje interese, pri čemur nimata ne Francija in ne Anglija nikakega varoka, da bi se razburjali zbog tega. To špansko stališče se odnaka od italijanskega, katero hoče kar diktirati svojo bodočnost na morju. Španija še čuti svoje poraze in ve, kaj je Francija na morju in kaj pomeni Anglija z Gibraltarjem za Sredozemsko morje.

Za nas je italijansko-špansko prijateljstvo velikega pomena, ker se je Italija končno vendar okrenila od nas in se pričela pečati s politiko, ki jej obeta več dobrega sadu kakor pa dosedanje mešanje po Balkanu in Srednji Evropi. Boljše uspehe bi mogla pričakovati v svoji novi veliki pomorski politiki, ako bi imela ob Jadranu za sigurno jugoslovensko prijateljstvo! — Nove poti italijanske zunanje politike vevajo nam vedno večjo čuječnost in vedno paznejšo stražo ob Jadranu!

Poziv!

Te dni je začel »Slovenec« generalni demagoški naskok proti Beogradu, proti srbskemu narodu, proti državnim zajednici s Srbi in Hrvati in za separatistično idejo. Kaj za to, da je istovetna z željo po klerikalni strahovlad! Kaj stvarni, gospodarski, upravni in kulturni argumenti, glavno je, da pridejo posvetni in duhovni predstavniki cerkvene politike v Sloveniji zopet do trinoške besede v vseh naših kulturnih, socialnih in gospodarskih vprašanjih. Na poti k temu cilju jim ne stoji naše zapreke stranke, nasprotuje jim nova jugoslovenska država in njena svobodoljubna ustava. Zato pobijajo sedanje gospodarske in upravne potokeže ter izkoriščajo napake mlade države, ki se je komaj rodila in ki polzkuša z razpoložljivimi dobrimi voljami ukloniti časovna zla in privedi državo in njen narod do enotne mednarodne moči in notranje blagostanja. Nismo proti kritiki in tudi ne zavračamo strankarskih grupacij. Pripuščamo politično kritiko SLS, ako je poštena, odkrita, resnična. Te dni pa smo po »Slovenec« čitali tako nekulturne članke, tako hudobne in površne izpade proti vsemu, kar dela za zajedniško in krepko Jugoslavijo, da smo se obupano povpraševali, ali je taka klevetniška in defetistična gonja zoper državo in srpske splošne še dovoljena. Če bi se ravnali izključno strankarsko, bi morali takega nesrečnega početja SLS in njenega glavnega glasila biti veseli: SLS si sama koplje grob ve-

A. Conan Doyle:

Izgubljeni vlak.

Iz angleščine prevel dr. B. (DALJE.)

»Posebni vlak vozil mimo ob peti uri deseti minuti. — Newton.«

»Posebni vlak vozil mimo ob peti uri dvajseti minuti. — Kenyon Junction.«

»Noben poseben vlak ni vozil mimo. — Barton Moss.«

Službena šefa sta se preplašeno spogledala.

— Trideset let služim, je dejal g. Bland, a take stvari se pa ne spominjam.

— Zares, to je izreden slučaj, ne razumljiva zadeva. Posebni vlak se je brez dvoma moral ponesrečiti med Kenyon Junction in Barton Moss.

— Kolikor se spominjam, med tema dvema postajama vendar ni nobenega stranskega tira. Moral je torej skočiti s tira.

— Toda kako potem potniški vlak, ki je šel po istem tiru, ni ničesar opazil?

— Nimava časa, razmišljati o možnostih, g. Hood. Moralo se je tako zgo-

dit. Morda je potniški vlak kaj opazil, kar bi malo razjasnilo to skrivnost. Zatehtali bomo natančnejše informacije iz Manchestra in dali postaji Kenyon Junction nalog, naj preišče progo do postaje Barton Moss.

Odgovor iz Manchestra je bil kmalu tu:

»Še vedno smo brez poročil o posebnem vlak. Strojevodja in sprevednik potniškega vlaka nista opazila nobene nesreče med Kenyon Junction in Barton Moss. Prosta proga ni kazala ničesar nenavadnega. — Manchester.«

— Ta strojevodja in sprevednik jih bosta pa slišala od mene, se je srdil g. Bland; peljala sta se mimo katastrofe, ne da bi je bila opazila! Jasnno je, da je poseben vlak skočil s tira, kdo ve, na kak način, ne da bi bil tira pokvaril. Takoj sedaj nam bo brzojavil Kenyon Junction ali pa Barton Moss, da so našli poseben vlak na dnu kakega jarka.

To prerokovanje g. Blanda se pa ni uresničilo. Čez pol ure so dobili od načelnika postaje Kenyon Junction sledečo depešo:

»O manjkajočem posebnem vlak ni sledu. Čisto gotovo je, da se je peljal tu mimo, a ni dospel do Barton Moss. Sam sem pregledal vso progo, povsod

je prosta in nikjer ni sledu o kaki nesreči.«

V svojem obupu se je g. Bland grabil za lase.

— Hood, to je blazno. Vlak vendar ne more v Angliji pri belem dnevu izpuhtiti v zrak! To je prismojeno! Če tekom ene ure ni določnega odgovora, vzamem nadzornika Collinsa in grem raziskovat.

Določni odgovor je prišel po brzojavu iz postaje Kenyon Junction:

— Z žalostjo vam naznanjamo, da smo našli v gostem grmičju dve in četrt milje od postaje truplo Johna Slenderja, strojevodje posebnega vlaka. Slender je padel s stroja in se zvalil po železniškem nasipu navzdol. Smrt je menda nastopila vsled rane na glavi, prizadete od padca. natančno raziskovanje na mestu ni prineslo nobenega razjasnila glede manjkajočega posebnega vlaka.

Rekli smo že, da je razjasnila v tem trenutku v Angliji politična kriza. Važni dogodki, ki so se vršili v Parizu, so tudi stori, da se je javna pozornost obrnila drugam: velikanski škandal je grozil obstoj francoske vlade in časti gotovega števila visokih oseb. Če je izginil poseben vlak, se zaradi tega javno mnenje ni tako razburjalo, kakor bi se

bilo v manj napetih časih. Več londonskih časnikov je videlo v tem samo imenitno mistifikacijo, dokler se ni vršila sodnijska preiskava zaradi nesrečnega strojevodje brez vsakega rezultata in jih prepirčala o drami.

G. Bland je še isti večer odpotoval v Kenyon Junction, spremljan od nadzornika Collinsa, ki je vodil varnostno službo pri družbi. Toda ves trud je bil zaman. Nobenega sledu nista našla o izginulem vlak. niti nista mogla navesti kakega domnevanja ali mnenja. Na drugi strani seveda je poročilo nadzornika Collinsa pokazalo, da je možnost, kam bi bil lahko vlak odšel, bolj mnogobrojna, kot bi si kdo mogel misliti:

»Proga med tema dvema točkama — je dejal — vodi med premogovniki in plavži, od teh so nekateri v polnem delu, drugi pa opuščeni. Sedem med njimi ima — ali so imeli — stranske proge, ki so izhajale iz glavne proge, tako da so bili v neposredni zvezi z drugimi središči industrije. Vsaka teh prog je pa dolga samo par milj. Stiri od teh sedem prog spadajo k izžepanim ali sedaj počivajočim rudokopom, namreč: Redgauntlet, Hero, Slough of Despond in Heartsease. Vse te pa smemo izpuščiti iz svojih raziskovanj, kajti da se pride v okom

vsaki možnosti nesreče, so odstranjene začetne tračnice, ki vežejo stranske proge z glavno, tako da ni nobene zveze več.

Ostanejo še tri stranske proge, ki vodijo:

a) v plavže v Carustock; b) v rudokop Grand Ben; c) v rudokop Perseverance.

Od teh treh prog je druga samo četrt milje dolga in se konča pri nasipu premoga, ki ga bo treba odstraniti pri vходу v rudokop. Tu niso ničesar izrednega niti videli niti slišali. Na prvi prog je stalo cel usodni dan šestnajst vagonov, naloženih s hematitom. Ta proga je enotirna, in noben vlak ni mogel mimo. Kar se tiče tretje proge, je dvotirna. Na njej vlada zelo živahen promet, ker je rudokop v polnem teku. Tretjega junija se je tam delalo kot po navadi. Na vsej prog je bilo cel dan polno delavcev, ki so nakladali: noben vlak ne bi bil mogel voziti po tej prog, ne da bi zbudil splošno pozornost. Ta stranska proga je pa bližje Saint-Helensa kot točka, kjer so našli telo strojevodje, tako da moramo na vsak način verjeti, da je vlak vozil mimo te točke, predno je izginil.

(Dalje prih.)

ljave in upoštevanja pri bodočih vladnih in parlamentarnih kombinacijah. Toda z brezvestno klerikalno demagogijo se družijo slovenskega naroda, se veže njegov gospodarski interes, ter se zlasti ogroža pošten in zdrav pravice širokih mas slovenskega naroda samega: zavaja se za stranpota sovražstva do Srbov in jugoslov. države, zatvarjajo se mu oči, da ne vidi svoje izpostavljenosti mednarodne industrijske, trgovske, kmetijske in tudi kulturne situacije. Pozivamo SLS, da preneha s svojo sedanjim zakrknjenostjo in nečedno demagogijo. Naj v časopisje vnese mirno razpravo svojih socijalnih in drugih revij, naj se zaveda, da stranke in ideje nimajo nevarnejšega tekmeca in doslednejšega nasprotnika, kakor je črv demagogije, nepošten borbeni način, neresnica in nepoštenost javnega dela. Demagogična politika lahko sporadno uspeva, končno pa le zmaga notranji črv in razjeda stavbo v etičnih temeljih, v moralnih inspiracijah.

Čudimo se nezmerni kritiki državnega gospodarstva in njeni osti proti skupni državi in bratom Srbom, da izhaja ravno od SLS, ki ima sedaj v novi občinski koaliciji ljubljani dovolj prilike, da se seznanijo z vseni, skoro nepremagljivimi potežkočami racionalnega

gospodarstva javnih ustanov. Kam bi prišli, da delo sedanje koalicije po različnih občinskih odborih in odsekih tako ogabno skritizirano, kakor dela SLS proti državi in Srbom, da pobijemo resne napore z sumničniji, nepoštenimi podmetami, podtaknjenimi tatvinami itd. SLS je lahko sram protidržavnega defetizma. Ljubljana je na konkretnem in mnogo lažjem terenu, manjšem, komunalnega gospodarstva pokazala, da se podreja meščanski disciplini, da lojalno upošteva zahteve in potrebe modernega časa in da ne izgublja duševnega ravnovesja in začne s besnim, nekulturnim, demagojskim in nepoštenim bojem tam, kjer ve, da je navezana na konkretno komunalno zajednico, na skupno delitev težav in križev svobodnega mesta v sodobnih gospodarskih, socijalnih in valutarinih razmerah.

Kar velja za Ljubljano, velja v še večji meri za državo, za njeno centralo, za splošno državno in nacionalno izgradnjo še svežega skupnega doma Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zato kliče SLS in njenim glasnikom: Vnašajte v javno življenje strpnost, dobrohotnost in ljubezen, nehaite z demagogijo sovražstva, protidržavnosti in protisrbstva, ki ni niti kulturna, niti v interesu slovenskega naroda in slov. katolicizma.

STRUP IZ SLS.

Kdo in kaj so Srbi? Evo odgovora iz zakladnice klerikalne terminologije: Ogromen kup neroda in nesnaga, nenasitna bisaga, tuje roke na naših žepih, najramotnejše izmozgavanje z arobjenih Slovencev in Hrvatov, verolomno, zahrbtno in zgolj materialistično bistvo beogradske gospode, brezvestno izjemanje in ropanje, jarem beogradske vilepljačke, višek korupcije, kradejo na vseh koncih in krajih, en sam hlev, okrutni Srbi, belgrajska čaršija, požrešnost beogradskega »porodice«, orijentalška čaršija pod krinko »integralnega jugoslovanstva« in pod strohnelim plaščem »demokratizma«, tuji (!) ljudje, zaostala, trinoška, barbarska, orijentalška in balkanska kultura, roparski instinkti beogradske oligarhije, brezmovalna družba pljačkašev, brezvestna banda (!), hlinavska krinka »bratoljublja«, »narodnega edinstva«, »osvobodila« in »integralnega jugoslovanstva«. (Gle! zadnje številke »Slovenca«!)

Odpri smo le nekaj strani tega bogatega slovarja, ki ga bo hranila zgodovina kot sramoten dokaz, kako brezvestne, predrzne in ohole postanejo hlapčevske duše, kadar se objede svobode. Rabimo ta izraz, ki bo gotovo vzbudil ploho protestov, zgolj zato, ker hočemo zadeti bistvo slovenskega klerikalizma. Klečeplazi vedno, kadar čuti nad seboj krepko pest, postane pa ošaben in bojevit, čim čuti za seboj zanesljivo oporo. Zalostno je, da tvori to oporo, te kulise, za katerimi se skrivajo povsem anacionalni in antisocijalni interesi, baš dobro in pošteno slovensko ljudstvo. Pomislite samo, kaj bi se zgodilo s klerikalnimi kričarji pod pokojno Avstrijo, če bi tako blatili in psovali dunajsko vladno in nemški narod. Dvomimo, da bi nekdanji avstrijski mogotci trpeli tako hujskanje in izpodkopavanje državne avtoritete, da bi ne reagirali na psovke, kakor »banda«, »hlev«, »trinoška«, »pljačkaši« itd., in sicer reagirali tako, da bi klerikalizmu temeljito izbili iz glave vsa ošabnost. V svobodni državi je seveda mogoče vse, in če se to državo ponižuje in sramoti pred zunanjim svetom in v očeh lastnih državljanov, je to po klerikalni ideologiji le višek nacionalizma in patriotizma.

V abecednem redu bi lahko zbrali in našli vse psovke, ki jih je posvetilo klerikalno časopisje Srbom od ujedinenja do danes, in dobili bi debelo knjigo, iz katere odseva vsa moralna kvalifikacija in dostojnost ljudi, ki jim je ljudska nevednost in politična naivnost izročila pri zadnjih volitvah zastopstvo slovenskih interesov v vrhovnem državnem organu. Takih ogabnih pomij niso izdali nam predniki niti na turške druhal, ki so jim plenile in požigale vasi, pobijale si volase starce in oskrnjale dekleta, s takim cinizmom ni zmerjal še noben pošten človek roparja, ki mu je stregel po življenju, in dvomimo, da je na svetu še druga stranka, ki bi rabila v političnem boju tako umazano orožje kakor SLS.

In proti komu je naperil klerikalizem to zahrbtno sulico? Proti Srbom, proti tistemu delu jugoslovenskega naroda, ki je najbolj ljubil in cenil svojo nacionalno neodvisnost, ker je zanj tudi največ žrtvoval, proti tisti peščici odločnih, požrtvovalnih in herojskih ljudi, ki jih ni moglo zlomiti več-stoletno turško robstvo, ki so v metezu svetovne vojne, dasi številčno slabi, igrali eno največjih vlog v jugoslovanstvu in ki so tistim slovenskim in hrvaškim kričarjem sneli s pleč avstrijski jarem. Samo proti Srbom in vsemu, kar je srbskega, so upirali voditelji SLS svojo nizkoto kampanjo, ki se je takoj po prevratu skrbno in plaho prikrivala za zaveso lažne lojalnosti in jezičnega patriotizma, ker je klerikalizem še vedno živel pod dojmom krepkega tulega biča. Danes pa, ko ne čuti več šibe nad seboj, se je ta gospoda

ojunačila in pokazala pravo plat svojih prikritih kart. Mislili smo, da se bo to ostudna gonja proti Srbom končno vendar le vsaj nekoliko ublažila, toda sedaj vidimo, da SLS ne pozna nobenih mej. Elementarni pojmi o dostojnosti in vplivu tiska na ljudsko moralo so ji španska vas. »Slovenec« kot uradni organ SLS in drugi klerikalni listi so začeli prav zadnje dni tako blatiti in sramotiti Srbstvo, da ne moremo mirno preko tega žalostnega dejstva, kajti ono pomeni resno nevarnost za bodočnost države vobče in za slovenske nacionalne interese še posebej.

Kdo je tisti junak, ki je dvignil svoj meč ter napovedal jugoslovenski ideji in srbstvu boj na življenje in smrt? Klerikalizem kot spačen in potvorjen elaborat katolicizma, o katerem pravi češki pisatelj Machar, da je ono komodno dvoživkarstvo, ki ima nekaj drugega v ustih, vedno pa nasprotje tega v duši, kar ima v ustih. Ta brezprimerna negacija krščanskih načel, ta vzorna laž in sleparstvo, to nezasišeno zavijanje in potvarjanje resnice je zlezlo v očvijo kože in hodi po Sloveniji kot personificirana skrb za blagostanje širših slojev slovenskega naroda. Temeli, na katerem sloni ta čudovita idejna podrtja, so genialno prikrojene in spakirane krščanske dogme, streho pa tvorijo namestniki križanega Krista na zemlji. Pri pogledu na komedijo, ki jo igrata klerikalizem, se človek nehoti spomni na prizor v židovskem svetilišču, ko je sin božji z bičem izganjal brezvestne oskrunjevalce.

In čemu klerikalizem osovito po vojni tako mrzlično otepa okoli sebe? Čemu se v krčeviti besnosti zaganja specielno pri nas v narodno in državno edinstvo, v Srbe in vse, kar noče priznati njegove nezmotljivosti? Ne za to, da štiti slovenske narodne gospodarske in kulturne interese, da dvigne naše pošteno ljudstvo iz nizkega, moralnega in gmotnega nivoja, kamor ga je pahnila svetovna vojna, na visoko stopnjo splošnega blagostanja, ne zato, da uveljavi temeljno krščansko zahtevo ljubezni do bližnjega, nego zato, da reši svojega idejnega stvarnika — katolicizem pred grozečim polomom. Dokler so bile ljudske mase v svoji nevednosti tisto hvaležno polje, na katerem je skozi dolga stoletja laž z uspehom kljubovala resnici in dokler so ga štiti mogli evropski vlastodržci, je bil katolicizem brez skrbi za svojo neomejeno oblast nad duševnostjo vernih podložnikov. S padcem naimočneje opore — stare avstro-ogrske monarhije — in v trenutku, ko stopa na plan z ene strani prebujena nacionalna zavest, ki priznava plemensko in negira versko pripadnost, z druge na načela svobodnega mišljenja in socijalne pravičnosti, pa je zavohal katolicizem resno nevarnost, ki bi utegnila definitivno izpodkopati njegovo moč. V tem tiči tudi glavni vzrok, da je oborožil svojega zvestega trahanta — klerikalizem z najmodernejšim orožjem in ga poslal v boj proti vsemu, kar mu je na poti. Klerikalna gonja proti Srbstvu in afronti proti narodnemu edinstvu je dobro maskirana, fina poteza katolicizma, ki pač gradi na ljudski naivnosti barikade, da štiti svojo kožo, ne pa ljudskih interesov.

Še nekaj. Ali so voditelji klerikalizma idejno in moralno upravičeni, da na tako nečuten način blatijo Srbe? Dvomimo in prepričani smo, da je ta dvom utemeljen. Če bi z isto vneto pometali pred svojimi pragom, če bi objektivno ugotovili, kaj so dali oni slovenskemu ljudstvu, izvzemši dolge litanije praznih fraz, bi našli marsikaj, kar bi jih navedlo na misel, da vidijo v tulemu očesu pezdri, v lastnem pa ne opazijo bruna.

Vemo že vnaprej. Skočili bodo klerikalni pismouki, češ, saj nismo nasprotniki srbskega naroda, saj psujemo samo gotove kroge in elemente, ki so krivi,

da v državi ne vlada vzoren red in pravičnost. Ne, gospoda, ta izgovor šepa na obe nogi. Tisti, ki poznajo tudi drugo plat vaših političnih kart, ne potrebujejo nobenega komentarija, vse druge — in to je pretežna večina preprostega slovenskega ljudstva — pa zastrupljate s plemenskim antagonizmom in mržnjo brata do brata. Stopite danes na deželo in vprašajte našega seljaka, kako misli o Srbih. V odgovoru boste čuli odmev lastnih psov in lastne perfidne gonje proti onemu stebri jugoslovenskega

naroda, brez katerega je za nas Slovenec samo ena pot — nazaj v robstvo. Preprostega človeka ste zastrupili tako, da sovraži vse Srbe, in uprav v tem tiči zločin in podlost vaše politike. Toda prefrigani načrti se bodo izjalovili. Strup, ki ga širite med našim ljudstvom, ne bo uničil tega, kar je ustvarila pravična roka nacionalnega razvoja. Zato vam jamči vsa trezna jugoslovenska javnost in pa tista slovenska inteligenca, ki se še nikoli ni in se ne bo ujela v vaše mreže.

Telefonska in brzojavna poročila

Vprašanje obnovitve prijateljskih zvez z Rusijo.

Razpoloženje v parlamentu. — Kampanja beogradskega tiska proti carističnemu zastopniku. — Stališče zunanjega ministra.

— Beograd, 24. nov. (Izv.) V diplomatskih in parlamentarnih krogih se je začelo živahno razpravljati vprašanje o obnovitvi prijateljskih zvez s sovjetsko Rusijo. To vprašanje je postalo že lansko leto kolikor toliko aktualno, a so gotovi vplivi bili tako močni, da se je vprašanje začasno stavilo z dnevnega reda. V parlamentu so gotove frakcije skušale še tedaj forsirati prijateljstvo z Rusijo, toda v radikalni stranki je bila zelo močna protistruja. Po povratku iz Varšave so začeli tudi radikalni poslanci resno razmišljati o obnovi prijateljstva z Rusijo. Beogradski tisk je zadnje dni pričel živahno kampanjo za zhlajanje. Zelo radikalno kampanjo uvaža »Balkan« ki zahteva danes izgon zastopnika caristične Rusije g. Strandmanna iz Beograda. Vsi soglašajo s tem, da bi obnova prijateljstva z Rusijo mogla zelo mnogo koristiti naši državi.

— Beograd, 24. nov. (Izv.) Zastopnik caristične Rusije g. Strandmann je večerj prišel v zunanje ministrstvo ter zaprosil za

avdijenco zunanjega ministra dr. Ninčiča. G. Strandmann se je skušal informirati pri ministrstvu, v koliko so vesti o obnovi diplomatskih zvez z Rusijo resnične. Odgovor zun. ministra ni znan. Gotovo je le, da g. Strandmann ni kdove kaj zadovoljen zapustil zun. ministrstvo. Zun. ministru blizu stojič krogi trde, da je dr. Ninčič odločen in iskren pristajal za vzpostavitev normalnih in prijateljskih odnosov med našo državo in Rusijo.

Snoči je bilo v diplomatskih krogih točno znano stališče zun. ministra npram zastopniku caristične Rusije. Beogradski tisk brez razlike strank je danes začel napadati g. Strandmanna češ, da ni nikak zastopnik ruskega naroda. Beogradski listi se vprašujejo, kam gre onih mesečnih 60 milijonov dinarjev, ki jih dobiva to rusko zastopstvo iz naše državne bališne. V zun. ministrstvu vlada odprto razpoloženje za sporazum z Rusijo.

Neresnične vesti o sporazumu glede Reke.

Italijanske vesti o sporazumu glede Reke. — Pogajanja na mrtvi točki.

— Beograd, 24. novembra. (Izv.) Nekateri beogradski listi so večerj zjutraj reproducirali iz italijanskega izvora prihajajočo vest o skorajšnjem sporazumu med Italijo in Jugoslavijo glede Reke. Po tej vesti bi bil dosežen sporazum takole: a) Italija anektira Reko, v kar privoli kraljevina SHS; b) Kraljevina SHS se priznajo suverene pravice nad Delto in Barošem; c) Severno obrežje Baroša (Bankino), ki naj pripada reški državi, se odstopi kraljevini SHS za 99 let v svrhu uporabe in d) Jugoslaviji se prizna svobodna cena v glavnem bazenu reškega pristanišča, kar se ima urediti s posebno konvencijo. Dalje pristavlja vest, da obe državi z ozirom na to, da se spremeni rapalska pogodba, zaprosite pri Društvu narodov za odobrenje tega sporazuma.

Ta vest je v političnih in parlamentarnih krogih dopolnjevala vzbudila veliko iznenadenje in razne komentarije. Opozicija je konstatirala, da bi tak sporazum nemalo presenetil Rečane in posebnost pristaje Zanelline skupine. Naša kraljevina bi v glavnem dobila vse, kar zahteva v smislu rapalske pogodbe, toda Rečani ničesar. Oficielni in vodilni krogi naše zunanje politike so te vesti takoj odločno zanikali, izjavljajoč, da ni še nikakega sporazuma med obema strankama in da so hle vesti z gotovo

tendenco razširjene preko milanskega »Corriere della Sera« v London, kjer so jih priobčile »Times«.

Kljub demitenciji pa so parlamentarni krogi še vedno prepričani, da obstoja nekak tih sporazum, da Italija polagoma via facti izvršuje aneksijo Reke in da bo tudi polagoma izpraznila Delto in Baroš. Večerašnje radikalno »Vreme« je tudi priobčilo vest, da se store gotove korekture meje v našo korist in da eventualno dobimo v posest Kantrido z okolico. Pehlin, Drenovo in Grabovo.

V ministrstvu so na vse te vesti izjavili našemu dopisniku, da v pogajanjih z Italijo še do danes ni dobljena prava baza za sporazum v reškem vprašanju in da naša vlada še vedno vstraja na striktni izvršitvi rapalske pogodbe.

V Beograd prihajajo z Reke nova poročila, kako reški guverner Giardino izvalja svojo mislo, poverjeno mu od Mussolinija. General Giardino je izdal reški kvesturi ukaz, da razpusti reško okrajno bolniško blagajno, edino še obstoječo avtonomno institucijo na Reki. V blagajni je postavljen državni komisar, neki italijanski podanik. Fašisti so začeli zopet preganjati pristaje Zanelline stranke in so zadnja dva dneva uvedli preiskavo po hišah in prodalnicah radi Zanellinega lista »La Difesa«. Bilo je aretiranih več oseb.

Padeč dr. Stresemannove vlade.

Sestava kabineta srednje linije. — Dr. Stresemann zunanji minister?

— Berlin, 23. nov. (Izv.) Državni zbor je danes nadaljeval debato o ekspozici državnega kancelarja. Ker je državni kancelar vstrajal pri zahtevi, da mu zbornica izreče zaupnico že na današnji seji, je bila debata kratko zaključena in načelniki parlamentarnih skupin so stavili predloge. Nemški nacionalci, socijalni demokrati in komunisti so predlagali nezauznanje. Načelnik parlamentarne frakcije nemške ljudske stranke je v imenu svoje stranke centru in demokratov prebral zaupnico kratke vsebine:

»Državni zbor izreka državni vladi zaupnico.«

Predsednik je odredil glasovanje. Zbornica je kancelarju izrekla nezauznanje. Zaupnica meščanski strank vladne večini je bila odklonjena z 230 glasovi proti 150. Sedem poslancev se je glasovanja vzdržalo.

— Berlin, 23. nov. (Izv.) Takoj po izidu glasovanja je državni kancelar podal demisijsko svojega kabineta.

— Berlin, 23. nov. (Izv.) Državni predsednik Ebert je sprejel demisijsko državnega

kabineta. Začasno mu je poveril vodstvo poslov.

— Berlin, 23. nov. (Izv.) Državni prezident Ebert je že snoči konferiral o sestavi nove vlade z nekaterimi voditelji strank. Stranke srednje so pripravljene sestaviti vlado in računajo na podporo desnice. Sestavo vlade ima prevzeti bivši minister za obnovo dr. Albert. V novem kabinetu prevzame funkcije državnega obrambnega ministra general von Seeckt. V političnih krogih zatrjujejo, da prevzame odstopivši kancelar dr. Stresemann vodstvo zunanjega ministrstva, ker je edini najbolj poučen o akcijah za mednarodno posojilo in ima kot politik najvplivnejše zveze z inozetstvom. Dr. Stresemann je snoči skušal nemške nacionaliste prepričati, da je inozemsko posojilo odvisno od njegove osebnosti, ker ima dobre zveze z vodilnimi, posojilo dovoljujočimi finančniki inozetstva.

Novi nemški kabinet bi imel nasledovati politiko srednje linije. Za slučaj, da nekatere stranke ne bi hotele sodelovati v vladi, se imajo pozvati v ministrstva vodilni uradniki kot šest posamnih resorov.

Številni brodovi so bili v veliki nevarnosti. Vihar je bil tako silen, da je pogoltnil iz pristanišča tam zasidran španski križar »Jaime« in »Alfonso XIII.« na odprto morje. Tako se je zgodilo tudi z nekaterimi drugimi brodovi. Pričela se je rešilna akcija.

— Rim, 23. nov. Poslanska zbornica se odprla 29. tm. Na dnevnem redu je več novih transvalijskih pogodb.

— Trst, 23. nov. Tržaški župan in prefekt sta danes posetila Mussolinija ter mu razlagala sedanjí ugodni promet. Mussolini je zopet odložil svoj prihod v Trst. Baje pride prihodnjopomlad.

Spominajte se

»Družbe sv. Cirila in Metoda«!

Zaupnica Poincaréju.

Poincaréjev govor v zbornici.

— Priprave Nemčije za vojno.

— Pariz, 23. nov. (Havas) V zbornici je danes ministrski predsednik Poincaré govoril o vprašanju povratka nemškega prestolonaslednika, Mirovna pogodba ne vsebuje izgnanstva nemškega prestolonaslednika, ker se je ta odrekel svojim pravicam. — Vzpostavitev zlohotne dinastije Hohenzollernov na ni mogoče in iz ne moremo trpeti, ker bi bila opasna za naš (o) poslanski konferenci se je Poincaré izjavil, da bo nadejala svoje započeto delo in da bo Francija predložila slučaj v Lipskem poslanski konferenci, ker Nemčija ni dala zadostnega.

Ministrski predsednik je dalje pomenjeval, da mirovna pogodba zavezuje nikakor ne obvezuje prenehati v Nemčiji ustanovitve separatističnih držav ozir. vlad. Britanska vlada pravi, da smo iz strankarstva podpirali separatiste toda mi imamo v rokah dokaze, da je nemška vlada odredila, da se ima separatiste v vsakem slučaju streljati, tudi če se sestajajo na mirni posvetovanju. Mi nismo mogli dovoliti, da bi se na mirne ljudi streljalo. Mi smo še vedno pripravljene navezati po izvršitvi mirovnih pogodb z Nemčijo dobre odnose sosedstva.

S posebnim povdorkom in sveden stjo pa je ministrski predsednik zbornici očital vojaške priprave Nemčije. Zavezniki prosim, da nas prijateljsko podpirajo proti Nemčiji. Nemčija ni demobilizirala in še vedno predstavlja veliko nevarnost za mir. Krupp je naročil kanone v Putlovih tovarnah in Nemčija pripravlja vojno.

— Pariz, 23. nov. (Izv.) Snoči ob 20.30 je zbornica izrekla zaupnico ministrskemu predsedniku z 225 proti 15 glasovom.

Državni proračun.

NACELNA DEBATA V FINANČNEM ODBORU KONČANA

— Beograd, 24. novembra. (Izv.)

Finančni odbor je večerj zaključil načelno debato o državnem proračunu za leto 1923/24. Proračun je bil v načelu sprejet z 2 glasovoma večino, 14:12. Radikalni krogi upajo, da se bo v odboru pospešila podrobna debata in da bo koncem prihodnjega tedna proračun tudi v podrobnosti sprejet, na kar bi se začetkom decembra pričela velika proračunska debata v plenumu narodne skupščine. Radikalni tist pa tudi razširja vesti, da nameravajo demokratije proračun s tehnično obstrukcijo sabotirati in svrhu, da bi vlada ne mogla spraviti proračuna do 1. januarja 1924 pod streho. Te vesti so taktično političnega značaja in tendenciozne. Zemljoradniki so v resnici že določili svoje govornike za proračunsko debato.

Finančni odbor je večerj dopoldne in popoldne nadaljeval načelno razpravo o proračunu. Na dopoldanski seji, ki je trajala od 10. do 12. je prvi govoril posl. Jojič (dem.). V splošnem je kritiziral proračun in način njegove sestave. Grajal je nekatere previsoke postavke, izjavljajoč, da bo glasoval proti proračunu.

Posl. Fran Žebot (kler.) je konstatiral, da so proračunske postavke za Slovenijo zelo majhne, kljub temu, da so dohodki iz Slovenije dvakrat toliko. Ostro je napadel vlado radi redukcije slovenskih oficirjev. Upokojitev slovenskih oficirjev je sledila na pritisk Nemcev. Slovenski oficirji Nemcem niso bili priljubljeni radi tega, ker so bili že v Avstro-Ogrski po večini odločni nacionalisti, tako je upokojitev generala Majstra sledila na pritisk Nemcev. Obirno je govornik dalje razpravljaj o univerzalni ter omenjal vzorno organizacijo ljubljanske univerze. Opozarjal je vlado, da bi storila največji zločin, ako bi ne upoštevala kulturnih potreb slovenskega naroda.

Popoldanska seja finančnega odbora je pričela ob 15. in je trajala do 18.

Posl. Borisavljević (dem.) je v obsežno zasnovanem govoru kritiziral gospodarsko in finančno politiko vlade. Primerjal je tehnično proračune Českoslovaške in naše. Naglašal je, da moško slabejši krajev. Južni kraj gospodarsko slabejši krajev. Južni kraj gospodarsko mnogo trpe in morajo nositi še eno težko breme, braniti morajo svoj dom pred neprestanimi napadi razbojnih tolp. Konstatiral je, da so mnoge proračunske postavke za važne gospodarske in kulturne potrebe prenizke. Glede velikih investicij priporočal vladi najete posojila, da bi tako proračunski dohodki bili lahko namenjeni drugim potrebam. Govornik je za ukinjenje nekaterih nepotrebnih ministrstev. Konstatira dalje, da je kalkulacija finančnega ministra za take v znesku 100 milijonov dinarjev iz naslova povišanja na plačnava in da ho to povišanje doneslo državi najmanj 500 milijonov. Centralizacija državnih in lokalnih izveden. Končno je govornik navedel, da je med celokupnim prebivalstvom države nastalo veliko ogorčenje proti kuluku.

Predsednik finančnega odbora posl. Nešić je za tem hotel zaključiti načelno debato o proračunu. Posl. dr. Behmen pa se je priključil k besedi. a ga je predsednik zavrnil. Razvila se je ostra debata in je bil predsednik primoran sejo zaključiti. Današnja seja finančnega odbora je določena za 10. ur dopoldne.

Finančni odbor je na svoji večerašnji seji dovolil za holnice v Sloveniji še naknadni kredit v znesku 2.900.000 Din.

Politične vesti.

== Ali je sklenjen sporazum glede reke? Včerajšnje »Vreme« poroča: Spor za Italijo glede izvedbe rapalske pogodbe in sanmargheritskega sporazuma je, kakor se zdi, v glavnih potezih poravnal. Načelni sporazum za rešitev reškega vprašanja je dosežen v obliki začasne pogodbe, dokler se v toku časa ne najde pravična in končna solucija. Bilo je potrebno, da se končno odstrani ta povod za stalno napetost med nami in Italijo, ker bi iz te napetosti vsak trenutek lahko nastale resnejše komplikacije. Pri teh pogajanjih, ki so se vršili v največji tajnosti, je naša vlada vse storila, da se čuvajo naše pravice, priznane v rapalski pogodbi in sanmargheritskih konvencijah. In v tem je tudi uspešna. Italija je dovolila v to, da izprazni one teritorije, ki so s pogodbo priznani naši državi in ki se še sedaj nahajajo v njeni okupaciji. S to evakuacijo bi Italija nam nam izpolnila svoje obveznosti, prevzete v rapalski pogodbi. Reko bi Italija začasno obdržala v svojih rokah, vendar bi jo ne anektirala. Drugi del sporazuma se nanaša na gotove korekture na našo korist na zapadni meji, to da podrobnosti teh korektur niso stipulirane in se imajo ugotoviti še v posebnih pogajanjih, ki se še vršijo. V Sloveniji bi na več krajih dobili poplave meje, zlasti kar se tiče Triglava. Ker je v sporazumu določena samo korektura meje, ne vemo, kako se bo ta korektura izvedla na drugih delih naše meje. Po pogajanjih, ki jih naša vlada vodi, se zdi, da gre za več vasi v reški okolici, ki so naseljene od našega življa. V prvi vrsti prihajajo tu v poštev vasi Kantrida, Pehlin, Drenovo in Grahovo. Prvi del sporazuma bi se izvedel v relativno kratkem roku, tako da bi Baroš, Delta in Bankino že v najkrajšem času prišli v okvir naše države. Drugi del sporazuma, t. j. korektura meje, bi zahteval mnogo več časa, ker je za to potrebno dolgotrajno delo razmejitvene komisije na samem terenu. Zaradi tega se je naša razmejitvena komisija znova sestala pod predsedstvom generala Milčiča. — Tako piše »Vreme«. Piše v popolnoma apodiktičnem tonu, kakor da bi bilo reško vprašanje že definitivno rešeno. Na drugi strani pa zatrjuje najnovejšo vest iz Beograda, da smo od končne rešitve tega vprašanja še prav tako daleč, kakor smo bili prej. Kje je resnica?

== O šolski avtonomiji piše naš najstari »Slovenec« in se zaganja v Beograd, češ da omejuje lokalne šolske samouprave in jih degraduje v avtomate brez samoupravnih pravic. Mi bi pozdravili vsako kritiko centralnih vladnih ukrepov, ako bi bili prepričani, da izhaja iz čistega idealizma in odkritosrčne namere. Pri klerikalcih pa ne moramo predpostavljati idealizma in poštenosti. Zlasti ne na kulturnem polju. Istočasno, ko namreč kričijo zoper beogradske centralizem, ubijajo v Ljubljani kulturne vodje in izvajajo svojo občinsko diktaturo, dasi vedo, da ne predstavljajo večine ljubljanskega prebivalstva. Ta primer z ljubljansko žensko gimnazijo dokazuje dovolj, da klerikalci ne gre za kulturno in gospodarsko avtonomijo v idealnem, ljudskem, samoupravnem pomenu, marveč za klerikalno, cerkveno avtokratijo! Te avtokratije žele velik teritorij, od tod zahteva po enoti Sloveniji in borba zoper skupno državo. Ni večje nepoštenosti kakor kričati v Beogradu in zahtevati šolske avtonomije, v Ljubljani pa izvajati sramoten diktat ter surovo odpravo ženskega kulturnega zavoda.

== Deputacija mesta Dubrovnika pri kraju. Deputacija uglednih meščanov pod vodstvom župana dr. Melka Činigrle je bila včeraj sprejeta od N. Vel. kralja v daljši avdijenci. Deputacija je kralja naprosila, da bi prisostvoval svečanemu odkritju velikega spomenika kralja Petra Velikega Osvoboditelja v Dubrovniku. Kralj se je s člani deputacije del časa razgovarjal ter se je zelo zanimal za gospodarske in trgovske razmere v Dubrovniku. Končno je obljubil, da obišče mesto Dubrovnik začetkom meseca aprila prihod. leta. Ob tej priliki napravi tudi večje potovanje po Bosni in Hercegovini in Dalmaciji. Deputacija je bila povabljena na obed.

== Radševa propaganda na Hrvaškem. Iz Zagreba in Siska javljajo, da je vodstvo HRSS sklenilo po deželi kmetom pošiljati svoj oficijelni organ »Slobođni dom« popolnoma brezplačno. Sklep vodstva je utemeljen v tem, da so začeli hrvaški kmetje stranki obračati hrbet, ker so bili prevarani in se niso izpolnile od Radšev kmetom dane obljube. Kmetje v Zagorju in varaždinski okolici zapuščajo stranko in se skušajo samostojno organizirati.

== Ogorčenje moskovske javnosti. Vest o osvoboditvi morilca Vorovskega je vzbudila v Moskvi splošno ogorčenje. Dasi je javnost prepričana o pristranskosti launskih sodišč in ponarejanju sodnih listin, je vendar izid tega procesa vse presenetljiv. Sovjetski listi pišejo, da pomeni ta nezastisljiv čin politično izvajanje čvarkarske buržoazije, napram narodu sovjetskih republik.

Gospodarstvo.

Dr. Fran Windischer:

DAVEK NA PIVO V NAŠI DRŽAVI.

V petem letu obstoja naše države vlada glede naših zakonov prvorodne važnosti še vedno velika različenost.

V važni produkcijski stroki našega gospodarstva, v naši pivovarski industriji doslej, žal, ni še enakosti zakonodaje. Činjenica, da je bistvena razlika v pobiranju davka na pivo v Srbiji in Črni gori, je dala povod akciji, da se odredi, kar je potrebno v to svrhu, da pridemo čimprej do izenačenja zakonskih določil, ki urejajo davek na pivo. V Sloveniji in prečasnih kraljih se upoštevajo pri pobiranju davka jakost piva ter se pobira pivarino po hektoliterskih stopnjah ekstrakta sladice, dočim se v Srbiji in Črni gori pobira trošarina na pivo samo od kvantuma piva brez ozira na jakost ekstrakta od hektolitra piva ob času, ko gre pivo v promet ali se sicer porabi. Finančnemu ministru smo predlagali, da uvaži čimprej uveljavljenje v Srbiji in Črni gori obstoječih zakonov glede davka na pivo tudi na ostale pokrajine naše države. Za pivovarsko industrijo je položaj po srbskih zakonskih predpisih odločno ugodnejši. Po srbskih zakonih more pivovarska industrija dokaj lažje in dokaj manj ovirano poslovati in delati. Nad našo pivovarsko industrijo lebdijo trajna opasnost, da ob vsej čuječnosti zapade globi spričo mnogobrojnih kontrolnih predpisov, izza starega režima pri nas obstoječih. Trošarinska kontrola je spričo enostavnost sistema davka v Srbiji manj komplicirana in zategadelj zahteva tudi manj državnih kontrolnih organov. Odločilen moment za pivovarsko industrijo v Sloveniji in sploh v prečasnih kraljih je pa deštro, da so breme za naše fabrike vsled posebnega načina plačevanja davka na pivo in vsled garancij, koje treba nuditi erarju za plačilo davka na pivo, neprimerno občutnejša. Izmera davka na sebi, ako računamo prosečno 11—12° jakosti, ne ustvarja dandanes po povikjanju trošarine v Srbiji na 56 Din od hl. bistvene razlike med fabrikami v Srbiji in Sloveniji. Vzemimo, da v Sloveniji producira pivovarna na leto 60.000 hl piva. Za vsako hektolitersko stopnjo sladice je plačati 5 dinarjev pivarine. Pivarine za to množico je plačati pri pivu 10° : 3 milijone dinarjev. Pri stopnji 11° : 3.300.000 Din. pri pivu 12° : 3.600.000 Din. pri pivu 13° : 3.900.000 Din. Po tarifi, ki velja za Srbijo, se plača za isto množico brez ozira na hektolitersko stopnjo 3.360.000 Din. to je 56 Din za vsak hl. Praktično vzeto je v Srbiji obdačeno pivo tako, kakor da ne presega nikdar 11,2^o hektoliterskega izvlečka sladice. Kar je za naše fabrike piva najneprijetnejše je na eni strani plačilo davka v naprej koncem drugega meseca po proizvedbi piva ne glede na prestop v konzum in uporabo, na drugi strani pa garancija, koje je treba nuditi erarju ali v hipotekah ali pa v bančnih kreditih. Erar ekskontira davek, kojega je pozvan nositi konzum piva pri fabrikantu ne glede na to, kdaj dobi fabrikant plačilo za predano pivo in povračilo za državni davek, brez ozira na razliko slabe konjunkturre, n. pr. spričo hladnega poletja.

Sistem, veljaven v Sloveniji, stoji na načelu, da davščina raste z jakostjo produkta. V Sloveniji je še davek na pivo za plačilo obračunaval deslet poslednji dan drugega meseca, koji nastopi za poslednjim dnem drugega meseca, v katerem se je pivo proizvedlo brez ozira na to, ali je pivo, za katero se davek plača, že prodano ali je še v zalogi. Zaradi tega plačujejo pivovarne davek tudi za one množice piva, katere ob tem času niso prodane. Ta moment prihaja tehtovito v poštev pri naših pivovarnah, ki delajo dandanes z velikimi bančnimi krediti. Naše pivovarne, ki plačujejo davek po hektoliterskih stopnjah izvlečka sladice, morajo za primer, da hočejo izkoristiti ugodnost plačevanja koncem drugega meseca, ki sledi izdelovanju, zavarovati trošarino z garantskim pismom denarnega zavoda, z državnimi vrednostnimi papirji ali s hipoteko na prvem mestu. Eno kot drugo povzroča pivovarnam visoke izdatke. Tudi zemljeknižno zavarovanje trošarine je zvezano z znatnimi stroški oziroma pristojbinami, ker gre praviloma za visoke zneske.

Prečasnica industrija piva se trudi doseči, da bi tudi v naših krajih nastopilo plačilo trošarine na pivo po istem sistemu, kakor je v navadi v Srbiji in Črni gori, torej po količini v promet danega piva in ne po hektoliterskih stopnjah sladice. Prizadevanje interesov in njih organizacij doslej ni imelo uspeha. Čuje se, da obstoja celo namera, razširiti določila, ki so veljavna v prečasnih kraljih, na Srbijo in Črno goro. Ondotni interesi se bodo seveda branili priti v neugodnejši položaj. Za prevedbo treba tudi dokaj dragih kontrolnih aparatov. V tem pogledu je zanimivo določilo nedavno sprejete trošarinske novele, ki določa termin za izenačenje določil o obdačenju pivovarske industrije do 1. aprila 1924. Če pri nas termini drže, je računati s tem, da

tekem prihodnjih pet mesecev dobimo enake davke za pivo v celi državi. Merodajni urad v Beogradu je sedaj za proširjenje prečasnkega zakona na celo državo. Trošarinska novela vsebuje dalje določila, ki omogoča podaljšanje roka za plačilo pivovarine do šest mesecev napram sedaj dvema mesecema.

—g Poročilo z žitnega trga. Pri malenkostnem prometu so žitne cene v preteklem tednu malo nategnile. V Ljubljani so ostale neizpremenjene. Moka »0« Din 585, krušna 475, oves domači 350, bačka 300. Fižol prepečenar se nakupuje po Din 575, ribničan po Din 650.

—g Novosadska blagovna borza 23. novembra. Na produktih borzi notirajo: Pšenica, 79/80 kg, 2°, 2° vag. 315; banatska, 79/80 kg, 2°, 2° vag. 312,50. Koruza, 200; bačka marec april, 100° kasa, 12 vag. 220; stara in in pol vag. 225; za januar-februar, 6 vag. 225; za januar-februar, duplikat kasa, 5 vag. 222,50—225; za marec-maj, 2 vag. 250; banatska januar-februar, 5 vag. 212,50. Moka »0« 1 vag. 500; »5« 1 vag. 400; »6« 1 vag. 330; »7« 1 vag. 280. —Tendence neizpremenjena.

—g Naš uvoz v prvih treh mesecih tega leta. Objavljeni so prvi statistični podatki našega uvoza v prvih treh mesecih tega leta iz sledečih krajev: Iz Avstrije 596,221.356 D. (od celokupne vrednosti uvoza v tem času 31,16 %), iz Češkoslovaške 341.303.311 D. (17,54 %), iz Italije 276.515.066 D. (14,45 %), iz Nemčije 200.148.541 D. (10,47 %), iz Angleske 185.423.198 D. (9,70 %), iz Zedinjenih držav Amerike 68.965.843 D. (3,60 %), iz Francije 46.055.837 D. (2,41 %), iz Romunije 39.923.320 D. (2,09 %), iz Grške 35.528.629 (1,86 %), iz Indije 30.649.459 D. (1,60 %), iz Madžarske 26.039.857 D. (1,36 %), iz Švice 13.942.199 D. (0,73 %), iz Belgije 11.379.463 D. (0,60 %), iz Bolgarske 8.841.195 D. (0,46 %), iz Nizozemske 8.821.645 D. (0,46 %), iz Argentine 5.940.100 D. (0,31 %), iz Poljske 3.922.300 D. (0,20 %), iz Reke 2.951.533 D. (0,15 %), iz Norveške 1.829.065 D. (0,09 %), iz ukupljenih krajev od Italije 1.531.198 D. (0,08 %), iz Perzije 1.446.255 D. (0,08 %), iz Brazilije 1.001.658 D. (0,05 %), iz Turčije 807.906 D. (0,04 %), itd. Skupna vrednost je znašala 913.443.560 D.

—g O bosanski depozitni banki v Sarajevu, ki je v poravnalnem postopanju, se poroča, da ima 13 milijonov Din pasiv, dočim znašajo aktivne komaj 6 do 7 milijonov Din. Banka je bila ustanovljena jedva l. 1922. s 5 milijoni Din akcijskega kapitala. Zopet nov dokaz, kako čudno in riskantno je postopalo vodstvo. Zategadelj postaja kakor vidimo, vprašanje odgovornosti poslovođstva pri akcijski družbi vedno važnejše. Po drugi strani pa se mora itak čimprej uveljaviti preprosti princip zaštite za vložnike. Po našem mnenju bodo ta soto potrebna postava imela dvojni uspeh: pomagal bo v zavarovalno vlagatelj, zajedno pa izključila vsako nezaupanje, vsake dvome in skrb, ki imajo za posledico nesmiselnost in pri nas v Sloveniji povsem neopravičljivi takozvani »Strup-sistemi« ali skrivanje in zbiranje denarja, gotovine, papirja in zlasti srebra po skrivanih in domaćih predelih. Ta moda in filantrina »keratija« je še dandanes pri nas v navadi, da si menda na našem jugu še veliko bolj cveti in suši denarji okir. gotovinski promet. Na vsak način bi bilo zelo zanimivo, če bi se za ta ali oni našim vsa ta domača depozita skučalo s kako »vijo« privlačiti in prisiljati na »svetlo« dan. Bog ve, za koliko odstotkov bi se znižala sedanja denarna — oskudica?

—g Poročilo iz Newyorka javljajo, da so padle cene petroleja na 59 centov. Povprečna dnevna produkcija je še zadnje čase izredno zvišala. Merodajni krogi pravijo, da bo niska cena trajala le malo časa.

—g Vedno več bank na Madžarskem. V prvih treh četrtletjih tekočega leta je bilo na Madžarskem protokoliiranih 879 novih borznih in bančnih komisijskih tvrdk. zadnji teden v oktobru 106.

—g Industrijski obrati v Avstriji rastejo. Koncem lanskega leta je bilo v Avstriji 7419 tovarov, napram prejšnjemu letu — 504. Najrazvitejša je lesna industrija.

—g Keramični (lončarski) tečaj urada za pospeševanje obrti v Ljubljani. Lončarje, pekarje in druge keramične stroke opozarja urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, da se vrši pod vodstvom njegovega strokovnega učitelja za keramiko g. Františka Berana na državni srednji šoli v Ljubljani keramični tečaj, ki se ga lahko vsakdo brezplačno udeleži. Poučevalo se bo teoretično in praktično v vseh v keramiko spadajočih strokih. Tečaj bo trajal celo leto, za izobrazbene obrtnike se pa more poljubno preje končati. Interesenti naj svojo udeležbo priglasijo ustmeno ali pismeno pri Uradu za pospeševanje obrti, Dunajska c. št. 22.

—g Jugosl. lesna industrija na lyonski razstavi. Na veliki mednarodni lesni razstavi v Lyonu, ki se je vršila od 5. do 29. oktobra t. j. naša država dosega s svojimi lesnimi proizvodi velike uspehe. Naše koje so bile mnogo večje od inozemskih. Izločeni vzorci so se odlikovali po številnosti in raznovrstnosti. Jugoslovska lesna industrija je bila zastopana po sledečih tvrdkah: Slavonija, d. d. za industrijo drveta, Zagreb, »Našičko«, d. d. Zagreb in »Drava«, lesna industrijska družba, Maribor. Zanimanje za našo državo je bilo zelo veliko, posebno pažnja so izžvali naši lesni proizvodi, predvsem slavonska hrastovina, ki je že pred vojno življala v Franciji velik sloves. Povpraševanje po tem predmetu je po lyonski razstavi znatno poskočilo. Največjo pažnjo pa je osredotočila naša ožja lesna industr. družba Drava na svoje okusne proizvode. Tudi v poslovnem eziru so naše proizvode dosegle poveljne uspehe, največje družba »Slavonija«. Važno je, da je naša lesna industrija razstavila na veliki svetovni lyonski razstavi in pred širokim svetom potrdila široki razmah lesne industrije v Jugoslaviji.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

OPERA.

Začetek ob pol 8. zvečer.
Sobota, 24. nov.: Prodana nevesta, ob 20. letnici g. Julija Betetta Izven
Nedelja, 25. nov.: Evgenij Onegin. Izven.
Ljudska predstava.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.
Sobota, 24. nov.: Danes bomo tisti Izven
Nedelja, 25. nov.: ob 3. popoldne Krojaček
Junaček
ob 8. zvečer Osmo žena Izven

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.

V nedeljo 25. novembra: »Zakonske zmešnjave«.

Čestitamo!

G. Julij Betetto praznuje danes dvajsetletnico svojega umetniškega delovanja. L. 1903. je prvič nastopil in zapel v naši ljubljanski operi, kjer je deloval in se v pravem smislu besede razvijal do l. 1907. Vsem nam je še v dobrem spominu njegov mladi glas in bas, ki je zlasti v Greminovih arijah z vso svojo milobo zazvenel in vzplaval po našem tačas še mladem slovenskem opernem gledališču. L. 1907. postal je mahoma član dunajske dvorne opere, kjer je vzrastel v pravega in velikega pevskega mojstra.

Prišla pa je vojska in prišel je preobrat. In kakor vsakega Jugoslavana, ako je iskrena ljubezen do osvobodjene domovine napotila tudi umetnika Betetta nazaj v planinski raj, v slovensko umetnost.

S 1. septembrom l. 1922 je vstopil zopet v našo kr. opero v Ljubljani, kjer praznuje jutri ves čil in krepak umetniški svoj jubilej.

Lep in izvanreden je ta ljublj. Betettov, lep zanj in časten za vse nas Slovence. Saj je slavnostni dokaz o vztrajnem, odločnem in zmagovitom delu in razvoju Slovence-umetnika, ki se je iz majhnih in trdih svojih razmer z velikim trudom in bojem dvignil v emicentno umetniško višino. In vse to v tujini, v tujem svetu, tam, kjer smo mi Slovenci vedno pogrešali blagih sapic in blagega naklonjenja.

Kodori vrhu tega pozna gledališki poklic, njegovo Solo, vse težave, vse sode, krije, njih strogosti, ostroti, — prav lahko razmisli pravilno in presodi dvajsetletno jubilarjevo delovanje, ki ga je v kratki dobi privedlo na izredno lepi, pa zelo težavni cilj najemuljeješe dovršenosti v pevski stroki.

Tem iskrenejša pa mora vsakdo čestitati Juliju Betettu k veselemu umetniškemu doživljanju, da se je v okviru svoje redke pevke umetnosti do sedaj povsod izkazal in si povsod pridobil blagohotno in resnično priznanje. Oblagodarjen s svojim krasnim lirčnim basom, izvežban po najslovesnejšem pevskem sistemu, v igri sami povsem naraven in dovršen brez vsake teatralne, prisiljene navlake spada v kolikor toliko redke vrste pravilnih umetnikov po božji volji. Baš danes v najboljših svojih letih, se lahko s ponosom ozira na dvajsetletno preteklo dobo, ozira pa tudi lahko še z večjim upanjem v odprto bodočnost, ki mu ob strogem umetniškem delovanju in pojmovanju prinese najbrž še mnogo trumov, mnogo priznanja in mnogo veselja. Saj je, kakor sam zatrjuje, tedaj najbolj vesel, ko vidi, da se ga primerno in pravilno sodi in ceni. In za gledališke epizode ali neizogibne servitute mu sploh ni mar. Čez marsikako, če vsako gledališko-interno inscenacijo, ki jo je kakor vsak tudi že doživel, si vedno kaj lahko pomaga na dnevnih in mirnih red svojega višjega umetniškega stremjenja.

To svoje stališče najlepše dokazuje s tem, da si je za svojo glavno nalogo — poleg nastopa — izbral poduk v naši dramatični šoli, kjer podučuje o nastavljanju glasa ali fonetiki in sploh o obvladavanju izgovorjave. Želeli bi bilo, da se za to šolo poleg začetnikov zanima marsikaj član naše opere in drame, ker pevec in igravec Betetto stoji pač na višku strokovne izobrazbe in mu je poleg tega napredovanje zlasti naših domaćih moči in naraščanje prav zelo pri srcu, kar vedno in s svojo slovensko odkritosrčnostjo poudarja in tudi dokazuje.

In ko sem te dni razmišljal z njim naše gledališke razmere v obče, mi je z vidnim veseljem poudarjal, da se čuti v Ljubljani sedaj v obče prav srečnega in zadovoljnega. In nad vse ga veseli velika znana in dokazana naša simpatija našega za dobro gledališče zelo vneta občinstva. V tem svojem veselju hoče delovati tudi nadalje v povzdigo naše ljubljanske opere nemoteno, zavestno, z vso dobro voljo in z vsemi močmi. Nastopiti ima čimprej v operni noviteti »Mozart in Salleri« (Rimski-Korakov). Pel bi pa tudi nad Rocco v prekrasni edini operi Beethovnovi »Fidelio«, katere bi vzprijelo našega izvrstnega opernega zbora mogoče vendarle časoma prišla na vrsto. To tem bolj, ker se naš orkester odlično obnaša in dasi počasi, izpopolnjuje. Kedaj in kako se bo to v bistvu le denarno vprašanje rešilo, se seveda ne more znati in ra-

di tega tudi nikomur v Ljubljani nič očitati.

Pa saj se vsega kar na mah itak ne more zahtevati. Glavna stvar je, da se naše gledališče in njegov nivo dosledno dviga v vsakem oziru in da cvete in se izpopolnjuje od leta do leta. No in eden izmed glavnih stebrov ali — cvetov, če ne najkrepkejši, je jubilar Betetto. Že smo imeli letos priliko poudarjati njegov pomen v obče in zlasti za našo slovensko opero. Naj še tedaj našemu občinstvu sporočim, da našega umetnika Betetta dunajska svetovna opera in njeno vodstvo izredno spoštuje in priznava slej ko prej. Najboljši in zelo časten dokaz tega za nas Slovence v obče častnega in važnega dejstva je pismo, ki je — kakor mi znamo — baš te dni došlo g. Betettu od g. Franza Schälke, ravnatelja dunajske opere. Med drugim mu ondi piše dobesedno: »Sie wissen, dass es ein noch nicht überwundener Wunsch von mir ist, Sie wieder ganz in Wien zu haben. Auch würde es mich unendlich freuen, Sie wieder in einer grösseren Rolle hören zu können« itd.

To pismo iz ravnateljstva dunajske opere, napisano mu slučajno te dni, je za jubilara Betetta pač najlepše in najvišje priznanje njegovih umetniških, pevskih vrlin v absolutni smeri in meri. Prepričan sem, da naš Julij Betetto nič manj in nižje ne ceni splošnega in brez-pogojnega priznanja in spoštovanja na domačih tleh. In tu bode njegov Kecal pri slavnostni predstavi dokazal vse svoje visoke umetnosti. On sam, naš slavljeneč Betetto, pa naj doživi pravi in gromovit vihar udanega srčnega pozdravljanja in domačega cvetja — k izrednemu krazniku slovenske umetnosti in slovenskega umetnika. Zatorej — čestitamo.

Dr. Konrad Vodusek

— Na šentjakobskem gledališkem odru praznuje danes v nedeljo g. Podreberšek svoj 50. nastop. Koliko potrpljenja je treba igralcu, ki je sicer uradnik, da izpolni svoje dolžnosti, ki mu jih narekuje njegov idealizem! In g. Podreberšek je vsikdar te svoje prevzete dolžnosti izpolnil v polni meri. Koliko veselih uric nam je napravil s svojimi komičnimi nastopi, kolikokrat nas je zabaval, da smo se do solz nasmejali! Zato tudi danes v nedeljo posestno predstavo v največjem številu in ključem g. Podreberška: Živel se dolgo vrsto nastopov pri predstavah na šentjakobskem odru!

— Slovensko marjetno gledališče v Mestnem domu. V nedeljo 25. tm. se ponovno buma igra v 5 del. »Skrivnostno zrcalo« ter istotako otvoritveni »Prolog«. Členo občinstvo se opozarja, da si preskrbi vstopnice v predprodaji od 10.—12 dop. da ni potem ob ¼3. prevelikega navala in da ni prislilen marsikdo oditi brez vstopnice. Med odmor igranja dovršeno godba na klavirju ob spremljevanju violino. Za drugi teden se pripravila pravilno izro Pocič-jevo »Carobne gosle«, na kar se ljubljansko občinstvo, zlasti pa mladina že sedaj opozarja.

— Dvajsetletnica umetniškega delovanja opernega peva g. Julija Betetta. V soboto zvečer vzprijori se v opernem gledališču Smetanova opera »Prodana nevesta«, v kateri poje vlogo Kecalja g. Julij Betetto, ki proslavi ta večer 20 letnico svojega umetniškega delovanja. Občinstvo zna ceniti visoke umetniške vrline g. pevca in mu je prav gotovo tudi iskreno avaležno za vse vžitke, katere mu nudi v partijah raznih oper.

— Dvoje izvrlnih slovenskih del v Narodnem gledališču. Prihodnji teden se vzprijori v našem gledališču dvoje izvrlnih del. Drama igra pravilno igrano »Mogočni prstan«, katero je napisal priznani slovenski pisatelj Fran Milčinski. Izvirne glasbene točke k tej igri pa je komponiral g. Viktor Parma. V operi se pa poje izvrlna opera »Gospo-svetki sen«, delo našega najpodojetejšega opernega skladatelja g. Risto Savina. Libreto za to opero je napisal skladatelj sam in pa Franjo Roš. Premijera Gospo-svetke s snaga se vrši na narodni praznik v soboto, dne 1. dec. »Mogočni prstan« pa pojde čez oder prejšnji večer.

— Ljudska operna predstava. V nedeljo ob pol 8. zvečer se vrši v operi ljudska predstava z znižanimi cenami in sicer se poje Čajkovskega opera »Evgenij Onegin«. S to predstavo daje uprava priliko tudi najširšim plastem ljubljanskega prebivalstva, da se naslaja ob divno lepi glasbi znamenitega ruskega skladatelja Čajkovskega. Zasedba je sledeča: Larina-Smolenska, Tatjana-Zikova, Olga-Stilgojeva, Filipjevna-Borova, Onegin-Popov, Lenski-Kovač, Gremi-Zahay, Stotnik-Perko, Zarecki-Subelj, Triquet-Mohorič. Cene znižane-ljudske. Dobe se tudi posamni ložni sedeži.

— Predstava za naše malčke bo v dramskem gledališču v nedeljo dne 25. nov. ob 15. Vzprijori se vesela otroška igra Krojaček-junaček z godbo in baletom.

— Risto Savin: »Gospo-svetki sen«, (Narodna opera v 2 del. s predigro). To novo delo Rista Savina ki se v kratkem vzprijori na našem odru, zalema snov svojoje dejanja iz davne dobe slavne koroške zgodovine, ko je vladal Koroško in del Kranjske z Ljubljano Bernard Spanhajmski, izobrazen in odločen knez slovenskega duha (1202—1256). Soprog mu je bila Čehinja Jutka, hči kralja Otakarja I. Přemislja, katere sliko hrani ljubljanski muzej. Jutka je bila izredno plemenita duša in dobrotljiva siromakov. O prstanu, ki ga je nosila, je prokorovala njena mati, da bo Jutina soprog oni, ki ji prvi sname prstan in si ga natakne. Ko je Jutka z očetom prišla k ustoličenju Bernarda na Krnski grad, se ji je ta približal kot berač, da nepoznan spozna duševnost Jutino in Margarete Andeške, ki ga

Kuša zaplesti v svoje mreže. Ta zgodovinska legenda je združena z ustoličenjem dala glavno ogrodje opernemu delanju. V vsem tečaju nastopa Dušan, naš poseben nacionalni duh, ki je zasanjal ves ta sen o Gospodstvu slavi, ki gre v opernem delanju mimo nas.

— Umetniška šola »Probuha«. Poduk iz opisne geometrije se bo vršil ob nedeljah od 9. do 12. ure v prvem nadstropju tehnične srednje šole soba št. 16. Interesanti, ki hočejo ta kurz obiskovati se lahko vpšejo ob ponedeljkih ali sobotah od 17. do 18. ure pri g. prof. Severju v priložni tehnične srednje šole soba št. 4 ali ob nedeljah pri predavatelju. Prvo predavanje je v nedeljo 2. decembra. Dogovorjeno se lahko določi drugi predavalni dan.

— Operni pevec, baritonist g. dr. Aleksander Rigo priredi dne 3. dec. v Filharmonični dvorani koncert, na katerem bo izvajal celo vrsto umetnih pesmi slovenskih in drugih skladateljev. Koncert se vrši v dobrodelne svrhe.

— Uvod v umevanje umetnosti je naslov cikla desetih predavanj, ki jih priredi v letošnji zimski sezoni Umetnostno zgodovinsko društvo v Ljubljani. Lanski zgodovinski ciklus je vzbudil med ljubitelji umetnosti veliko zanimanje; pokazala pa se je potreba predvsem korektnega uvoda in razjasnitve nekaterih osnovnih pojmov, brez razumevanja katerih je lažju pravilno stališče napram umetnostnozgodovinskemu dejstvu in pojavom nemogoče. Predavanja bodo bogato ilustrirana s skopičnimi slikami. Vršila se bodo ob sobotah od 6.—7. ure zvečer v zborniški dvorani univerze (bivšega deželnega dvorca). — Program: 15. decembra 1923 dr. Izidor Cankar: Snov v umetnosti. 22. decembra 1923 dr. Fr. Stele: Vsebina v umetnosti. a) arhitektura. 5. januarja 1924 dr. V. Molč: Vsebina v umetnosti. b) slikarstvo in plastika. 12. januarja 1924 dr. V. Molč: Narava v umetnosti. 19. januarja 1924 dr. Fr. Stele: Umetnost v naravi. 26. januarja 1924 dr. Izidor Cankar: Kompozicija. 9. februarja 1924 dr. Fr. Mesenel: Plastični in slikoviti slog. 16. februarja 1924 dr. Fr. Stele: Enotnost sloga raznih umetnostnih panog. 15. marca 1924 dr. V. Molč: Umetnost izraz življenjskega nazora. 22. marca 1924 dr. Fr. Mesenel: Naše razmerje do umetnosti. — Vstopnice za celi ciklus predavanj se prodajajo v prodajalnah Nove založbe in Tiskovne zadruge. Vstopnice za vsak deset predavanj stanejo za člana 60 Din, za nečlane 100 Din. Vstopnice se posameznim predavanjem se bodo dobile pri vstopu, pa le, kolikor bo dopuščal prostor, po 12 dinarjev.

Julijska krajina.

— »Najvišji državni Interesi zahtevajo poitalijančenje jugoslovenskih šol. Na interelacijo posl. dr. Stangerja glede šolstva je odgovoril naučni minister Gentile, da ne more upoštevati predložene želje za pouk v jugoslovenskem jeziku, ker se z ukazom od 1. oktobra t. l. predpisuje, da mora biti uredba vseh šol v kraljevini enaka, da se mora vsled tega tudi v drugojuljskih krajih vršiti pouk v italijanskem jeziku in da zahtevajo to najvišji državni Interesi, na drugi strani pa s tem ne žali domačega jezika, ki se tudi poučuje. Tako Gentile brije norce z juljskimi Slovani v šolskem vprašanju!

— Z Gorškega. Pri videšnem prefraktu je bila pred kratkim deputacija meščanov iz Gorice. Nato so se začele širiti govorice, da se izvrši v bližnjem času volitve v gorški mestni svet. — Gorški umetniški krožek pripravila za prihodnjo spomlad razstavo za katero si je zagotovila sedaj udeležbo večjega števila umetnikov, med njimi tudi slovenskega umetnika Vena Pilonia iz Ajdovščine. — Omenih furlanskih rek razpravljajo te dni po italijanskih listih. Lastna imena rek so med Slovani skoraj brez izjeme ženskega spola, dočim nosijo pri Italijanih skoraj izključno imena moškega spola. Zato se ne morejo prečuditi, kako to, da so imena rek Piava, Brenta, Livenca itd. ženskega spola. Temu naj se Italijanski učenjaki nikar ne čudijo, ker so ta lastna imena rek ostala iz časov, ko so po onem gorovju in po dolinah prebivali Slovenci. Kakor znano, se nahaja v Furlaniji še vedno tudi mnogo kraljevih imen, ki so čisto slovenska, le nekoliko prilagojena furlanščini. — Fašistovski list zopet nesramno napada gorškega nadškofa in zahteva, da se mora gorška škofija nemudoma izročiti italijanskemu prelatu. List meni, da sedaj, ko je »rešeno« šolsko vprašanje, treba rešiti še drugo zelo važno vprašanje slovenske duhovščine. Slovenski duhovniki bi morali počasi izginiti in napraviti prostor italijanskim po vseh slovenskih vaseh. — Nekaj Slovencev se je izselilo v Argentino, od koder pišejo, da jim gre zelo slabo. Dela ni in kjer je, se mora garati od jutra do večera proti mali neredni plači. — Trg s črešnjami se je bil letos zopet oživel. V Gorlo je bilo po podatkih trgovske obrtnice zbornice pripeljanih 13.908 kvintalov črešnje za vrednost 1.911.602 lit. Najvišja cena je bila 6. maja, ko so se plačevale kvintali po 600 lit, najmanjša cena pa je znašala 60 lit, povprečna cena je bila 137 lit. V Avstrijo je bilo poslanih 2420 kvintalov črešnje, na Češkoslovaško 700, v Jugoslavijo 80, v Ameriko 4415. Skupno je šlo v inozemstvo 7645 kvintalov črešnje. Toľko z gorškega izvoznega trga. Poroča pa se o pošiljateljah tudi iz drugih večjih krajev v deželi. Glede zgodnjega krompirja se poroča, da je bilo nekaj pošiljatelj v inozemstvo ali ker hitra predvojna železniška vožnja za blago take vrste še ni vzpostavljena, so se pošiljatelj pokvarile.

— V Ukva na Koroskem je bila velika povodenj, ki je napravila škodo okoli 1½ milijona lit. Začetkom tega meseca je obiskal Ukve posl. Štek, ki je poslal poročilo o povodnji in škodi predsedniku Mussoliniju. Vlada je doslej dala borih 4 tisoč lit, ki so se razdelile med najbolj prizadete prebivalce. Spodnja vas je bila zasuta do oken. Sedaj so jo že izkopali iz snega.

Glasbeni vestnik.

DOBRONIČEVA »SVITA«.

(H koncertu murike dravske divizije.)

Pri ponedeljkovem koncertu Muzike Drvske divizije smo slišali Anton Dobroničevo pastoralno svito, muziko k Gunauličevi »Dubravki«, ki je vredna, da o njej spregovorimo nekoliko več. Po končanem koncertu sestel sem se z g. Dobroničem, ki je bil nalašč iz Zagreba prišel v Ljubljano, da prisostvuje izvajanju tega svojega dela. Podal je v ožji družbi zanimiva pojasnila k tej svoji glasbi in ob enem dal na razpolago 4 številko gledališkega lista »Teater«, v katerem z daljšim člankom pojasnjuje postanek sošte in njeno glasbeno obdelavo. Iz razgovora in članka posnemam:

Uprava zagrebškega Narodnega gledališča je g. Antonu Dobroniču poverila kompozicijo glasbe k Gunauličevi pastirski igri »Dubravka«.

Jasno je, da ta glasba ni nastala za, temveč iz Gunauličeve »Dubravke«. Dubravka je z danjšnjega vidika kulturno-zgodovinska drama z arhaično-pastoralnimi elementi, polna absolutne naivnosti ter istinito občutene poezije. Mogla je nastati vsled političnih prilik pred tremi stoletji samo v Dubrovniku. Oda je svobodni, globoko in duhovito dramatično zamišljena. Umetniška tehnika je čisto renesančnega karaktera in ni samo starodubrovniška in jugoslovanska, temveč v obče slovanska. V njej vidi vsak Dubrovčan, vsak Jugosloven, vsak Slovan še danes sebe. V tem je tudi življenska sila tega dela. Ta moment je moral sedva vplivati na glasbo, ki je bila namenjena dramatični izvedbi »Dubravke«.

Lirsko-pastoralni ton, s katerim je prežeta cela »Dubravka« more vplivati na današnjo poslušalca nekoliko monotono. Da bi se izognil enoličnosti, je skladatelj izbral elemente naroda in satirov kot kontrast občemu elegičnemu tonu drame. Ti elementi so izzvali v skladatelju melodiko, sicer naivno, a zato živahno in polno izrazite ritmike. S tem je uveden v glasbo idealiziran narodni pesni, ki je pri karakteriziranju vil nežen, kadar je govor o pastirskih sentimentalih, pri satirih komično-gorostesken. Ker je »Dubravka« izrazilo jugoslovanskega nacionalna, tudi glasba ni mogla biti drugačna. G. Dobronič je glasbenik čisto nacionalnega značaja in delo ni moglo biti izročeno boljše skladatelju. Prepričan je, da v tej glasbi kakor v drami sam vsak poslušalec čustvuje samega sebe.

Razume se, da je morala ta estetika, ki je direktni plod Gunauličeve drame, roditi čisto posebno kompozicijsko tehniko. Dubravka ne bi mogla vsled tega prenesti današnje naprednejše skladateljske tehnike. Istotako pa je tudi jasno, da bi ne mogla trajno zanimati poslušalca glasba, ki je dominirala ob času, ko je Dubravka nastala, to je, glasba stara skoro tri stoletja. Zato je dal Dobronič svoji glasbi izraz, ki je rezultat muzike, koncipirane v starem slogu, toda do gotove mere retuširane in restavrirane napram principom današnje kompozicijske tehnike. Tako je nastala, v primeri z današnjim razumevanjem nadvse enostavna kompozicija, v kateri se skladatelj ni izognil samo vsake banalnosti, a nasprotno, katere vsobila je pozitivno glasbeno-umetniška. Skladatelj se je prosto prepustil svojemu stvariteljskemu instinktu in je pogodil pravi izraz. Iz absolutne glasbenega stališča pa je nadalje bilo treba dati delu obiljeje kompaktne celote na podlagi principa o enotnosti v raznoličnosti in kontrastu.

To je skladatelj rešil na ta način, da je v glavnem uporabljal klasično-romantično kompozicijsko tehniko, posebno z ozirom na tematiko.

Stavke, k jih je bil primoran ponavljati, je izdelal v različnih instrumentalnih variantah vsakokrat v drugi tonalnosti in je tako, vzbujal vedno pazljivost tako izvajajočih kakor tudi poslušalcev.

Jasen značaj Dubravke je zahteval za skladatelja tudi jasni tonalitet, s čemer je delo še bolj pridobilo na enotnosti izraza. Mali in čisto posebni milje, v katerem se giblje »Dubravka« je provzročil tudi mali in čisto posebni orkester. Skladatelj je to dosegel deloma z orkestrom, v katerem je število instrumentov omejeno, deloma s tem, da je uporabljal največ le sena pihala v visokih legah, ki jim je dal za ozadje in za močno barvanje malo godalno harmonijo. Ta je bila po skladateljevemu mnenju večeraj nekoliko prebeka.

S tem so orisani samo glavni estetski in kompozicijsko-tehnični momenti Dobroničevega dela. Zanimivo je, da je skladatelj do avtonomizacije prišel šele po končanem delu. Skladbe so nastale take, kakor so potom stvariteljskega instinkta, brez apriorne spekulativne refleksije.

(Konec prihodnjic.)

★ ★ ★

— Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. V nedeljo dne 25. t. m. ob desetih dopoldne odborova seja, v ponedeljek dne 26. t. m. točno ob pol sednih zvečer skupna vaja. — Brez izjeme vsi! — Odbor.

— Pevci »Ljubljanskega Zvona«! Udeležite se v nedeljo popoldne ob pol štirih pogreba brata Zupanciča na Martinovi cesti.

Sokolstvo

— Sokolsko društvo v Ljubljani (Nar. dom.) naznanja svojem članstvu, da je pričel društveni sluga s pobiranjem članarine za II. polletje 1923. Prosimo brate in sestre, da pripravijo svoj prispevek, ki znaša za pol leta 18 Din in da naroče svojcem (gospodinji), da poravnajo v slučaju njihove odsotnosti članarino zanje, ker prihranilo s tem nabiralcu dvakratno pot. — Kdor ne poravnava zaostale članarine, se ga smatra v smislu društvenih pravil izstopivšim iz društva in se ga črta iz seznama članstva.

Rešimo sokolski Tabor!

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 24. novembra 1923.

Ali b' se Slovenci in Hrvati sami osvobodili?

O tem vprašanju se je že mnogo razpravljalo. Mnenja so deljena. Tisti, ki poznajo značaj slovenskega in hrvatskega ljudstva in ki so sami z aktivnim delom pripravljali osvoboditve, so mnenja, da bi se Slovenci in Hrvati prepuščali zgolj samemu sebi, ne bi iz lastne moči nikdar otreli tujega jarma. Oni pa, ki v svoji megalomaniji proglašajo Slovence in Hrvate za najpopolnejše, ob Boga samega izbrano ljudstvo, ki združuje v sebi vse najboljše sposobnosti in vrline, zatrjujejo, da so Slovenci in Hrvati ne samo sami sebe z lastno močjo osvobodili, marveč tudi odločilno pripomogli h končni zmagi Antante. V tem oziru opozarjamo na svoječasna izvajanja klerikalnega poslanca Veseniaka v mariborski »Straži«, kjer je z vso resnostjo ugotavljal: »Dr. Krekova moštrška deklaracija je bila povod zloma solunskega in plavskega. Treba ni bilo zavezništva, da nas osvobode, osvobodili smo se sami in zavezništvo so bili samo indirektni povod naše osvoboditve«.

Ali je to istina?

Čuimo, kaj o tem vprašanju piše dr. Ljubo Voinovič v svojem najnovejšem delu »Konkordat s sv. Stolicco in naše narodno vprašanje«. Dr. Voinovič izvaža: »V državnem organizmu ni nas prevladuje pravoslavni element. Dinastična priroda pravoslavni cerkvi. Vsi oni politični ljudje, ki opravljajo državne posle in ki so v teh poslih merodajni, so pravoslavni. vojska je v svojem bistvu, zlasti v vseh svojih šefih pravoslavna. skratka pravoslavna Šumadija, naslonjena na ves ostali srbsko-pravoslavni element, ima v rokah unravo v našem narodu. — Jaz smatram — a kot katolik, smem to reči — da je poleg mnogih različnih neprijetnosti ta konjunktura v sodanem času zgodovinska potreba. O naši državi lahko trdimo, da je ustanovljena na brzo roko in z največjim trudom. Ona je še zelo oddaljena od prave konsolidacije, to je, da bi vsi njeni deli harmonično delovali za eden skupni cilj. Človek, ki razmišlja, a ne samo impulzivno čuti, se ne sme jeziti, ako so zgodovinske razmere povzročile, da je isti element, ki je prvi dvignil zastavo revolte, obenem tudi isti, ki mu je usojeno, da vrši sedaj funkcijo končnega kamna v tej naši zgradbi. a to je pravoslavni element in še posebej element šumadijski. Poleg vseh kolosalnih napak, zlasti podedovanih od petstoletnega turškega režima, ima ta element, o katerem govorim, vse vrline popolnoma izrazljene narodnega in specifičnega tina. V formaciji tega tina je igralo pravoslavje usodno vlogo in zaradi tega tudi pri osvoboditvi naše rase. Kaj moremo mi proti temu? Nčesar! Istina ho ostala z vsemi njenimi posledicami in naiš se trudimo, kakor se hočemo, jo prikriti ali jo podcenjevati z raznimi apeli na našo kulturo in omiko. Zakaj se katoliška Hrvatska ni pobunila in dvignila zastavo ujedinjenja, seveda ne z akademijami, marveč s smodnikom in svinčenko? Zakaj tega ni storila Bosna? A zakaj tega ni storila katoliška in nekoč visoko kulturna Dalmacija? A zakaj tega ni storila Slovenija? Vse to so vprašanja, na katera poleg vseh lepih odgovorov najbolj odgovarja gornje delstvo. Toda izrečeno lahko zgodovinsko hipotezo, ki pa ni hipoteza, da bi se mi nikdar ne bili osvobodili in neodvisno uveljavili, da bi se mi nikdar ne bili prijavili na svetovni pozornosti kot neodvisna država, ako bi vladal brez prekinjenja od Soče do Vardara — katoličevem. Katolič bi se ne bil nikdar unrl, če manj pa bi bili ustanovili neodvisno državo«.

Navedli smo to sodbo uglednega našega učenjaka zato, ker je znan kot prepričan katolik. Dr. Ljubo Voinovič je bil pred vojno v službi črnogorskega dvora. Na Cetinju ste ga lahko videli vsako nedeljo z molitvenikom v roki posejati odnošno katoliško cerkev. Ako je on kot prepričan katolik prišel do uverjenja, da h se Hrvati in Slovenci kot katoliki nikdar ne bili osvobodili, mu lahko verjamemo.

★ ★ ★

— Minister dr. Janković o svojem potovanju na Slovenski. Iz Beograda nam poročajo: V četrtki se je vrnil železniški minister dr. Janković s svojega inšpekcijskega potovanja po Sloveniji v Beograd. Minister je s svojimi strokovnimi referenti ogledal dela na železniški progi Ormož-Ljubljana. Murska Sota. Pačma, da ho ta proga, kakor tudi most preko Mure izročena promet meseca junija prihodnjega leta. Ta proga ho vezala Maribor s Prekmurjem, ki je bilo dosedaj vezano z Mariborom in Ljubljano samo preko Avstrije. Minister si je ogledal tudi železniške delavnice, ki jih je država prevzela od Južne železnice. To je po ministrovu sodbi največja železniška delavnica v naši državi. Visti, da hi se ta delavnice premostrale in nremestile kam drugam so docela izmestene nasprotno, te delavnice se bodo v doglednem času še znatno povečale.

★ ★ ★

— Nadomestne volitve v civilno komisijo za dohodnino v Sloveniji in vzpostavitev dohodninske civilne komisije za Prekmurje. Volitve po § 189 zakona o osebnih davkih se vrše v nedeljo dne 20. januarja 1924. Razpis volitev izide te dni v Uradnem listu in se objavi tudi po vseh občinah na krajevno običajni način. Razglas obsega vse podatke o načinu, kraju in času volitev. Volilni imeniki bodo pri davčnih oblastvih I. stopnje razporeženi na vpogled od dne 13. dec. do 20. dec. t. l. ob navadnih uradnih urah. V istem času se smejo vlagati istotam reklamacije proti volilnim imenikom. Po poteku reklamacijskega roka bodo smeli davčni zavezanci vpogledati volilne imenike še nadalje do vstetega 12. januarja 1924, ako se primerno legitimirajo, da se jim na ta način omogoči izbrati kandidate iz kroga volilnih upravičencev.

— Belgijski narodni praznik se praznuje v turek, dne 27. novembra t. l. Oficijelnj sprejem ob 11. dopoldne na belgijskem konzulatu.

— Ljudska visoka šola v Ljubljani priredi v nedeljo dne 25. t. m. ob 10. dop. v zborniški dvorani na univerzi Javno, vsakomur dostopno predavanje o temi: Socijalno-etične naloge osnovnega šolstva. Predava g. I. Perrot. Vahimo vse kroge naše javnosti, zlasti še naše vzgojtelje ter one, ki so jim vzgojna vprašanja pri srcu.

— Kaj je z zvišanjem meščanskih podpor? Mestni magistrat ljubljanski upravlja fond meščanske imovine. Le-ta obsto a v prvi vrsti iz dohodkov, ki jih donaja nekdanja »Kresija« v Stritarjevi ulici. Velikansko poslopje, v katerem je nešteto prodajalnih in trgovskih lokolov, prinaša vspricho običajnih visokih najemnin tudi uprav sijajne dohodke. Iz teh virov se izplačujejo podpore obubožanim članom ljubljanskih meščanov. Marsikdo ima lahko domovinsko pravico v Ljubljani, je torej domačin, ni pa ljubljanski meščan. Po naših informacijah je sedaj živih nekaj nad 50 ljubljanskih meščanov. Le-ti in po direktni pomoči že umrlih meščanov imajo pravico do prejemanja meščanske podpore, če je njih gmotno stanje tako, da upravičuje prejemanje stalne podpore. Pri teh ogromnih dohodkih pa so meščanske podpore, ki jih prejemaajo te reve, naravnost brezpomembno bagatelne, saj dobi taka oseba samo 75 Din na mesec, torej niti za kruh ne. Slavni akcijski odbor, ki tako lepo in spretno organizira urade, bi imel tukaj najhvaležnejše polje, da napravi red v tem pravcu, da izboljša z n a t n o mesečne ubožne meščanske podpore. Tu pokažite svoj socialni čut, saj imate, kakor pravite, denarja in sredstev dovolj!

— Hugon Noot, veliki industrialec in predsednik kovinskega združenja na Dunaju je po daljšem bolehanju umrl v četrtki popoldne. Solastnik dobroznane firme Vogel & Noot na Dunaju je bil dolga leta predsednik Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, katero je od skromnih početkov spretno vodil. Odlična zasluga njegova je, da je to sedaj največje kovinsko podjetje v naši državi povzpelo se do sedanje svoje obsebnosti. Hugon Noot je bil odlična osebnost v gospodarskem svetu ter je vžival vsestransko spoštovanje vsled svojega koncilantnega nastopa in svojega velikega strokovnega znanja. Bodi mu časten spomin!

— Besede in delanja. Pišejo nam: Kakor znano, je izdala mestna elektrarna poseben tiskan razglas, v katerem pozivlja vse možne faktorije, šole, urade, pisarne in podjetja, naj štedijo z elektriko, češ elektrarna je tako silno preobčutna, da jedva in to samo z največjim naporom zmaguje stavljenj hi naloge. Zlasti je treba varčevati z elektriko v prvih večernih urah, ko se elektrika skoro povsod nezmislno rabi in naravnost rečeno trati. Tako besede in sedaj dejanja. V mestnem gospodarskem uradu se je zadnji čas z županovim privolitvenim vpeljal še popoldanski delavni čas in sicer za vse uradništvo od 4. do 6. dani ni prav nobene prave potrebe zato. Temu uradu prideli no uradništvo mora točno prihajati v urad; ob teh urah je seveda treba žgati elektriko, dela pa nič. Z dobro voljo se pač lahko vse opravi ob rednih uradnih urah, to je od 8. do 2. Ali pa zaposlite tiste svoje nesrečne protežrance, ki samo plačo vle-

žejo, ne delajo pa nič, vsaj v rednih urah, ko ni treba žgati elektrike. Besede mijejo, zgledi vlečejo!

— Naši prapori. Po našem osvoboditvi je razvilo več društev svoje prapore. Večina teh so v narodnem slogu, kar je vse hvalje vredno. Naša ornametika je tako razvita, da se nam tega vnvanjega kulturnega znaka ni treba sramovati — nasprotno, dolžnost Sokolstva bi bila, da ono samo propagira našo domačo stvar in jo izpopolnjuje. Ker bodo razvila še razna društva nove prapore naj se drže sledečih navodil. Skoro vsaka pokrajina ima nekaj svojega tipičnega ali v barvi, ali v obliki. Tega se je v bistvu držati. V zadnjem času so prišli v navado prapori iz belega platna. Prav priporočljivo so in praktični, ker se dajo prati in se ne sekajo kakor svileni. Treba je še vezanja v trapezni obliki in traja jako dolgo, o čemur nas prepričajo razne stare narodne vezanine, ki jih imamo naš muzej. Oblika naraščajskih praporov naj bi bila bolj majhna. Da se doseže v tem oziru tudi nekaka enotnost v obliki, bi bilo priporočljivo, da društva, ki nameravajo razviti prapore, predložijo JSS načrte za prapore, predno jih dajo v delo.

— Razpis zdravniške službe. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje službo uradovnega zdravnika za splošno medicino pri poslovalnici v Mariboru. Interesenti se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

— Rekord v stavbarstvu je dosegla letos zgradba trinadstropne palače Jadranske zavarovalne družbe v Beethovnovi ulici v Ljubljani. Z gradbenim delom se je pričelo letos koncem aprila in sedaj je stavba gotova in popolnoma suha tako, da so se pričele stranke useljevati. V prvem nadstropju se nahajajo pisarniški prostori družbe, dočim so v ostalih nadstropjih stanovanja. Posebno lično je izdelana fasada, katere je gotovo ena najlepših modernih fasad v mestu. Zgradbo je izvršila gradbenica tvrdka A. Cerne, načrte in detajle fasade je napravil arhitekt inž. Ciril Koch.

— Ustanove za obrtnike in vdova obrtnikov. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani razpisuje za t. 1923: a) deset ustanov za onemogle uboge obrtnike ali trgovce in sicer pet po 100 Din in pet po 50 Din; b) pet ustanov po 45 Din za onemogle uboge vdove obrtnikov ali trgovcev. Prošnje naj se pošiljajo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do 8. dec. 1923. Priloži naj se jim ob občinskem in župniškem uradu potrjeno dokazilo, da je prošelec obrt ali trgovino samostojno izvrševal, da sedaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog oziroma, da je prošilca onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca.

— Čiščenje hodnikov. Vsak lastnik, posestnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavišča in drugih prostorov je dolžan čistiti hodnik, ki teče sporedno s cestno, trgov itd. v cel dolžini hiše ali drugega prostora. Ako je hiša, stavišče itd. tako postavljeno, da je umaknjena v notranost za ulično črto, ali da molli v ulico dolžno so našteje osebe čistiti hodnike tudi ob onih hišnih, staviščnih etc. straneh, ki ne tečejo vzporedno z ulico, trgov itd., ne glede na to, ali je tam kak vhod ali ne. Prestopke tega razglasa ho kaznoval mestni magistrat kot prestopke cestno-policijskega reda za mesto Ljubljano po § 117 tega reda in sicer z globo od 10 Din do 1000 Din, oziroma z zaporom od 6 ur do 14 dni.

— Električna žice je sneg po mnogih ulicah in cestah pretrgal. Te ulice so sedaj ponoči brez razsvetljave.

— Sneg in snajenje ulic in cest. Sneg je danes v jutro začel z nova padati. V mestu je nastala brozga, ki je neznosna. Ljubljanske ulice se namreč kaj počasi čistijo in ravno tako počasi se odvažajo sneg v strugo in na nabrežja, dasi so na delu mestni delavci in vozniki kakor tudi mnogo najetih. Ravno tako počasi čistijo mestni delavci tudi javne hodnike in prehode. Ker se dela tudi izven delavnega časa — jutraj in popoldne, — ho stal ta sneg mestno občino vsak teden stotisoče. Za brezposelne in delaznoe ljudi se pa nudi baš sedaj lep zaslužek.

— Vedno manj poštenosti. Pišejo nam: Merilo, kako nazaduje v Ljubljani splošni čut poštenosti, so mesečni policijski izkazi o izgubljenih in najdenih predmetih. Izkaz o izgubljenih, ozi. pozabljenih predmetih je vedno večji (posledica splošne nervoznosti in alkoholizma), dočim so izkazi o najdenih, t. j. policiji oddanih predmetov čimdalje krajši. Ako je večših človek pozabil kakšno stvar v javnem lokalu ali v vlaknu, je bil lahko pomirljen, da dobi izgubljeno nazaj. Danes pa mora biti najdeni predmet naravnost nerabljiv, ako se odda na policiji. Se še dobijo častne izjeme pršeniakov, toda izumirajo. Dobro bi bilo, da bi vsakega utalca eksemplarično kaznovali in še ga postavili na sramotni oder v čopisju.

• Nedolžni poljubci

— veljali 10/30 dolarjev. Dr. Justin Mitchell, štabni zdravnik iz Chicago, je imel svojočasno dolgotrajno tožbo radi ukradenih poljubov. — Miss Mathilde Benkhart, ki je bila strežnica v nemški bolnici, je pred poroto prisegla, da jo je dr. Justin siloma poljuboval in je zahtevala 20.000 dolarjev odškodnine. Porota je Matildki priznala omenjeno vstvo za ukradene poljube, vendar je kazeno je sodnik znižal kazeno na 10 tisoč dolarjev. Zdravnik dr. Justin pa ni voljan, da bi poljube tako visoko plačal in je zahteval, da se mu kazni odpusti po zakonu o insolventnih dolžnikih, ker ne more plačati. Matilda na noče ničesar slišati o tem in je izjavila, da ga naj zanj toľko časa, da ii ho poljube plačal. In zdravnik je moral zopet v zapor. Ta si ho v drugi premislil krasti poljube.

— Vozne pošte po deželi imajo radi slabih in neskladnih cest znatne zamude. Pojavljati so se pa začelo tudi zamude na železnicih.

— Za »Sokolski dom« v Sp. Šiški so darovali: Neimenovani 400 D. Jug. zavar. Slavia 250 D.; »Slograd« in uradništvo »Obrtne banke« po 200 D.; uradništvo »Kreditne banke« 168.50 D.; uradništvo »Kmetijske hranilnice« 130 D.; F. A. Uher, Gorica Ivan, Trgovska banka, Kreditni zavod za trgovino in industrijo, menjalnica Reichert, Turk, Slovenska banka, Prva hrvaška štedionica, Meden Viktor, C. H. Rozman, Slovenska banka, Miklič Fran. A. Volk, Kmet in Co., Delniška družba pivovarne Union, Zorman Janec, »Groma«, White Star Line, Jugoslovenska banka d. d. menjalnica, Premič, I. Knez, zavarovalnica Dunaj Balkan, Slajko Jože, dr. Oton Fetič, Kašman (Sk. Loka) po 100 D.; Menjalnica Stubič, Magdič, Bohinc, Gregor Verlič, M. Tičar, Viljem Bizjak, Jug. kred. zavod, zavarovalnica Dunaj po 50 D.; uradništvo Češke ind. banke in »Jutranjih novosti« po 25 D.; Seidel Jože 20 D. Odpor izreka tem potom vsem darovalcem najiskrenejše zahvalo ter jim kliče sokolski Zdravot!

— Strašno podobno ima danes po prvem snegu naša uboga Ljubljana. Pravo morje! Pravo zrcalo sedanje občinske gospodarstva! Kdor ne verjame, naj gre pogledat na pr. Selenburgovo ulico. To je središče našega mesta. Potem si lahko lahko misli, kakšna situacija mora biti še drugod. Resnica je, da take brozge kakor je klerikalno-komunistična, še nismo imeli. Na tak način se seveda da lahko gospodariti, politizirati, komandirati in druge zmirati kakor svoje hlapce! Sicer pa so se ta rešili občinski svet in njegove rešilne glave najbrž na tihem zoročili zoper naš Ljubljano in nas obdile na moko smrt v nelzernih valovih sedanje pocestne brozge. Ali pa mogoče so na magistratu svoje »kumstne glave« steknili skupaj in premišljali na tihem, kako bi ustanovili naše ljubljansko parobrodarsko družbo rečimo »Plundra«, v kateri bodo »Slovenčevim« pisateljem in politiki odkazana častina in minina mesta. To pa radi tega, ker so se prav v smislu svojih volilnih oblik izkazali za prave junaške kapitane klerikalnega komunizma, v katerem se prav sedaj potaplja naša uboga Ljubljana. Zategadelj, gospoda slavna, pomislite le lepo pred svojim plundratim pragom in pokažite, če znate še kaj drugega nego na vse strani razsati in vpiji in zmerjati in napadati. Kadar pa pride prilika, da bi dokazali Vi svojo pamet in delo, pokažite se v podobni strašne brozge vse vaše velikanse zmoglosti in komunalnem in drugem gospodarstvu. Bog ve, kaj si mislilo sedaj vaših postržovalnih volilci — meščani?

— Celjske vesti. Načelnstvo gremilja trgovcev Celje javlja, da ostanejo na državni praznik dne 1. dec. trgovine v mestu celj dan zaprte. — Mestni magistrat objavlja razglas, v katerem so podane razne olajšave glede ukinitve živinskih in prašičjih selmov v mestu Celju, kateri so prepovedani radi kuge na govedih in prašičjih. — Francosko predavanje priredi danes v nedeljo ob 16. popoldne francoski krožek v Celju. Predavanje se vrši v sejni dvorani mestne hranilnice na Krekovem trgu. Predaval bo lektor na ljubljanski univerzi Francoz g. Lucien Tesnière, kot delegat francoskega inštituta v Ljubljani. Predmet predavanja: »Le discipline« od Bourgeta. Predavanje je brezplačno in bo trajalo približno eno uro.

— Mariborske vesti. Nar. gledališče. Ta teden bodo najbrže repriza zadnjih novosti: Jesenske gosli. Umetniška kri. George Dandin itd. Med temi novostmi Jesenske gosli niso našle pričakovane ugodne odmeva, zato pa bolj »Zenitev« in »Umetniška kri«. Letos praznovanje občinstvo nestropno pričakuje novosti v repertoarju. Tem željam je uprava skušala že vnaprej ugoditi. Pripravlja namreč veliko Puccinijevo opero »Bohema«, ki je vprizori koncem tega meseca. Pravo zanimanje za podporo gledališča od strani tistih krogov, ki doslej še niso nič žrtvovali, še vedno ne more priti v pravi tek, čeprav to leto zasluži uprava ozir. repertoar in čeprav je to sveta dolžnost vseh, ako si hočemo obdržati svoje Nar. gledališče v Mariboru. — Nepriljubljenost na zimo. Nepriljubljenost zapadli sneg je Maribor presenčil v vsakem oziru. Niti za hitrejšo posravanje snega iz gl. ulic ni bilo zadostno skrbjeno. To se vidi tudi iz malega parka na Slomškovem trgu, kjer leže nasadi težko poškodovani pod težo snega. Mnogo nepravilno povzroča padanje snežnih plasti s streh — tudi že staro poglavje mariborskih gradbenih neprilic in zastonj. V četrti zvečer je bil opetovano tudi električni stik po celem mestu.

— Nova karta naše kraljevine. Pravkar je izšla »Karta kulture kraljevine SHS«, ki jo je izvršil znani kartograf, profesor geografije Vlad. Markinkovič. Velikost karte je 136—120 cm in vsebuje naslednje karte: 1.) Oro-hidrografska karta in karta glavnih kopalnic v kraljevini; 2.) karta zgodovinskega razvoja kraljevine; 3.) karta gostote naseljenosti; 4.) karta naravnih virov; 5.) karta kraljevine z novo upravno razdelitvijo na oblasti; 6.) karta vojnno-administrativne razdelitve kraljevine; 7.) karta prosvetnih sredstev kraljevine; 8.) geološka karta kraljevine; 9.) rudarska karta kraljevine; 10.) načrt Beograda z vsemi ulicami in glavnimi stavbami; 11.) karta eparhijske (škofijske) razdelitve kraljevine; 12.) industrijsko karto kraljevine; 13.) sredi te karte se nahaja: Prometna karta kraljevine SHS s terenom v merilu 1:1.500.000 z vsemi železniškimi in brodarskimi linijami in postajami z označeno kilometražo pri vsaki postaji ter z mestil, na katerih se blago zacinjuje, pregledujejo potni listi, kjer so restavracije itd. Iz tega kartežkega spisa se vidi, da polja take karte na prvi pogled predstavlja glavno sliko kulture naše kraljevine. Zastopništvo v Ljubljani, hotel »Soba«, soba 14. od 9.—12. ure. Karta stane 80 D. Nabavo te karte priporočamo.

— Ljubljanski dvor. — Obtežila preizkušnja železobetonskega potkusnega stropa sistema »Herbst«. Zadnje soboto, 17. novembra t. l. se je vršila v novi stavbi »Ljubljanski dvor« v navzočnosti graditeljev, stavebnega vodje centralne inšpektorja inženjerja Schnellerja, arhitekta Schmidingerja, gradbenice »Gradbeno podjetje G. Tönnies«, družba z o. z., Ljubljana, vsch udeležencev firm in delavcev običajna pa sijajno aranžirana končna proslava. Za priključek se je priredila v nedeljo jutraj obtežitev železobetonske stropne konstrukcije — (sistem »Herbst«, SHS patent 783), in sicer do preloma. Strop je bil kot napol napet armiran za normalno porabnostno težino 250 kg na kvadratni meter, imel je razpnete 5,70 m, širok pa je bil 1 m. Obremenitev po stavbenopolicijskih predpisih (poldruha obremenitev porabnostne težine, to je 375 kg na m²) je bila izvršena že 24 ur poprej, strop se ni upognil. Šele pri skoro štirikratni obremenitvi, ko je bilo že pričakovati, da se vse zlomi, so se pokazale prve pike. Nato so naložili bremena skupaj za 14.364 kg (računsko 10.08kratna obtežitev), s čimer so se izsilili prelom. — Iznaiditelj Herbst je razložil navzočim interesantom (okoli 40 do 50 oseb), med njimi tudi gosp. mestni višji stavbeni svetnik inž. Prelovec, konstrukcijo vohbe, dalje omenil, da je teh stropov bilo že okoli 100.000 m² z razpnetimi po 8 m izvršenih v Beogradu; postavila se pa tudi pri gradnji velikega hotela »Esplanade« v Zagrebu, katere stavbe višji voditelj arhitekt Kirschner je bil tudi navzoč. — Med obremenjevanjem je neki strokovnjak za železobetone ugovarjal glede napetja, kar je pa iznaiditelj uspešno zavrnil in ki so po prelomu tudi potrdila dejstva. Pravico izvršavanja teh stropov za Slovenijo, Bosno in Hercegovino ima »Obnova«, gradbena d. z. o. z. v Ljubljani. — Obtežila preizkušnja je eklatantno dokazala, da je bila tu javno preizkušena iznaidba, ki ima narodnospodarske prednosti glede cene, solidnosti in stavbene izvirnosti. — Sijajno je bila dokazana izumiteljeva od nekaterih obdvojnih trditelj, da je »strašnice (mostiče) in kritno nast smatrati za monolitnost, zakaj prelom je pokazal, da nikjer ni bilo opaziti kakor razločitve obeh sestavin stropa.

— Razne tatvine. Na državnem kolodvoru v Sp. Šiški je bila v času od 21. do 22. tm. ukradena hala prepravnice usnja, v teži 21 kg. Usnje je last tvrdke Tovus iz Tržiča. — Almi Martinčič iz klavirnice je bil ukraden pes-bernardinec, vreden 300 D. Ni pa izključeno, da se je pes zatekel. — Identifikacija morilca Daskalova. Notranje ministrstvo je takoli, ko je prišlo poročilo iz Prage, da je morilec Daskalova jugoslovenski podanik po imenu Čončev iz Štipa, zaprosilo velikega župana v Štipu, da uvede preiskavo. Preiskava je ugotovila, da se v resnici nahaja v Štipu rodbina z imenom Čončev. Po telefoničnem poročilu iz Štipa notranjemu ministru je oče morilčev bilavl veliku županu, da je njegov sin Atanas pred mesecem zapustil rošinski dom in odpotoval. Oče je pokazal tudi veliku županu svojo fotografijo.

— Velik vlom na Radni. Dne 17. tm. so neznanici vlomili na Radni v trgovino Rudolfa Trapičarja na Radni. Tatovi so nemoteno izropali skoraj pol trgovine in odnesli raznega manufakturnega blaga vseh barv v vrednosti 22.760 Din. O držnih storilcih ni sledu.

— Ni identični! Pod naslovom »Bogokletstvo« smo v 266. šte. »Slov. Naroda« poročali o delavcu Ivanu Kušarju, ki je bil radi grtega preklinjanja obsojen na 3 tedne zapora. Ugotovljamo tem potom, da obsojeni delavec Ivan Kušar ni identičen s sodarjem Ivanom Kušarjem iz Dravci.

— Za tri leta je policija preskrbela štirim znanim nočnim ptičkam brezplačno stanovanje in hrano v prišlini delavci v Begunjah. Te so: Mira Mohorič, Franciška Strumbelj, Emilija Zakrajšek in Antonija Železnik. Eskortirane so bile te dni v Begunje.

— Opozorjamo na oglas specialne trgovine za perilo in vezanine Matek & Schein, Dalmatinova ul. 13.

— Danes koncert v restavraciji in kavarni »Trainik« prvovrstne salonske kapele. Začetek ob pol 9. do pol 1. ure ponoči. Vstop prost. Cene običajne.

— Restavracija »Zvezda«. Danes v soboto in nedeljo sveže domače jedine in krave klobase.

— Roparski umor v Peterancu. V peterancu, mirnem malem kraju na Hrvaškem, se je dogodil te dni strašovit zločin, ki je razburil celo selo. Na tajinstven način je bil umorjen pomočnik v svojih hiši vdovec in posestnik Ivan Torčanc. Drugo jutro je njegov sosed opazil, da so okna pri Torčancu vsa zastrta, kar ni bilo običajno in tudi živina je glasno mukala. Radoveden je šel sosed v Torčancovo hišo. Ko je odprl vrata, se mu je nudil grozen prizor. Vse omare so bile odprte, po sobi vse razmetano in na postelji je ležal s prekleno glavo Torčanc. Očitno se je dogodil slučaj roparskega umora, vendar o roparskem morilcu ni bilo sledu. Zanimivo je, da ostali seliniki niso čuli ničesar, dasiravno stoji hiše tesno ena poleg druge.

— Usoden vodnjak. V baškem selu Valski, se je dogodil te dni žalosten slučaj, ki je veljal tri ljudi življenje. Na dvo-rišču seljaka Gorgja Jagra se je popravil vodnjak. Med popraviljem je padel sinu Stevanu neki predmet v vodnjak in slednji se je spustil v globočino, vendar ga ni bilo več na površje. Za njim se je spustil seljak Nikola Jovanovič in ko tudi nje ga ni bilo iz vodnjaka, je zlezal še Stevan Hang, da reši ostala dva. Tudi od njega ni bilo več galsu. Stvar je bila javljena novosadski policiji, ki je ugotovila, da vodnjak vsebuje strupene pline.

— Jelniki ubili paznika in pobegnili. Iz sodnijskih zapisov v Valjevcu so pobegnili 20. t. m. na drzen glasoviti roparji Bojović, Omerović, Lučič in Maksimović. Poskušali so že pred dnevi, da pobegnejo iz zaporov, kar se jim pa vsled čulčnosti paznikov ni posrečilo. Sedaj so pobegnili na originalen način. Inscenirali so med seboj prepir in pretep in stražarji misleč, da se jelniki med seboj kollejo, so pridrveli s puškami v zapor. Zločinci pa so v tem trenutku navallili na stražarje. Jm odvzeli puške in jih ubili. Nato go pobegnili.

— Ponarejeni 100 dinarski koleci v Beogradu. V Beogradu so se pojavili v zadnjem času ponarejeni 100 dinarski koleci, ki so zelo slabo izvršeni. Falsifikati imajo v gornjem delu na levem in desnem kraju tiskano število 100 med temi pa tiskano v cirilici in latinici: Dinara, v sredini je grb, spodaj pa tiskano v cirilici in latinici: Taksna Marka.

— Svarilo! Pred nakupom manufakturnega blaga za dame in gospode, predno si ne ogledate velike zaloge po najnižjih cenah v specialni trgovini Josip Bedrač (hiša Pokojnisk. zavoda), Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 12. (12.330)

— Danes koncert v restavraciji in kavarni »Trainik« prvovrstne salonske kapele. Začetek ob pol 9. do pol 1. ure ponoči. Vstop prost. Cene običajne.

— Restavracija in kavarna »Zvezda«. Koncert nove ciganske kapele bo vsak dan v kavarni od 17. do 19. ure, od 20. do 22. v restavraciji in od 22. dalje zopet v kavarni. — Kapelnik Kada Sander. — Prvovrstna kapele, došla iz Osjeka. Atraktivna prve vrste!

Zahtevajte novost našo domačo KOLINSKO CIKORIJO

izvrstni pridelatek za kavo. Najcenejši in najnovše oblike se dobe samo Selenburgova ulica št. 3, pri tvrdki Gričar & Mejač.

Šolstvo.

SEJA VIŠJEGA ŠOLSKEGA SVEIA.

Pri pokrajinski vladi v Ljubljani je bila 22. tm. važna seja višjega šolskega sveta, na kateri je predsednik višji šolski nadzornik dr. Bevk takoj ob otvoritvi naznanil, da v smislu veljavnega zakona o državnih nameščencih člen 52 pristojna kralju pravica imenovanja uradnikov na mesta v glavnih skupinah vseh kategorij na predlog pristojnega ministra (stalnega učitelja), na mesta v ostalih skupinah in vse državne službenice pa pristojni minister (začasne učitelje minister prosvete), ki lahko prenese to pravico na podrejene organe. Na predlog ravnatelja g. Gnusa je bilo po daljši debati sklenjeno, da se z ozirom na gorenje zakonsko določilo stavi vsa učiteljska imenovanja z dnevnega reda. Minister prosvete se ima naprositi za odredbo da ohrani višji šolski svet do uzakonjenja novega šolskega zakona svoj dosedajni delokrog, da se mu toraj dopusti pavica imenovanja učiteljev.

Prof. g. Jeran je predlagal, da se ima višji šolski svet obratovati v važnejših srednjošolskih vprašanjih do učiteljskih zborov, da izrazijo svoje mnenje.

Na predlog višjega šolskega nadzornika g. Gabršček se ponovno razprše osem učiteljskih mest na živšem Stajerskem: Studenec, St. Pavel pri Prebodu, Sv. Jakob v Slov. gor., Zg. Sv. Kunigota, Soštanj, Braslovče, St. Jurij ob Taboru. Dovolilo se je dalje sistemiziranje treh učnih mest na pomožni šoli v Mariboru. Pripravljeni razred se odobri. O raznih disciplinarnih zadevah je poročal okr. glavar g. dr. Karlin.

Po poročilu vlad. tajnika dr. Majcna se je dovolilo razširjenje deske osnovne šole Celje okolica v sedemrazrednico, evang. osnovne šole v Mali Poljani v štirirazrednico, osnovne šole v Vitanju v štirirazrednico ter otvoritev v kr. dvorazredne osnovne šole v Mali Poljani.

V vopokojitev so bili predlagani: Jakob Zehr, Stari trg-Rakek, Serafina Golia-Huhad, Ljubljana, Janko Cepan, Ljubljana, Josip Vesjak, Hajdin (s pohvalo in priznanjem); Mara Opasčič-Vršar, Krcovina, Pavla Režek-Zurc, Novo mesto; Marija Šerc, Ljubljana, Cecilija Zwettl, Maribor; Josip Roš, Turje, Ignacij Grosslinger (s pohvalo in priznanjem); Pušcava, Anton Geselman, Sv. Martin pri Vurbergu; Jakob Kovarčič (s pohvalo in priznanjem), Pragersko, Ana Kapus-Stich, Blanca, Albina Azman-Kocurčič, Ljubljana, Mihaela Horvatič, Cven; Janko Cvirn, Leskovec; Ruža Mulaček-Bizjak, Kaplja, Avgusta Sever-Arh. St. Jurij, Teodor Schuller, Rakek; Martin Binovec, Slov. Gradec; Franc Darvaša, Znanjve, Josip Kriznar, Kranj; Anton Glaser, Sv. Primož na Pohorju; dr. P. Regula Čehu-ja, stalni katehet Ljubljana; Roza Sotherger, Moste; Emerik Moric (s pohvalo in priznanjem), Sv. Peter pod Svetimi gorami; Tomaž Bitenc, Podlipa; Ivan Zupane (s pohvalo in priznanjem), Velike Poljane; Franc Petrič, Ljubljana; Emma Rauhachar, Ljubljana; Irma Takač, Kapca; Karel Fencšč, Hodoš; Leopold Kolář, Protica; Miroslava Zechner, Laško; Franc Witzmann, Ribnica na Pohorju; Cecilija Kotzbeck, Dobrava; Davorin Lesjak (s pohvalo in priznanjem), Ruše; Josip Bez-čaj (pohvala in priznanje za zvesto in dolgo-rajno delovanje), ravnatelj meščanske šole v p. Šiški; Marija Krafč-Zakrajšek, Ribno; Mihael Vauhnik, Hoče; Srečko Majcen, Lelno na Pohorju.

Koncem se je bilo ugotovljeno, da mnogo z neučetili poročenih učiteljev zaprosi za vopokojitev takoj po poroki. Treba bo v tem oziru uvesti akcijo za izpremembo zakona o pokojninah.

— Strokovno šolstvo v ljubljanski okolici. Občina Vič dobi v kratkem meščansko šolo. Kaj pa druge okoliške šole n. pr. St. Vid, in Moste? Te raje prepuščajo skrb za strokovno šolstvo ljubljanski mestni občini. Sicer imajo vodstva mestnih strokovnih, posebno meščanskih šol naročilo, naj načeloma ne sprejemajo zunanjih učencev, toda okoliščini so v tem oziru iznaidljivi. Svojega otroka prilejvijo pri kakem sorodniku ali znancu v mestu, četudi dejansko hodijo ali se vozijo vsak dan domov. Le poglejte pri popoldanskem gorenjskem vlaku koliko teh učencev izstopa na postaji Vičmarje! In ravno v St. Vidu bi bila meščanska ali obrtna šola najbolj potrebna, ker tam in v Tacnu je obrt najbolj razvita (mizarstvo, sodarstvo itd.) Tudi šentvidska občina zasluži najmanj

ozir, da bi ji Ljubljana drževala strokovno šolstvo, saj je njena ljudska šola skoraj nič ne velja. Novo šolsko poslopje je bilo postavljeno iz fonda pok. župnika Blaža Potočnika. Ta fond gotovo še ni izčrpan. Kako lahko bi bila takrat mislila občina na meščansko ali drugo obrtno šolo ter prizidala v ta namen še par šolskih sob. Seve, ako cela občina misli le z dekanovo glavo, potem so še osnovne šole odveč. Sicer pa bi se prostori za strokovno šolo lahko dobili, saj imajo strankarski Rokodelski dom, a baš sedaj gradijo občinski Orlovski dom, kjer bi bilo prosora za 8 šolskih razredov. Ljubljanska mestna občina se naj torej otrese sentimentalnosti napram takim parazitom. Posnemajmo naj dosti revnejšo občino Vič! Občina Moste zasluži nekoliko občinstva, ker si je šele pred leti postavila veliko, moderno in drago šolo, ki jedva zadostuje za osnovne razrede.

Dopisi.

— Iz Štepanje vasi: Sokolsko društvo v Štepanji vasi je pretečeno nedeljo priredilo v društveni telovadnici (gostil. salonu br. Anžič-Sorša) svojo prvo letošnje dramatično predstavo. Domači diletantje so vprizorili enodejansko-burko »Bucek v strahu«. Predstava je pokazala, da se da s pridnostjo in vztrajnostjo tudi z neiskromnešimi razpoložljivimi sredstvi doseči lep uspeh. Igralci so svoje vloge rešili v splošno zadovoljnost ter izzvali pri občinstvu, ki je napolnilo telovadnico do zadnjega kotička, z izborno izvedenimi komičnimi prizori obilo neprisiljenega smeha in ob koncu igre želi viharen aplavz. Izborbeni ljubljanskega postopaja je ustvaril hr. Kosmač, kateremu se je takoj poznalo, da ni prvi na gledaliških deskah. V njegovih rokah je bila tudi režija igre. Pa tudi ostali igralci: Bucek (hr. Lado Rebernik), Buca (s. p. Hlebšova), Pinčič (br. S. Židan) in Marinkšek (br. Blaznik) so prav dobro pogodili svoje vloge. Domačini Štepanci smo društvo in igralcem prav iz srca hvala za prijetno zabavo in želimo, da nam kmalu zopet prirede kakšno predstavo. Za poln obisk Vam vedno garantira hvaležno domače občinstvo. — Zdravot!

— Drobil iz domače doline. V soboto dne 17. t. m. so priredila narodna društva v Dol. Logatcu v Sok. domu rapalič večer. Ker smo ob meji, bi človek pričakoval, da bo dvorana nabit polna. Žal, da temu ni bilo tako. Navzočih je bilo več iz Obr. nego iz Dol. Logatca, Logatčani, kje je vaš narodni ponos? V soboto dne 24. je zopet predavanje. Predavatelj je iz Ljubljane in pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Nedeljski »Slovenec« je v svojem dopisu iz Logatca zašel na osebno polje. Napadel je dve ugledni in odločno napredni rodbini iz Dol. Logatca. Ker je ves dopis zvel kakor kakor bi bile te rodbine italijanskiške, odločno zavračamo take napade in svetujemo onim, ki so skušali in spekli to laž, da nehajo z osebnimi napadi vracati bomo mlo za drago, ako se bo to nadaljevalo. V torck zvečer se je sešel novozvoljeni občinski odbor — 13 odbornikov SLS in 4 od Gospodarsko-delavske zveze k volitvi župana in starešinstva. Za župana je bil izvoljen soglasno t. v. varnar g. Gabrilec Ob la k — najmlajši odbornik. On kakor tudi ostalo starešinstvo so pristali SLS. Pričakovali smo, da pride kot svetovalec v poštev tudi g. Josip Smole, najstarejši odbornik in večletni župan. Žal, da se to ni zgodilo, da bi bilo to žetiti, da pride tako izkušen mož v starešinstvo. Zvečer se je priredila novemu županu bakljada. Tudi mi pozdravljamo novega župana kot prvega župana, izvoljenega v svobodni domovini. Pričakujemo pa od njega, da bo ravno tako objektivni, kakor je bil kot gent, ki si je pridobil splošno zaupanje.

— Iz Rakeka, izid občinskih volitev na Rakeku in delni napredni uspeh v Platin našim klerikalnim voditeljem ne da miru. Mnogo so si prizadevali, da bi dobili to važno območje postojanko v svoje roke, že pred volitvijo so organizirali svoje sile v občini in so skušali, izrabljajoč razne lokalne prilike, priti na krnilo. Zavedni Rakovski so te napade odločno odbili, res je bil nekaj časa pred voljo od 1. 1910. do 1914. župan klerikalec Patur na podlagi kompromisa, sledil mu je naprednjak z. Belle z Unca in po njegovi smrti je prevzel županstvo vedno v naprednem duhu delujoči g. Fr. Steržaj, ki je bil pri nedeljskih volitvah dne 18. tm. nosilec kandidatne liste »naprednega bloka« in računati je, da bo g. Fr. Steržaj tudi na prvi občinski seji izvoljen za — župana.

— Iz Velenja nam pišejo: Jamomerc in zunanji prometni upravitelj rudarske uprave v Velenju g. Frano Jerab je dne 20. t. m. umrl v Idriji. Pokolnik je bil vesten uradnik, dober tovariš in zaveden narodnjak iz danes zasedenega ozemlja, kamor se je vrnil, žal — ne k zboljšanju narušene zdravja, temveč k zanjemu požitku v rodni zemlji. Pokolniku budi blag spomin. Njemu velja zadnji rudarski pozdrav: Na srečo!

— Iz Presejra nam pišejo: Dramatični odsek Sokola je v nedeljo 18. tm. uprizoril v dvorani svojo drugo gledališko predstavo. Uprizorili je Finžgarjevo ljudsko dramo »Razvaline življenja«. Če pomislimo, da so bili igralci sami kmetijski fantje in dekleta, ki so večnoma prvi nastopili na gledaliških deskah, moram reči, da smemo nanje biti prav ponosni. Igralo se je premišljeno in živahno, zato so želi obilo pohvale. V prihodnje naj se med delanji ne pušča obiskovalcev v dvorano, ker ti zakasnelci motijo tako igralce, kakor gledalce. Naj se navadilo redal. Nove kulise za to igro nam je narisal brat Filipič, igralce je maskiral — in sicer prav izborno — Engelsberger iz Rakinje. Obiskovalci predstave so se razšli prav zadovoljni s željo, da se igra še ponovi. Sokol bo gotovo ustregel tej želji, da vidi igro tudi tisti, ki so vsled skrajno slabega vremena ostali doma. Nadejamo se, da prihrade nam naši diletantje v teh zimskih mesecih še več tako prijetnih uric. Le pogumno naprej po začetni poti! Zdravot!

Zdravstvo.

MEDICINSKA ZNANSTVENA PREDAVANJA.

Slov. zdravniško društvo je že lani priredilo večje število predavanj in demonstracij — letos pa je sklenilo to d. lovanje vršiti še mnogo intenzivnejše. Z ustanovitvijo zdravniške zbornice odpade naloga za čuvanje stanovskih interesov ter prenehanje društvu predvsem delovanje v znanstvene svrhe. Ljubljanski bolniški zavodi nudijo toliko materiala za proučevanje in demonstracije, da je umevno, da se je vodstvo društva obrnilo do primarijev in jih naprosilo, naj vsaj deloma store ta material dostopen vsem zdravnikom s tem, da poročajo o važnejših slučajih, da demonstrirajo razne znameniteje slučaje in tako seznanijo tudi druge zdravnike z njimi. Marsikdo delujoč v eni stroki, se zanima tudi za napredke v drugi, da si sam ne bavi z njo, marsikomu bodo prijali referati o novejših zdravilnih metodah, o novejši operacijski tehniki itd., dočim si sam — pri sedanjih neznošni dražini ne more nabaviti novih knjig in časopisov, ter mu tako marikak napredek ostane neznan. Zato bodo ta predavanja gotovo z veseljem pozdravili vsi kolegi ter jih pridno obiskovali. Poleg lastnega dobička naj store to tudi iz kolegijske zahvalnosti do onih tovarišev, ki se nesebično žrtvujejo ter trudijo s predavanji. — Doslej je društvu obljubljenih 13 predavanj, oziroma referatov, ter zagotovljene so razne demonstracije. Predavanja se bodo vršila redno 1. in 3. četrtke v mesecu ob pol 5. ali v predavalnici ženske bolnice ali v splošni bolnici ter se bodo naznana tudi po časopisih. Opozorjamo tudi člane društva na deželi (zlasti one, ki imajo kake vozne ugodnosti) naj se teh predavanj po možnosti udeležujejo. Nečlani so, kot gospe, dobrodošli ter se naj javijo predsedniku, vsekakor pa bi bilo žetiti, da se slov. zdravnik, ki niso člani društva, vpišejo — naj dokumentirajo s tem svojo solidarnost in svojo zavednost.

Kakor v Mariboru in Celju, bi bilo žetiti, da se tudi v Ljubljani priredi (morda prih. sezilo) nekaka »ljudska univerza«. — Zdravstveni odsek prireja razne kurze in predavanja. Ne bi li kazalo, da stopi v stik z zdravn. društvom in se potem skupno ustanovi program za cele serije tistik širšim krogom dostopnim medic. predavanjem. Izključevati ne bi smeli pri tem nikogar, ki ima veselje in sposobnosti za sodelovanje, saj naj ne ostane tako delovanje je privilegij posameznikov. Ker ima zdr. odsek za taka predavanja na razpolago kredite, je umetno, da bi se ona, če tudi ne kdo ve kako bogato, honorirala. Saj zdravnik itak delajo povsod, kjer le morejo, brez plačila za blagor človečanstva.

Nadaljnja izobrazba stanovskih kolegov in poljudno-znanstveni pouk v medicini vseh širših slojev — to dvoje bi bila velika, a hvaležna naloga slov. zdr. društva. Prvega se je z vnuemo lotilo, drugega naj se čim prej poprime.

Letošnja predavanja je otvoril 15. t. m. prof. Zalokar s predavanjem o prolapsu ter podal zanimivo sliko teh bolezenskih procesov in opise v zadnjih letih na njegovem oddelku izvršenih operacij.

Medicus

VPLIVI RADIJA NA ČLOVEŠKI ORGANIZEM.

Glede na bogastvo in produkcijo radija, torija in drugih radioaktivnih elementov na na zemlji po malo tako zanimivo ozemlje kakor je češko rudogorje. Profesor Stoklasa je ugotovil, da delujo na tem ozemlju zrak, tla in voda radioaktivno, in sicer od suške meje do Teplje in potem v Češki sumi vzdolž bavarske meje. Na podlagi preiskav so raziskovalci ugotovili, da je zlasti okolica od Frankvih azny do saške meje tako bogata na radioaktivni vodi, da se z njo ne more primerjati nobena druga pokrajina v Evropi. Tu doseže vodna radioaktiviteta skoro 2000 enakovrednih edinic.

Po največjih preiskavanjih vpliva emanacije radija nadvse ugodno na encimsko delovanje. Zviša in ojači se izmenjavanje sil in snovi v človeškem telesu, seveda če je zraven tega dovolj kisika. S pomočjo emanacije radija in torija se pospešuje proces razkrajanja, dalje se rviša tudi intenzivnost dihanja in mineralizacija. Pri vsakem organizmu igrajo železo, fosfor in kalij nadvse važno ulogo. Le, ako je v človeku dovolj teh biogenih elementov, se more emanacija radija docela uveljaviti, delstvo, ki ga mednarodna zdravstvo doslej ni zadosti upoštevalo.

Na Slovenskem imamo tako radioaktivno zdravilišče v Rogški Slati.

Društvene vesti.

— V društvu »Soba« predava danes v soboto 24. nov. 1923 v salonu pri »Levas« univ. prof. g. dr. Leonid Pitta m i c o proporcionalnih volitvah. Vabimo svoje člane, prijatelje in drugo cenl. občinstvo k temu veleaktualnemu predavanju, ki je zlasti v sedanjem času važno za vsakega državljan. Po predavanju prasta zabava. Začetek ob pol 21. zvečer. Vstop vsem prost.

— J. A. D. Triglav, Zagreb, javlja, da je bil na rednem občnem zboru, dne 17. nov. 1923 izvoljen sledeči odbor: predsednik: Zvonimir Ivan, cand. ing. agr., podpredsed.: Grebenc Anton, cand. med., tajnik I.: Sotošek Stanko, stud. ing. for., tajnik II.: Terčan Josip, stud. ing. agr., blaginjak: Želko Josip, stud. ing. agr., knjižničarja: Ogorelec Ivo, stud. med. vet. in Kajfež Drago, cand. ing. for., arhivar: Petriček Anton, stud. ing. agr., odbornika: Jošt Boris, stud. rez. cam. in Koklič Ivan, stud. med., revizorja: Mozetič Vlado, stud. tehn. in Nič Makso, stud. med., častni sod.: Kordeš Sebastijan, vand. med. vet., Cetič Franjo, stud. iur., Malerič Boris, cand. med., Kosine Makso, stud. med. vet., Drože Joža, cand. med. vet. in Možina Danilo, stud. rez. vom.

Izpred sodišča.

Napad na Cirilovo tiskarno pred sodiščem.

Maribor, 23. novembra. Po dolgotrajni preiskavi se je dopoldne pričela pred tukajšnjim okrožnim sodiščem javna razprava proti 19 Orjunašem, ki so v noči od 10. na 11. februarja napadli klerikalno Cirilovo tiskarno in poškodovali njene tiskarske stroje. Napad je hotel preprečiti nadaljnje izhajanje tukajšnjih klerikalnih glasil »Straž« in »Slovenskega gospodarja«, ki sta ravno tiste dni dosegli višek svoje sistematične gonje zoper državo, Srbe in državno oblast. Na zahtevo klerikalnih poslancev so aretirali 19 mariborskih orjunašev. Nekaj dni pozneje je bila razpuščena Orjuna sama. Med tem časom so morali aretiranci predsediti v večtedenskem preiskovalnem zaporu. Obtožbeni zastopajo najodličnejši mariborski zagovorniki dr. L. Polj, dr. Rozina, dr. Kukovec, dr. Šnuderl, dr. Boštjančič, dr. Müller, dr. Slokar, Senat sestavljajo svet. Guzelj, dvorni svetnik Fon, višji svetnik Steger in svet. Zemljik, dr. Zorjan zastopa državno pravdnico. Odsojci so glavni obtoženci Vlad. Štoka (pri vojakih), Pavičič in Stiplovec, ostali sede na starih klopih in zanikajo vsako krivdo. Državni pravdnik obtožuje, da je načrt za napad na Cirilovo tiskarno predložil seji Orjuna dne 5. februarja referent okrožnega agrarnega urada inž. Vedernjak. Na seji se je tudi sklenilo napasti v isti noči veselo nemškega »Männergesangsverein« in Goetzovi dvorani in jo preprečiti. Razprava je odprla čudna postopanja sodne oblasti. Dr. Šnuderl je moral imenoma zagovornikov protestirati proti izločitvi postopanja proti Štoki, kojega svojočasna izpoved tvorila je oporo obtožnice. Ve se pa, da je Štoka podal pred preiskovalnim sodnikom znano obtežilo izpoved samo radi obljube, da bo takoj izpuščen na svobodo. Radi tega je vprašanja kratkoma potrdil. Na enak način in pod isto obljubo sta izpovedala tudi obtožnica Ogrizek in Bole. Pri tem je sodnik fungiral kot zapisnikar. Ob pol 2. popoldne je bila zadržana glavna priča, Stanko Grom, sedaj vasi v Zagrebu. V Mariboru ga je pripeljala posebna vojaška eskorta. O Gromu je znano, da je po napadu prijavil sedanje obtožbeno in izpovedal skrajno obtežilo zoper nje ter nato dvignil pri Cirilovi tiskarni nagrado 1000 Din in prejel pozneje večje posojilo iz klerikalnega denarnega zavoda. Nato je izginil iz Maribora. Priča odklanja pričevanje, češ da mu je cela stvar prišla iz dovolj sramote in da je svojo prvotno ovdah storil le v razburjenosti. Državni pravdnik je zahteval pričevanja, kar bi moglo povzročiti priči novo sramoto. Več ugodnih prič je izpovedalo, da so neke Orjunaše videli na sokolski masakeradi, ki se je vršila v isti noči ter jih imela stalno pred očmi. Tudi priče iz Cirilove tiskarne ponavljajo prvotno izpoved, da so tiskarno napadli neznanji moške, ustrahani na dvorišču hišnika tiskarne in med tem časom razbijali tiskarske stroje. Ravatelj tiskarne, dr. Jerovšek, je pojasnjeval škodo na strojih, ki znaša 21.315 Din. Razpravo nadaljujejo in najbrž tudi zaključijo jutri, v soboto.

— **Poročne obravnave.** Zmško porotno zasledenje se prične, kot smo že poročali, v ponedeljek dne 10. decembra in so do sedaj razpisani tile slučaji: V ponedeljek 10. decembra Ciglič Stefan § 140. in Kováč Josip § 171. v torek dne 14. decembra Dolenc Angela § 139. v sredo 12. decembra Zorko Janez § 209. v četrtek dne 13. decembra Ivan Kok in Rok Milakar § 101. v petek dne 14. decembra Kozlevčar Anton in Ložar Josip § 155 telesa telesa poškodba s trajnim pooblenjem, v soboto dne 15. decembra Sterle Jakob. Kristan Miha in Blas Žig Peter, vsi po § 127. in pa Roblek Josip po § 8.—125. V ponedeljek dne 17. decembra Anton Kajfež § 107 in v torek dne 18. decembra pa France Podbešek po §§ 126 do 127.

— **Razni vzklci.** Marija Kurbasova je bila obtožena, da je ukradla svojemu hišnemu gospodarju Francetu Živcu na Rimski cesti nekaj desk in je bila obsojena na 4 dni poostrežnega zaporu. Pri vzklci obravnavi je ngotavljaj njen zagovornik, da je ta obdolžitev le sredstvo, da bi ji mogel gospodar odpovedati stanovanje, kar je že enkrat napravil, pa se mu ni posrečilo. Senat je res prvo sodbo razveljavil in ženo oprostil. — **Posestnik Josip Kavčič** iz Bohinja je bil obtožen, da je del letovščarje in prodajal mleko celo po 7 Din liter. Obsojen je bil zaradi navijanja cen pri doma pridelanih živilih na 10 dni zaporu in na 500 Din globe. Njegov priziv je bil zavrnjen. — **Janez Verbič** je naznamil fanta Moleta in Črnca, da sta na gasilski veselici pri »Skrakurju« na Illovič kradli kozarce. Obsojena sta bila vsak na pet dni zaporu. Pri vzklci obravnavi sta pomudila več novih prič, ki so jih razbremenile toliko, da se senat ni mogel uveriti,

da sta imela namen krasti in je oba oprostil. — **Kolesarja Anžič in Fuchs** sta se srečala na ozki cesti Stari trg-Tranca. Pri izogibanju je trčil eden v Franciško Karlinovo, ki je padla in si nalomila roko, tako, da so jo morali oddati v bolnico. Obsojena sta bila oba radi neprevidne vožnje vsak na 50 Din globe in morata plačati Karlinovi 600 Din odškodnine. Tudi ta dva sta se pritožila, njihov priziv pa je senat zavrnil in potrdil prvo sodbo. — **Šofer Jože Keršmanc** je bil obtožen, da je prehitro in neprevidno vozil na cesti iz Srednjevasi v Podbrezje, posebno ker je bila cesta obljubena. Obsojen je bil na 50 Din globe. Tudi njegov priziv je bil zavrnjen. — **Fr. Lebar** je bil obtožen, da je udaril dne 28. julija pred Copovo gostilno v Žerovnici gostilničarja iz Suhe Vidica s steklenico po glavi. Lebar je sicer priznal, da ga je Vidic izžival z besedami: Fantček, kar ti ho bodi, ti si še mlad, in da je šel za Vidicem iz gostilne, zanikal pa je, da bi ga bil udaril. Obsojen je bil na 48 ur zaporu in je bila ta obsodba potrjena.

— **Smrtna posledica neprevidne vožnje.** V nedeljo dne 2. sept. po prvi maši je vozil po cesti v bližini Sv. Ožbolta pos. sin Šimen Trebuščak, še mlad fant, tako divje in neprevidno med ljudmi, da se je zaletel pos. ženi 44 letni Franciški Boštetotovi, ravno ko se mu je hotela umakniti, v trebuh. Žena je padla z visokoma vznav na cesto in obležala nezvestna. Prebila si je lobanjo in je, ne da bi se kaj zavedla, isti dan pop. ob 5. umrla. Žena zapuščila vdovca in 4 nepreskrbljene otroke. Obtoženi Trebuščak je bil obsojen radi neprevidne in prehitre vožnje na 3 mesece stroga zaporu in bo moral povrniti razne stroške.

— **Zmehene noge.** Miha Bernik, pos. sin v Knapih, se je sprl s Marijo Kozjekovo, ki ga je baje zavrnila kot snubca in ji očital, da ima zaradi nje zopet razne čenče. Pri tem ji je zapretel z besedami: Tukaj te ne bom, če pa te dobim na samem, ti zmedem noge, da ne boš nobene stopnje naredila. Marija Kozjekova, ki je močno in jako odločno dekle, ga je obtožila radi nevarne grožnje, s katero jo je spravil baje v tako silen strah, da si zvečer ne upa nikamor sama iz hiše. Fant se je zagovarjal, da je bila to navadna šala, ki je merila na to, da hodi kot raca in ji bo zato zmedel noge. Ker se senat ni mogel uveriti, da bi bila ta grožnja res tako nevarna, kot jo predvideva zakon za obsodbo, je bil Bernik oproščen.

Turistika in sport.

— **Turistovski klub »Skala«** priredi v nedeljo dne 25. nov. t. l. v slučaju ugodnega vremena smučarski izlet k Sv. Katarini (Grmada). — **Zbirališče** pred kavarno »Evropa«, odhod točno ob 7. zjutraj. Smučarski odsek.

— **Otvorjene koče SPD.** Vso zimo je odprti hotel Zlatorog in hotel Sv. Duh v Bohinju. Valvazorjeva koča pod Stolom ter Bištrška koča in Koča na Vel. planini v Kamniških planinah. V Colzovi koči na Korskem sedlu je turistom na razpolago mala sobica v prtiličju, opremljena je z železno pečico in par ležišč. — **TKT.**

— **Članom »Slovenskega lovškega društva«** Beogradsko Lovacko Uduženje nas vabi na lov na divje svinje dne 1. in 2. decembra t. l. v Mourouvi pri Sidu (Srem) Lovišče je izredno bogato na divjih svinjah in drugi divjačini. Odhod iz Ljubljane v noči od četrtega na petek o polnoči s poštanim vlakom. Voznina do Šida III. razred 156 Din. Prihod v Morovici v petek ob pol 21. zvečer. Za ostala prenočišča je preskrbljeno. Kdor se lova udeležiti naj se javi najkasneje do 28. tm. pri društvenem predsedniku dr. Ivanu Lovrenčiču, odvjetniku v Ljubljani, Miklošičeva cesta 8. — **Odbor S. L. D.**

— **Zimski izleti.** Smučarjem in dobrih pešcem v snegu se priporočajo sledeči izleti v naše vedno lepe planine: v Bohinjsko dolino (Savica), v Kot, Krmo, Vrata (v led okovan Peričnik), Martuljek (poledenel slap v koncu doline), Pišunice, Planico (poledenela Nadižar) v Julijskih Alpah: pozimi posebno lepi dolini v Savinskih Alpah sta Bištrška in Logarjeva dolina (slap Rinka). Na teh izletih so potrebne krpice, včasih tudi dereze; najboljši so pa smuči. — **TKT.**

— **Za smučarje.** V bližini Ljubljane se nahajajo sledeči tereni, pripravljeni za smučkanje: Toško čelo, Topol, Brezovica, Planica pod Krinom, Golo nad Igom Gradišče nad Višnjo goro. Šmarje. Okolica Raketa je skoraj vsa pripravna za vožnjo s smučmi. **TKT.**

Rešimo sokolski Tabor!

Damir Foigot:

Snedeno pravo.

Noč se je poslavljala. Prvi zor se je boril z medlečo lučjo električnih obločnic. Voz z valjasto železno sčeto je bil že pometa ulice. Kmet je z bičem poganjal svojega konja, kolesa so škripala in posode za mleko so se zvenčale zadevale druga ob drugo. Mesar je hitel na dobro naloženem vozu v svojo mesnico.

Hitro, kolikor so pač dopuščale trudne noge, sem se vračal domov. V meni sta se kregala in pričkala dva »jaza« še precej glasno.

»Vedno lepše! Ta je že druga noč, ki si jo prekrokal! Kaj pa knjige, kaj izpit?« »Ne bodi ozkosrčen! Ves postni čas sem se ubijal z učenjem in sedaj naj bi si ne privoščil razvedrila!«

»Glava — čeber, oči krvave, noge negotove, lepo razvedrilo! Vse o pravem času! Kaj pa počneš jutri? Ali prespiš jutrišnjo veliko noč?«

»Moralist! Dobro veš, da me je preganala vročina od doma! Nad pekomo stanovati in to pred prazniki! Menda boš še zahteval, naj prepevam, mladenič, v ognjen peči?«

»Čemu je pa vseučilišna knjižnica?«

»Da se zapre pred prazniki!«

Zmagal je torej oni »jaz«, ki se je, dasi šibak v nogah, krepko postavil proti ozkosrčnemu moralistu, in ki me je nato peljal naravnost k peku in slaščičarju, ki je imel pod mojo sobico svojo peč in ki je bil pravkar odprl svojo prodajalno. Zmagal nad ozkosrčnim moralistom sem je morala seveda proslaviti, izpila sva dva kozarčka tropina in da bi se nama ne očitala prej ali slej brezsrčnost, sva privoščila tudi ozkosrčnemu moralistu kozarček pelinkovca.

Prav kakor bi mi bili manjkali le še prej omenjeni trije kozarčki, sem krenil sam s sabo zadovoljen kar skozi stranska vrata iz prodajalne v vežo in od tu po stopnicah v prvo nadstropje.

Tedaj sem stanoval pri priletni vdovi. Njen mož je bil že davno umrl. Dobivala je sicer po njem pokojnino, a ta je bila tako majhna, da je morala oddajati svoje sobe v najem. Če se je hotela pošteno preživeti.

Jaz nisem bogve koliko plačeval. Sobica je bila zelo zelo majhna. Posteljo, omario, omaro, železen umivalnik, mizo, stol in pljuvalnik je moral svoj čas razvrstiti po sobi kak spreten inženir, kajti nobenemu drugemu bi se nikdar ne posrečilo pustiti celo prost prehod po sobi do mize pred oknom. Vhod skozi kuhinjo, okno na dvorišče in kar je bilo glavno, pod sobico pekova peč, vse to je seveda vplivalo, da je bila moja gospodinja zelo zmerna glede najemnine. Pozimi je že še šlo, na stečaj odprto okno je kolikor toliko blazilo gorkoto, toda z daljšimi in gorkotnejšimi dnevi je postajalo v moji sobici vedno neprijetnejše. Pred velikonočnimi prazniki pa sploh ni bilo občutka v njej. Peč je gorela pod mano noč in dan in peklo se je v njej najmanj za pol okraja. Moja gospodinja se je bila pravčasno rešila k sestrični na deželo, jaz sem si pa izbral, kar nisem imel sorodnikov v bližini, drugačnega pot, in s take poti sem se vračal domov.

Odšel sem vrata. V kuhinji je bilo že precej svetlo. Dnevna svetloba je bilo že tako jaka, da si je izsilila prehod tudi skozi temno zaveso na okno. Odšel sem nato vrata v svojo sobo. V kotu me je vabila postelja v svoje mehko naročje. Preden sem se pa odzval temu vabilu, sem hotel odpreti šipe, kajti vročina... toda stoj! Kaj pa to, dvoje oči je zvedavo gledalo vame. Ali še bdim? Ali že sanjam? Nisem se ganil z mesta, kakor bi me bile začarale te nesrečne oči.

Tako sva si stala nasproti jaz in... Po mojem nemrečnem telesu je zaplula kri. Čistila in izčistila mi je možgane vse napote in ugotovil sem, da je to, kar sedi oziroma čepi na moji mizi pred oknom — žival.

Da, da, žival, pa še kak! Mala, nerazmerno majhna kuščarčica glava, dolg vrat, sprednji nogi manjši, zadnji zopet nerazmerno veliki in mogočni, rep krepak, dolg, koža zelenkastorjava, dolgot od glave do konca repa približno poldrugi meter. Žival, kakršne se nisem bil videl v nobenem zverinjaku žive, niti v nobenem muzeju nagačene. Po kratkem razmišljanju sem se zavedel, da sedi, čepi pred mano na mizi in bulji vame svoje zvedave oči — predpotopna žival — dinosaur, bitje, ki je živelo v jurski tvorbi.

Kako neki je pa prišla ta žival v mojo sobo? Od zunaj? Skozi dvojna zaklenjena vrata, skozi zaprte šipe? Nemogoče, izključeno? Če pa ni prišla od zunaj v sobo, se je morala v sobi roditi! Drzna, smela trditve, toda do drugega zaključka nisem

mogel priti. Roditi? Kako? In že sem rešil to čudežno zagotovo.

Omne vivum ex ovo. Iz jajca se je morala izleči v moji sobi. Iz jajca? Seveda! Ali mi ni bila posodila gospodinja svojčas velikega pisanega jajčastega kamna, da sem z njim obežal svoje leteče zapiske na mizi pri odprtem oknu? Kdo, vraga, je vedel, da je bil ta mramor jajce, ki je nani vplivala večurna vročina v moji zaprti sobi v taki meri, da se mi je izpremenil ta velikonočni piruh tik pred prazniki v živo bitje! Pred davnim, davnim časom, tako sem si bil sestavil ves dogodek, je znesla jurska kuščarica jajce, ki je prebilo tisočletja in tisočletja, prišlo slučajno ljudem v roke in po raznih potih v mojo sobo. Tu je potem delovala nanj tropična vročina, lupina je počila in stvor izeta davne preteklosti je pogledal čez deset milijonov let v sedanost, kajti prav pred približno tistimi leti so se izprehajali taki predpotopniki pod ogromnim in nebotičnim praprotjem.

S svojimi zvedavimi očmi, ki niso poznale po moji skromni sodbi ne krivice, ne zahrbtnosti, me je žival nekoliko pomirila. Stopil sem celo bliže, da si jo natančneje ogledam.

In kaj sem opazil? Moj nepovabljeni gost mi je bil v moji odsotnosti požrl skoro vse juridične knjige. Manz, Stubenrauch, Krainz, Lamasch, Ruffi, Janka, Vargha, Grünhut, vse civilno in kazensko pravo je bilo izginilo, vrag je žrl zakone in pravico z neukrotljivim tekmo.

Kaj sem hotel? Jeziti se? Čemu? Mi li more vrniti jeza, pa bodi še tako upravičena, vse uničene zakone in pojedene pravice?

Žival se me je bila že popolnoma privadila. Od gostitelja se ni dala prav nič motiti. Nadaljevala je po tem kratkem odmoru, ki ga je bila izpolnila z motenjem in opazovanjem, svoj zajtrk in na vrsto je prišlo mednarodno pravo. List se je trgal za listom in list za listom izginjal v globoko razklane čeljusti.

Ali naj zabranim to pustošenje? Čemu? Kamor je šlo civilno, kamor je šlo kazensko pravo, naj kre še mednarodno! Žival je požrešna, tekmo enega samega dneva je že zrasla do take velikosti, kaj pa bo šele. Kolikor sem se spominjal, so dosegle take kuščarice dolgot celo štiridesetih metrov. Če bo telesna rast v taki meri napredovala, me vrže moji ljubi gost že jutri, na veliko noč nedeljo, iz moje lastne sobe na cesto. Preveč sem vedel o teh predpotopnih pošastih, da bi se bil moral popolnoma umiriti. Mislim sem in razmišljal in se samemu sebi smilil.

Kaj početi? Naj li prijavim žival, komu. Kako se kazni ali globi opustitev te prijave? Sem li primoran klobi glavi, moram li skrbeti za vedno večje prostore, upoštevaje njeno požrešnost in tej sorazmerno račun? Naj li potujem z njo po svetu in jo kažem ljudem za malo vstopnino in to tik pred izpitom, ali naj jo rajši prodam mesarju, klobasarju? Se li sprejme v zverinjak, če jo darujem njegovi upravi?

Bila so to vprašanja, na katera si nisem znal odgovoriti. Začel sem se potiti, nekaj me je dušilo in mi jemalo sapo. Vročina? Skrb? Stopil sem v kuhinjo. Tu sem odprl okno, kajti okna v svoji sobi bi ne bil odprl za nič ne! Skozi odprta vrata je prihajal iz kuhinje v sobo sveži zrak, vplival blagodejno na mojo razgoreto glavo in razdražene živce in niti najmanj se nisem zavedel, kdaj sem bil sedel na rob postelje. Narkot se mi je ustavil možganski stroj, omahnil sem na posteljo in — zaspal. Telo mi je bilo vsled zadnjih in predzadnjih dogodkov tako zdelano, da se ni več ustavljalo naravi in njeni odločni zahtevi.

Spal sem trdno. Najmanjši sen ni motil mojega spanja in čil, spočit in ves prerajen sem se vzbudil. Ura se mi je bila ustavila, a po zločodu sem sklepal, da mora biti srednja popoldanska.

V bližnjem zvniku so se oglašili zvonovi. Slovesno so oznanjevali: Vstajenje. Prihranjen, zamolkli glasovi godbe, petje me je vzdignilo in me gnalo na ulico, da vidim procesijo. Še prej sem se pa hotel umiti.

Na mizi pred oknom je ležala žival, stegnjena, rep ji je visel raz mize. Takoj sem se spomnil na skrb, ki so me trle davi. Vračale so se sedaj v enakem številu. Kaj naj nudim živali, če se zbudi? Edini Blaschke s svojo poljudno menično učenostjo mi je bil še ostal, toda on bi ne zadostoval niti za mal prizizek. Kaj pa, če žival ne živi več, če je crknila? Ta možnost je bila prelepa, da bi jo bil resno upošteval, toda misel mi ni dala miru. S palico sem začel drežati v truplo, dotikal sem se raz mizo visečega repa, a žival se ni odzvala, spala je trdno, kar me je slednjič opogumilo, da

sem stopil bliže in z gorečo vžgalico dognal, da mi življenja v telesu.

Oddahnil sem se. Vprašal sem se po vzroku te nagle smrti. Mogoča je hladni zrak iz kuhinje umoril žival, ustvarjeno samo za tropično vročino. Peč pod mano se je tudi že ohladila, ker je pek že predpoldne končal svojo peko. Mogoče so pa razni zakoni in paragrafi ostali živali na želodcu in povzročili smrt, ker je izostala prebava.

To razglabljanje mi ni bilo nikakor neprijetno. Nisem se več potil in nič me ni dušilo, niti mi jemalo sape. Vprašanje, kam z živaljo, me je bolj skrbelo. Oddati jo muzeju, ali jo pa skrivaj odstraniti? V prvem slučaju bi bil imel same sitnosti. Vsi bi hoteli vse vedeti od mene in o meni in v liste bi prišla celo vest, da sem prekrokal dve noči! Ne! Rajši se položim žival v škatljo iz lepenke — po posteljo sem imel primerno — zavoj se nese, ko se stemni, pod pazduho do reke, kjer se vrže vse skupaj v valove. Tako sem tu storil.

Dragi prijatelji!

Tu Ti pošiljam nekaj svojih spominov iz dijaških let. Da nisem pretiraval, da si nisem izmišljal, za to Ti zadostno jamči moja oseba. Vedi pa, da teh spominov nisem spisal, da jih rešim pozabnosti, marveč je edini vzrok ta, da Te pokaram in Ti dokažem Tvojo zmož.

Gotovo se še spominjaš — bilo je za časa Tvojega zadnjega bivanja v mestu — kako si se jezil na morsko kačo, ki še vedno straši po listih, samo da se je ta nestvor izpremenil zadnja leta v jajca praživali, ki jih prenašajo razne ekspedicije zdaj iz Mongolije, zdaj iz Kanade v evropske muzeje.

Moj slučaj Ti kaže, kako neutemeljena je Tvoja tedanja obsodba našega časnikarstva in naših urednikov. Če bi bil vedel pred dvajsetimi leti, da se Ti tako zamerijo radi resnične vesti o jajcih iz Mongolije listi, bi bil dal na vsak način žival na lastne stroške nagatiti, pazil bi nanjo in Ti jo poslal sedaj ob tej priliki mesto teh spominov.

Da pa nisem takoj ustno ovrgel Tvoje neosnovane trditve, išči vzroka v tem, da sta sedela pri sosednji mizi dva mlada, nadobudna, idealna abiturienta, ki ju nisem hotel zvoditi na kriva pota s svojimi prekrankami nočema.

Poklon gospe, Tebi pa pozdrav!

Lovro.

Poizvedbe.

— **Izgubila** so se otroška očala od Gl. Matice do Prešernove in Selenburgove ul. Pošten najditelj naj jih odda proti nagradi v trgovini Sumi, Gradišče.

— **Izgubila** se je v petek dne 23. t. m. ob 4. popoldne na Zrinjski ali Poljanski cesti srebrna ročna taška z malo vsebino denarja. Proti lepi nagradi se prosi, da se izroči našemu uredništvu.

Darila.

Uprava našega lista je prejela:

Za dr. C. in M. Din 50. darovaf z. Jože Kurent v spomin na ljubega kolega blagopokojnega poštnega uradnega ravnotejja z Al. Gregorčiča.

Srčna hvala!

— **Tovarna Jos. Reich** prevzame v pranje, likanje in sušenje vsakovrstno žensko in moško, kakor postelino in namizno perilo, za kar se ceni. Obiščite vsiljudno priporočila. Glej današnji inšertar.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Kino „Ljubljanski dvor“

V nedeljo, 25. nov. pri vseh predstavah in ponedeljek ob 3. popoldne igra

Jackie Coogan

v filmu polnem krasnih prizorov

drame

MY BOY

Dnevna predprodaja vstopnic od 11. do 13. ure

Manufakturo

in usnie

vseh vrst najboljših kakovosti po najnižjih cenah dobite v trgovini

„Danica“

Majzelj & Rajselj,

LJUBLJANA, Turjaški trg št. 1.

Penzioner

bivši finančni uradnik

ko ustupi stanovanje suho u varoši od 2.—3. sobe sa kuhinjom dobije pored dobre naemne in službu sa mesečnom platom od 4800 do 6000 kruna brez odbitaka penzijskih dohodaka. Naslov pove uprava Sl. Naroda. 12522

Obnovite naročnino!

Išče se lokal

v sredini mesta za takoj ali pozneje. Reflektira se le za prvovrsten in prometen prostor. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 12472

Prodaja se

skoraj popolnoma nov

pisalni stroj

svetovne znamke „Imperial“ Cena 3000 Din. Pismene ponudbe pod „Pisalni stroj“ na Aloma Comp., Ljubljana.

Večja množina fižola: koksa, adlerja in mešanega napredaj. Naslov pove uprava Slovenskega Naroda. 12508

Plotonino

na debelo in drobno

KENDA Mostal trg 17.

G. F. Jurasek

Ljubljana

Volan ul. 12

Uglašajem ter povravilam glasovirje in harmonije, špeciialno strokovno in cenol

Fižol.

Večja množina fižola: koksa, adlerja in mešanega napredaj. Naslov pove uprava Slovenskega Naroda. 12508

L. Mikuš

Ljubljana, Mostni trg 15

prigotavlja svojo zalogo dežnikov in solnčnikov ter sprahajalnih palic.

Popravila se izvajajo takoj in solidno.

Forman-vata

naibolje sredstvo protiv kijavice

nahoda se dobi u svakojap otoci, drogeriji. Glavno stovarište za Jugoslaviju:

Farmagoncija

Novi Sad 12449

Zahvala

g. med. dr. Pogačniku

specijalistu za oči, nos, ušesne bolezni v Ljubljani.

Izrekam tem potom najtoplejšo zahvalo, ker me je ozdravil trdovratne ušesne bolezni in rešil težke gluhosti, kar se zdravnikom na Dunaju in v Trstu ni posrečilo.

FR. HENDAR.

300%

prilhranka

nudi

Dunajsko pismo.

Na Dunaju, 20. nov.

Danes je bila prva seja novega Narodnega Sveta, za kateri porabljajo bivšo gosposko zbornico. Ali tudi ta prekrasna dvorana je postala prevelika, kajti blizu sto sedežev ostaja praznih. — Novi Nationalrat ima definitivno: 83 krščanskih socialistov, ki imajo sami glas nad absolutno večino, 10 Velikonečev, 4 člane Deželne zveze ali Landbunda in 68 socialnih demokratov. Koalicija prvih treh skupin šteje 97 članov, proti katerim stoji sklenjena vrsta socialistov. Koalicija ima v svoji sredi eno žensko iz Stajerske, dočim šteje socialistični ženski regiment — sedem agilnih žen, ki so zavzele prvih sedem sedežev v tretjem oddelku od leve strani, kjer je socialistična levica. Desnico so zasedli krščanski socialisti, sredo Velikonečci, a za njimi štirje Landbundovci. — Prvi so prišli krščanski z belimi nageljčki, na čelu jim znan Jodok Fink z največjim nageljčkom v gumbici, Velikonečci z Dinghoferjem na čelu z modrim, socialisti pa z Rennerjem in Seitzem z rdečimi nageljčki. Dr. Seip z vsemi ministri je tudi prišel, ali ministrska klop je bila prazna, kajti zasedli so svoje poslanske sedeže. — Priporočam naj, da ima Avstrija poleg kancelarja le še osem ministrov. Vrh tega je združeno v resort kancelarja zunanje, notranje in pravosodno ministrstvo. Vicekanceler dr. Frank vodi resort notranjega in pravosodnega, Grünberger zunanjega ministrstva.

Loža poročevalcev je bila polno zasedena.

Stari politični parlamentarec dr. Weisskirchner je predsedoval še tej otvoritveni seji in se natihovala poslovlja za vedno. Otvoril je sejo in naznanil, da sta Nationalrat zapustila dva odlična uradnika, dobro znana tudi vsem bivšim našim poslancem, namreč sekcijski načelnik Kupka, ki je veliko let vodil pisarno zbornice, in načelnik stenografskega biroja Fleischmann. Obema je dal bivši predsednik pismo toplo zahvalo.

Weisskirchner splošni več član zbornice. Zato je bil izvoljen za predsednika poslanec Miklas s 96 glasovi bloka brez svojega. Predno je prevzel svoje predsedniško mesto, se je toplo poslovljal od Weisskirchnerja, ki je 3 leta vodil Nationalrat v zvesto. Večina mu je priredila presrečno ovacijo ob korektni pasivnosti opozicije. Za podpredsednika je bil izvoljen v smislu kompromisa socialist Eldersch samo z glasovi 68 socialistov. Z glasovi bloka je bil izvoljen dr. Dinghofer za II. podpredsednika. Na to je bila izvoljena vsa prejšnja vlada z glasovi bloka.

In tako ima Avstrija zopet prejšnjo vlado za tri leta; s tem je zagotovljeno nadaljevanje sanacije po ženevskem programu in paktu. — Seip je tudi že prijavil 14 prejšnjih zakonskih načrtov, ki še niso bili v stari zbornici odglasovani, in več novih, jako aktualnih zakonskih načrtov. Ako vse to izvršijo, klub z glave pred njimi.

Ni pa sledu o kakih predlogih za odpravo varstva najemnikov, s čimer so socialisti uganjali silno demagoško za volilne agitacije. Ta sporna zadeva je načelne važnosti in je postala politično vprašanje, a Seip se deseterkrat premislil, predno dregne v to sršeno gnezdo. Gospodarji so sami krivi in so si silno poslabšali stališče s svojimi prefrinanimi zahtevami po 15.000kratnem povišanju najemnine po predvojnem stanju.

Socialni demokratje napovedujejo vladi neizprosno boj, ali lahko rečemo, da bo to za zdaj še Sisifovo opravilo, kajti vlada ima v širokih vrstah naroda in pri vseh meščanskih slojih vseh političnih barv popolno zaslobo. Istotako pri Društvu Narodov, ki je vrhovni protektor avstrijske sanacije, katera koraka z nikdar pričakovano naglico uresničenju nasproti. — Treba pripomniti, da je Seiplova vlada iznenadila ne samo svoje ljudstvo, marveč ves svet s proračunom za prihodnje leto, ki izkazuje deficit samo za oko, v resnici pa je visoko aktiven. Ako odštejemo vsote, ki so postavljene za odplačilo dolgov in za investicije, dobimo visoko aktiven proračun, letos samo za 160 milijard. Ker jim ni na tem, da čim prej odplačajo nizkoobrestne dolge, ter raje svoj denar investujejo v naprave, ki bodo dajale mnogo večje dohodke, vidimo, da je že ta proračun visoko aktiven. Vrh vsega tega naj še omenim, da je proračun za polovico manjši Avstrije za eno tretjino večji nego vaše države. Tudi iz tega dejstva se dajo izvajati raznovrstni zaključki, ki govore zelo ugodno za državo s šestimi milijoni prebivalcev.

Socialisti kaj radi govoričijo proti Seiplovi vladi tudi z gospodarskega stališča, ali menda oni sami ne verujejo temu, kar naj bi Seiplovo škodovalo. Na tihem so čisto zadovoljni, da gre tako naprej, kakor dela ta vlada. Socialisti tvorijo danes le jako zdravo opozicijo,

da se večina ne poleni in ne krene na napačno pota. — V zavesti domače gospodarske sile bodo socialisti predlagali samo — deset milijard podpore za gladijoče Nemce v Rajhu. — Koilko bo predlagala vaša vlada tam dobi v bogati Jugoslaviji za gladijoče Slovence na Westfalskem? Vederemo.

Predsednik oživljajoče »Südtiroler« dr. Günter Berks je napisal in izdal brošuro »Slaven in den österreichischen Donauländern«, v kateri na dolgo in široko besedi o veliki nevarnosti, ki grozi nemštvu Avstrije od strani njenih Slovanov samih, Slovencev, Hrvatov in Čehov. Huduje se, da Nemci polagajo premalo važnosti na taka vprašanja in jih rati na pozornejšo delo proti slovenski nevarnosti. — Opozarjam na to brošuro naše merodajne kroge, zlasti one, katerih dolžnost bi bila, da sami pazijo na vse take pojave in katerih bi ne bilo treba šele od zasebnih strani opozarjati...

»Klagenfurter Zeitung« od 14. t. m. pa je prinesla kar uvodnik pod naslovom »Auf entrissener deutscher Erde« iz peresa dr. Frid. Langa, ki je smešen po svoji nadutosti in zaslepljenosti. Same stare nemške fraze iz preteklih časov. Može se očitno ni prav ničesar naučil iz zgodovine zadnjega desetletja. Njemu je vse ozemlje od avstrijske meje do morja le nekaka prehodna dežela od nemške do italijanske kulture, in veruje, da še pride čas, ko bo vse zopet popravljeno v korist nemštva. Celo v Ljubljani vidi mesto, ki je bilo še leta 1880 nemško. — Tudi takih nadutosti mi prezirati, kajti ako drugega ne, so vam vsem v opomin, da ne zaspite pred rovarstvi nasprotnikov.

Ruski »romantičistični« teatr v tukajšnjem »Apollu« je sestavljen v celoti iz bivšega carskega teatra petrograjskega, ki zdaj osrečuje Dunajčane s svojo res klasično umetnostjo. Dan za dnevom je gledališče razprodano in treba samo enkrat doživeti entuzijazem, s kakršnim tukajšnje gledališko občinstvo za svoj visok denar obsipa ruske begunce: ... »die grausig veränderte Heimat fliehend, als fahrende Künstler die Welt durchziehend, um durch die Darbietungen ihrer hohen, strengen und wahrhaft klassisch zu nennenden Kunst allerorten Zuschauer in einen Taumel schönheitsvoller Trunkenheit zu entzücken.« Tako pravi med drugim znani kritik Feliks Clove v »Neue fr. Presse«. Tako so pisali kritiki že po raznih mestih Evrope, tako zdaj govori ves Dunaj. Ruski emigranti pridobivajo simpatije vsega sveta za Rusijo s svojo umetnostjo v igri, plesu in petju. Sedaj izvajajo dva najslavnejša baleta: »Giselle« od Gauthiera, godba od Adama, in špansko pantomimo »Andalusiana« od P. Potemkina. Vsaka njihova kretnja, njihova mimika nadomešča govor in njihov ples je življenje, je ples celega telesa, ne samo nog. Kdor tega ne vidi, ne more imeti pojma o baletu najpopolnejše umetnosti. — Njihovi kostumi so prekrasni. Gledališka scenerija pripomore po svoje, da je užitek veličasten. Škoda, da to osobje najbrže ne more v manjša mesta, sicer bi bilo umestno, da ga povabite v Ljubljano, Zagreb, Beograd. Po tukajšnjih cenah sodeč, bi pri vas došli ne zmogli ogromnih stroškov.

Ker sem že pri ruskih umetnikih, naj omenim še, da je doli pri vas znana umetnica Ada Poljakova pela v »Volksoperi« Margarito z očarujčim uspehom. Pela je ruski, tako da so to opero peli v štirih jezikih, kar pa Dunajčanov nič ne moti.

Kako je v Budimpešti?

Predvojne Budimpešte ni več. Vse se kaže v manjšem tonu: življenje, bogastvo, eleganca, gibanje, promet in tudi razsvetljava je zmanjšana. Ponočna živahnost centralnih žil, razkošen nemir brezštevilnih javnih lokalov, odprti do zgodnjih ur, so le temen spomin na preteklost. Ne vidi se več luksurijskih vozov, ni več budimpeštanske elegancije in tudi velike kavarnice so izginile. Banke in banke, povsod banke, evro, znamenje časa: vsi igrajo, vsi tržijo, vsi špekulirajo. Mesto je polno beguncev iz vseh amputiranih pokrajin, prebivalstva šteje sicer nad 1 milijon, vendar pa je prevzelo lice provincialnega življenja. Poraz občuti prebivalstvo mnogo huje nego drugi, katere je premagala velika vojna. Najoddaljena meja se doseže z vlakom v 4 ali 5 urah od glavnega mesta, ki je tako izpostavljen fantastični dalekosežnosti moderne artilerije. Dežela ni samo razsekana, marveč v resnici utrnjena v nove meje. Mnogim se zdi vse to neverjetno in svoje oči zapirajo pred resnico, kakor da bi hoteli izsiliti boljše bodočnost svoji domovini. Madžari močje in trpe ter osredotočujejo vse svoje upanje v goreč in poetični »sredo« svoje bodočnosti. Oni so narod poln energije, volje in domovinske ljubezni. Ne vdaajo se brezmišelnim buzi, pa če tudi klonijo svojo glavo, vendar mislijo na boljše usodo svojega hrabrega rodu. Zaupajoč v bodočnost se ne kažejo s sedanjim stanjem stvari nezadovoljne. Čeprav čutijo globoko bol in ponižanje, katero jim je prinesla okrnjena dežela, vendar mislijo povsem mirno in potrpežljivo na obnovo posamičnikov in celote. Odločilni faktor za obnovo je mednarodno posojilo, za katero se vrše pogajanja. Na to posojilo polagajo vse svoje nade. Že nekaj mesecev je madžarska krona v Curihu ustavljena, gospodarske vrednote se kon-

solidirajo tako, da se tudi v znanostni večja volja za pomoč Madžarski, da bo mogla vstati in pričeti svojo nadaljnjo pot. Posojilo bi dalo živahen impulz k povrnitvi v življenje, po katerem hrepene. Ono bi bilo malih nove krvi v izsušene žile bofnika, ki odhaja iz operacijske sobe bolesto amputiran, toda prežet neopremagljive volje za življenje in za ozdravljenje.

To je kratek posnetek iz opisa Budimpešte in madžarskega življenja, ki ga je priobčil italijanski novinar Mario Nordio v tržaškem »Piccolo d. S.« Madžari si žele nazaj staro gospodarstvo nad Siovakij in velikim delom Jugoslovenov, katero jim je odrgala svetovna vojna. Verjamemo, da so potrti, ako se spominjajo starih madžarskih časov, ko sta v Avstro-Ogrski stala tako lepo v ospredju Nemec in Madžar ter je za nju tlačanil in davke plačeval Slovan! Toda to so — tempi passati! Nikdar se ne vrnejo več. Slovan ne bo več roboval azijskemu Madžaru, ki bi moral oddati v slovenske države, kar še drži v svojem krepilju slovenskega življa! Ako hočejo Madžari živeti, naj se sprijaznijo z razmerami, ako bodo pa le rogovičili in ogrožali mir v Srednji Evropi — bomo morali pospešiti združenje med Jugosloveni in Čehoslovaki preko madžarske ravnine.

Ogroženi razvoj tehniške fakultete univerze v Ljubljani.

Naša univerza, se je v letu osvobodila obuda v novo življenje. Upali in pričakovali smo njen hiter in popoln razvoj ter vsestransko podporo vlade; mesto tega pa čujemo vsak dan o ukinitvah in kršitvah te nam svete in po vidovdanski ustavi zavezane najvišje kulturne institucije.

Vsako leto se od univerze predlagani krediti črtajo in zreducirajo tako n. pr. letos na 10% višino predlaganega zneska, s katero svoto je nemogoče kriti tekoče izdatke, kaj pa še le opremiti institute, knjižnice itd. z najpotrebnejšim.

Posebno je vzeta elektrotehniškemu inštitutu, ki je na najboljših potih razvoja, z nedovoljenim kreditom v letošnjem letu, življenska možnost, ker je nemogoče, če se krediti, predlagani s strani univerze ne odobro — nabaviti srce inštituta, veliko stikalo plošč, kosa sama bi veljala Din 400.000 in to ga zadene letos, ko se je otvoril četrti in zadnji letnik oddelka in ko bodo v letoletju 1924 absolvirali prvi elektroinženirji — Jugosloveni — svoj domaći zavod. Povdarjamo, da je naš inštitut od vseh najboljši izpeljan in široko zasnovan, medtem ko sta inštituta v Zagrebu in Beogradu šele v povojih.

Oziranje se na vsakoletne potrebe univerze, sestavlja vsaka posamezna fakulteta letni proračun in ga predloži ministrstvu. Tako se je tudi letos sestavljal proračun o minimalnih potrebah tehniške fakultete v Ljubljani, ki izgleda takole:

Redni krediti: za nabavo periodičnih znanstvenih publikacij in v proračunskem letu izšlih novih del, vezava časopisov, knjig, modelov, nabava potrebnega in tekočega materiala, izpolnjen zbirnik in predlog pri risalnih predmetih, tiskarske potrebščine, računske in inventarne knjige v minimalno proračunanem skupnem znesku Din 655.165.

Izredni krediti: za neabavo inventarjev, uredben seminarjev, uredben inštitutov, bibliotek, itd. tehniške fakultete: I. **Splošni predmeti:** (matematika, opisna geometrija, mehanika, fizika, mineralogija, mehanika tehnologija, strojno risanje, splošno stroještvo, enciklopedija stavbinstva, knjigovodstvo, zdravstvo in skupnem znesku Din 1.045.000. II. **Elektrotehnika:** (ureditev in spopolnitev inštituta, t. j. nabavka velike stikalne plošče, akumulatorskih baterij, aparatov za fotometriiranje, adaptacija prostorov za fotometriiranje in potrebnih predavalnic in skupnem znesku Din 1.660.547. III. **Gradbeni oddelki:** za stavbeno mehaniko in železobetonske, gradbene konstrukcije, železniške in cestne zgradbe, vodne stavbe, mestne st. in skupnem znesku Din 360.000. IV. **Geodezija:** nižja geodezija, geodetsko risanje, višja geodezija in astronomija, zemljedelstvo in skupnem znesku Din 258.000. V. **Montažna tehnika:** rudarstvo in trebljenje rud, železarstvo, splošno fužinarstvo, rudarsko stroještvo, jamomerstvo in skupnem znesku Din 248.000. VI. **Arhitektura in umetnostna zgodovina:** v skupnem znesku Din 54.000. VII. **Kemija:** izpopolnjevanje inštituta in knjižnice, itd. v skupnem znesku Din 700.000. VIII. **Razni nepredvideni izdatki** in skupnem znesku Din 150.000. To je skupno izrednih kreditov Din 4.455.647. Torej skupni predlagani kredit za teh. fin. Din 5.110.812. Od tega je finančni odbor odobrili: za redni kredit Din 250.000, izredni kredit Din 250.000. Torej skupni odobreni kredit Din 500.000, kar ne znaša niti 10% predlagane svote, s tem denarjem je seveda popolnoma onemogočen razvoj ljubljanske tehnike.

Kako krivična je bila vlada pri razdelitvi kreditov je najbolj razvidno iz dejstva, da je odobrila za univerze v Beogradu Din 40.000.000, za omo v Zagrebu Din 34 milijonov, za ljubljansko univerzo pa reči in piši 7 milijonov Din, a samo tehniška fakulteta potrebuje najmanj Din 5 milijonov. Krediti za univerze Beograd-Zagreb-Ljubljana so razdeljeni v razmerju 40:34:7. Kako in odkod se je prišlo do te relacije ne vemo, ne moremo si pa misliti drugega kot, da igra v vprašanju ljubljanske univerze politika svojega vloaga, ki utegne učitati tako dobro zasnovano in s težkim trudom pridobljeno, po vidovdanski ustavi zavezano najvišjo kulturno institucijo Slovanije.

Obračamo se na vsakega posamičnika, predvsem pa na vse naše parlamentarne klube, da zastavijo svojo odločno besedo v to: da se predlogi finančnega odbora glede kreditov ljubljanski univerzi v narodni skupščini odklonijo in se odobro vsi s strani univerze predlagani krediti. Akademsko društvo jugoslovenskih tehnikov kot zastopnik vseh sinistreljev teh. fak. univerze v Ljubljani.

Arkadij Averčenko:

Misticizem.

Odlomek iz »Filozofskega Slovarja« v »Popotniku«.

Najvišjo stopnjo duhovnih vaj dos:že asket v zamiku (ekstazi). V njem občuti resnično srečo, koji nobena druga ne enači kakor pravi stara budistična pesem, podobno sreči, ki jo riba doživi, ki smo jo vzeli za nekaj časa iz vode in jo zopet nazaj položili. Po prebujanju iz mističnega sna se zdi asketu, da se je njegova duša kčila od telesa, se potopila v globino neskončne podzvesti in se združila z bogom samim, da je neposredno gledal vse skrivnosti prirode kakor oreč iz višine pokleino pod seboj, da se je pametnek njegovega atmana razširil in razgorjel v bramo samega. Asket je o resničnosti prizorov notranjega vida neomajno prepričan: enako prepričan je občutkom najvišje izvestosti prevzame tudi verne gledalce, opazuje ekstarso svetega moža.

Historično je zanimivo, da so prevzeli indijski Arjci bramansko filozofijo, kakor svojo črno kožo od črnokožanih prvotnih prebivalcev Indije, najozar: deia terciarnega žrnega plemena, ki e v starokamentni dobi razširilo svojo posebno kulturo (selitev duš, čarodještvo, vraževernost) preko cele Evrope in Azije ter se pozneje pomešalo s priseljenimi Indoevroplji. Prvotni misticizem je rešilo v oniki tajnih sek: (misterijev, in dalo tako enotno podlago vsem mističnim strujam v Babilonij, Perziji Egiptu in na Grškem, osobito semitski religioznosti, zasidrani z nasiljem zunanjega (heteronomnega) prepričanja.

Na Grškem so gojile misticizem ajne verske sekte v obliki »misterijev«. Z misticizmi vajani (asket) je vzgajal Pitagoras učence svojega samostana v Krotonu (Spodnja Italija), od njega je prevzel Platon asketizem in mistiko s selitvijo duš. Koncem »Menona« razlikuje Platon oba načina spoznavanja, natančneje izvaja razliko v dialogu »Phaidros«. Intuitivno spoznavna človek z božanskim delom (theia moira) duha v posebnem položaju zavesti, v položaju oduševljenosti ali božanske blaznosti (mania, eras), spoznanje se »pojavi z božanskim delom brez razumne«.

Misticizem Pitagore in Platona je prevladal v grški filozofiji s sistemom novoplatonizma (Plotin) in gnosticizma ter visoko zavolavil v srednjem veku s krščanskim mistiko in vraževernostjo čarovniških procesov.

Sovisni val misticizma je upadel z napredkom modernega prirodoslovja in tehnike, a začel zopet naraščati koncem 20. veka, osobito po svetovni vojski v obliki okultizma, spiritalizma, novobudizma, teozofije (Blavatsky, Olcott, Besant) in antropozofije (Rud. Steiner). Mistični element uvaja v francosko filozofijo intuicija modnega filozofa H. Bergsona. Vedno je brnela mistična struna na balalajki ruske filozofije, neposredne sosedse orijentalnega in indijskega misticizma (Solovjev, Loskij). Bergson in Loskij hoteči priboriti mističnemu spoznavanju (intuiciji) priznanje legitimne filozofsko-znanstvene metode, ki bi predstavljala četrti vrh spoznanja poleg izkustva, razuma in vere.

V zgodovini se tipično ponavlja upadanje in naraščanje misticizma, v časih dolgotrajnih vojsk in revolucij, gospodarske krize in materialne bede opeša intelektualna sila logike in v utrujenosti, onemoglih dušah zagospoduje vraževerni misticizem. Celo inteligentnemu človeku se kraddoma vsiljujejo mistične slutnje. Isto silovito dejstvo misticizma problja v zgodovini, v narodnem in individualnem življenju.

Kaj ve znanstvena psihologija o dejstvu misticizma? Ž njim se bavi posebna stroka splošne psihologije, parapsihologija (Nemci) ali metapsihologija (Franciozi), ki po znanstvenih metodah izsleduje vse pojave okultizma. Doslej ugotavlja samo instintivno dejstva, a pristavlja, da je tako zapleten in zavozlan problem, da ga še ni mogoče vsestransko osvetliti. Opozorja, da je prvotno in osnovno človeško razpoloženje mistično: človek se rodi v okolici samih skrivnosti, vsak trenutek doživlja v sebi in okoli sebe učinke, prihajajoče iz nevidne, neznane prirode, ki se v začetku istovesti z mistično nadprirodnostjo. To vsakdanje doživljanje skrivnosti spremlja enako skrivnostno občutje in razpoloženje, čeprav človek naposled otopi in se navadi neznanih vzrokov. Osnovno mistično razpoloženje prevladuje v mladini in ljudski masi, v inteligentu se omeji samo toliko in tam, kolikor in kjer se umaknejo mistične sence luči razuma in logike.

Ker počiva misticizem na čustveni osnovi, odgovarja razum kakor v vsakem emocionalnem položaju, torej s slikami, z nazornimi predstavami fantazije. Misticizem misli v nazorih, simbolizmi podobah. Enako nazorno spočne tudi znanstvenik v hevrističnem afektu idejo, po mnogoletem naporu in hrepenenju se mu nenadoma prikaže v obliki takozvane intuicije. Pozneje stvorav utemelji intuitivno idejo z znanstvenim in logičnim aparatom. Nazorno doživlja tudi medij v hipnozi pod vodstvom hipnotizerja, v avtohipnozi pod vodstvom lastnih čustveno in hrepenenja vkoreninjenih pojmov. Enako nazorno doživlja po nači človek v sanjah, česar se je podnevi bal ali po čemur je hrepenel.

Znanstvena psihologija priznava dejstvo čustvenega misticizma kot prvotnega in osnovnega človeškega razpoloženja ter dejstvo mističnega, intuitivnega spoznavanja, intuicije, ki nastane avtomatično v globinah podzvestnega spomina brez sodelovanja zavestne, torej svobodne volje in priplava gotova na površino zavesti. Kako se vrši proces podzvestnega spoznavanja, v kaki obliki in stopnji se javlja zavesti? Ali v obliki temnega čustva ali slepega gona? Ali v normalnem, ali samo v izrednem in izvežbanem položaju zavesti? Natančno znanost še ne more odgovoriti, samo toliko je spoznala, da se udeležujejo v intuiciji samo prirodne, čeprav še neznane moči, ki izklicujejo vsako sodelovanje nadprirodnih

sil in duhov (spirizem). Vse napačne razlage potekajo iz tiste metodnične zmote, ki osamosvaja in trga iz prirode celote neznani del prirode in ga povzbuje brez vsakega nadprirodnega bivanja. Kar je v prirodi neznano, zato še ni nadprirodno, kar je bilo večeraj neznano (nadprirodno), to je danes znano (prirodno) in celo znanstveno umljivo.

Ista znanost nam tudi po:snjuje, zakaj so si različne dobe in osebe različno razlagale to skupno dejstvo. Mislimo si samo čustveno razgrajeno in po resnici hrepenenčega človeka, ki intuitivno dojae važno idejo, a v svoji prihodnosti nezobrazženosti nihi ne sluti ne prirodnega izvora. Kako se vendar razlikuje ta način izredne spoznavne nazornosti od njegovega vsakdanjega ali ljudskega spoznavanja! Nemogoče se mu zdi, da bi tukaj delovalo samo prirodno moč njegove duše, zato si razlaga na čudežen način, da ga je navdahnila neka višja nadprirodna sila, neki višji duh in mu razodel v nazorni obliki skrivnostno resnico. Različna razlaga dejstva se izraža tudi v različnih imenih položaja: zapnik, ekstaza, hipnoza, vizija, inspiracija, intuicija, drugi vid, unio mystica, manija (Platon). Iz takega zmotnega umevanja se je razvila večina vraževernega okultizma. Kljub temu spoznavanju bo še vedno dovoljevala umetnostna svoboda, govoriti pesniku metaforično in simbolično brez premišljene prevare o prikazih bogov in duhov, ki so mu razodeli skrivnostno inspiracijo ali vizijo.

Psihološki dejstvi čustvenega misticizma in mističnega, intuitivnega spoznavanja si je osvojila zlasti praktična psihologija (psihotehnika, psihagogika) in ju proglasila za učinkoviti, novi sredstvi ljudske vzgoje, izluščivši ju iz vraževerne lapine kakor je nekdanj izluščila znanost moderno fiziko, kemijo in astronomijo iz vraževerne magije, alkimije in astrologije. Tako je rešila problem esoterizma in eksoterizma, navidezni problem dvojne resnice. Resnica je sama ena, a se pojavlja v različnih oblikah ob prehodu skozi različno duhovnost ljudstva in abstraktnega filozofa. Ljudstvo doima resnico v obliki nazornih simbolov, filozof v obliki abstraktnih in logičnih pojmov, v nezobrazženem ljudstvu prevladuje je nazorna fantazija, v solanem filozofu pojmovitorni razum. Moderna psihagogika dokazuje, da ni formalna razdelitev znanosti v esoterizem in eksoterizem nikakoli dialektična prevara, ampak metodčen, na psiholoških dejstvih sloneč most, ki komeno in za vedno združuje bregove prepada med ljudsko in filozofsko dušo ter odgrne zadnjo zaveso izpred nadprirodnega misticizma. Indijska filozofija je doslej edina gojila znanost v obeh oblikah logičnega esoterizma in mistično simboličnega eksoterizma, seveda manj le praktičnih potreb ljudske vzgoje nego iz religiozno spekulativnih ozirav.

Podatki mističnega spoznavanja so samo tedaj resnični, ako uspešno prestopajo sledečo logično in znanstveno preizkušnjo strokovnjakov. Logična preizkušnja je nepotrebna v metodčnem in didaktičnem smislu, kajti tukaj je preobelkel znanstvenik (filozof) abstraktne pojme v nazorno obleko simbolov, jih samo prestavil iz abstraktnega filozofskega jezika v nazorni ljudski jezik in umetnost mističnih simbolov.

Naše železniške nezgode.

Na naših železniških progah so se dogodile v zadnjem času razne nezgode z velikimi materialnimi škodami in tudi človeškimi žrtvami. Po drugi strani povzročajo take nezgode nezaupanje potnikov in strank. Težjih nezdov je bilo na naših železnica (od l. 1918) že veliko, sedaj si sledijo po vrsti.

Popolnoma brez nezdov ni nobena železniška uprava; ker pa povsod uvajajo z rastočim prometom tudi temeljitše varnostne odredbe in tehnične naprave v svrhu zavarovanja prometa, stoji število večjih nezdov razmeroma nizko, oziroma vsaj ne narašča z rastočim prometom. Ti varnostni ukrepi so na naših železnica v zadnjem času popolnoma izostali!

Težko je preprečiti nezgode ki jih povzročajo višje prirodne sile (poplave, snežni zameti, plazovi) in nezgode vsled zloboh namenov. Drugačne so nezgode, ki izvirajo iz prometa samega, one, ki vzlic vsem tudi temeljitim odredbam in napravam (pompozitev osobja, točni predpisi, uporaba aparatov), pri neki višnji prometa ne izostanejo, dasiravno so redke; tudi pri teh nezdodah s: okolnosti, katerih posledica je bila sicer nezgoda, ki pa ni nastala vsled nemarnosti ali iz zlobohe namena (n. pr. vzlic pazljivosti neopažen signal, nezgoda vsled združitve nepričakovanih okolnosti).

Naše železniške nezgode ne morem uvrstiti v take skupine. Zadnje nezgode so se zgodile na raznih mestih železniškega omrežja in so različne vrste (trčenje vlakov, oploženje vlakov, pod vožnim vlakom se je zrušil most), vse pa po okolnostmi. ki morajo vzbuditi pri najvišjih prometnih mestih resno skrb za bodočnost.

Naš promet se je na splošno zboljšal, ako izvažamo mali okoliš, ki je od začetak deloval dobro; toda neugoden utis, ki ga ima o točnosti in zanesljivosti naših železnih interesent, še ni izbrisan. Tem hušje je radi tega dejstva, da je nastopila še vrta raznih nezdov, ki ogroža varnost potnikov in blaga in končno drage železniške naprave same.

Potrebno je, poiskati vzrok tega pojava in ga tudi odstraniti; vzrok ni skrit. Železnice so strokovna podjetja, pri katerih mora biti vsakdo sposoben za svoje mesto. Število večšega osobja se je spričo razmer (katerih pa nočemo znova po:revati) tako skrčilo, da se kažejo že posledice, ki pri železnica nastopijo v obliki nezdov. Tukaj je vzrok naših železniških nezdov! Ako železniška uprava ne razpolaga z dovolj izvežbanim osobjem, tedaj je njena dolžnost, da isto izvežba in usposobi, dokler je čas! Vsek dan zamude nam prinaša nove nevarnosti, nove nezgode, materialno in moralno škodo!

Stanje v današnji Rusiji.

Profesor Pilp, bivši estonski zunanji minister in sedaj glavni urednik lista »Waba Maa«, se je mudil dalje časa v Rusiji in obiskal je Petrograd, Moskvo, Nižnji Novgorod in druga važnejša ruska mesta. Pred revolucijo je bil docent na petrogradskem vseučilišču. Profesor Pilp opisuje sedanjo Rusijo takole:

Rusija je prestala najtežjo krizo vsled svojega eksperimenta s socialno revolucijo. Poskus se je izjalovil in Rusija je sedaj izpremenila svojo pot, zapustivši vsa bistvena karakteristika poskusa samega. Življenje se je pokazalo močnejše od teorije in gospodarski zakoni so zmagali s svojo neizpremenljivostjo. Finančni in gospodarski razlogi so prisilili boljševike, da so menjali direktive in njihovi kriteriji so organizirali takozvano »novo gospodarsko politiko«. Na začetki poti boljševiki ne morejo iti nazaj. Življenje jih sili, da korakajo vedno dalje po poti gospodarskih koncesij. Paralelno postaja gospodarska obnova Rusije dejstvo. Ta obnova sicer koraka zelo počasi kakor želva, nemogoče pa je tajiti to. Danes so številni lastniki tovarov zopet pričeli z delom, čeprav so svoje tovarne dobili le v najem. Iz taktičnih razlogov se bo vlada držala še dolgo časa fragmentov svojega komunističnega programa, toda to ni nič drugega nego zaščita krči. Sedaj ni več komunizma v Rusiji. V tem oziru ni dopuščeno dvoje mnenj. Splošen je glas v Rusiji, da postaja življenje lažje. Današnje razmere se ne morejo niti z daleka primerjati z onimi iz let 1917—1920. Dežela se vzbujala vsled opustitve administrativne rigoroznosti glede industrije in trgovine. Treba je pogledati stanje cest, spoštovanje reda in miru itd., pa dobiš vtisk, da je bolezen Rusije prestala svojo krizo. Res je, da se je Petrograd ponizal na provincijalno mesto, ali Moskva je mnogo čednejša in večji je red v njej nego leta 1917.

V masah se je izvršila velika psihološka izprememba. Jasno je, da se je ruski narod dvignil iz dobe anarhične svobode. Sovjetska vlada je proučevala ljudski temperament in se je prepirala, da je ljudstvo naveličano nereda, na kar se je življenje napotilo v gotove norme. Uvedel se je tudi strogi pravilnik za rabo železnice, tramvajev itd. Profesor Pilp je moral plačati kazni 50 milijonov rubljev, ker je skočil na tramvaj, ko je bil v teku. Kdor vrže odpadke cigarete na tla na postaji, plača globo 300 rubljev v zlatu. Sovjetska milica in policija je dobro opremljena in njeno postojanje z občinstvom je uljudno. Prebivalstvo se prilagajalo novemu redu brez protestov. Državljan razumejo, da maksima »vse je dovoljeno« ne velja več in zato poslušajo glas avtoritete. Vse to pa nikakor ne znači še, da je življenje v Rusiji srečno in mirno. Po našem kriteriju je rusko življenje trdo, draginja narašča zlasti pri najnujnejših vsakdanjih potrebščinah. Katastrofalni padeč rublja pa je nastavljen. Izvršila se je bistvena izprememba v izplačevanju plač in mezd. Uvedel se je takozvani »tovarni rubelj« in plače se vrše na temelju te novčane enote. »Tovarni rubelj« se giblje s cenami produktov tako, da povznanje cen ne zadene delavskih dohodkov.

Nezaposlenost v Petrogradu je velika, v Moskvi pa je manjša. Produktivna na splošnem narašča stalno in razmerje med delavci in tovararni je normalno. Industrijski delavci so pač zainteresirani na tem, da tvornice obratujejo in zato delajo vestno. Ako kaka tvornica ne izkazuje dobička, jo takoj zapro in delavci ostanejo brez posla. Nova buržuazija in novi intelektualci niso prav nič podobni onim iz predrevolucijske dobe. Preživeli so preganjanje s strani »črke«, prestali so lakoto, vso različno bedo in nezgode, ki so prišle zadnja leta nad ruske državljane, in tako so se okrepili v bojih za eksistenco ter so sedaj predvsem pozitivni. Niti sence stare slovanske sentimentalnosti ni več na njih, ne razumejo Turgenjeva in Tolstega in ne respektirajo Dostojevskega. Oster boj za življenje jim je odvzel one ideale, ki so bili tako dragi predrevolucijski ruski inteligenci. To so možki in ženske s trdnimi živci, materialno blagostanje je njihova najvišja misel.

Prof. Pilp ne računa na novo rusko revolucijo. Gospodarska obnova dežele je alfa in omega sedanje vlade in bila bi tudi vsake druge vlade. Boljševiki to razumejo kakor vsi realni politiki in žrtvujejo svoje teorije temu prepričanju. Vsak agresivni duh je izginil brez sledu. Boljševiki ne zamišljajo nikake vojne, ker vsak boj bi porušil pričeto gospodarsko obnovo. Kljub vsemu temu pa ostajajo boljševiki in ako bi n. pr. izbruhnila revolucija v Nemčiji, bi porabili vso svojo silo, da bi se okoristili z njo v svojo svojo stranke.

Plinovo poročilo zveni precej verjetno. Gotovo je, da mi Slovani radi čujemo o obnovi Rusije, ker dobro vemo,

kaj je pomenila za nas v vojni in po vojni odsotnost Rusije in čakamo nestrpno na njeno novo krepko navzočnost v krogu Slovanov in v vrsti odločujočih svetovnih sil. Mislimo, da je omogočil obnovo zdrav duha ruskega naroda, poln neporušne volje do življenja. Z obnovo se ustvarijo povsem nove razmere, ki polagoma spravijo domov tudi ogromno večino Rusov, ki sedaj begajo po širnem svetu.

Socializem in komunizem pri žuželkah.

Za vse socialistične družbe pri žuželkah je zelo karakteristična neobičajna specializacija posamičnih skupin ali kast. Ta specializacija vpliva na ves organizem specialistov. Čebele delavke je lahko ločiti od matice ali trota že po zunanosti. Kakor sem že omenil, nahajamo pri čebelah-delavkah splošno tudi degeneracijo spolnih organov. Mravlja-vojščak se zelo razlikuje po svoji konstrukciji od mravlje-delavke. Mravlja-delavka se razlikuje od samca ali samice. Iz tega sledi, da sloni organizacija družbe na načelu razdelitve dela in sicer prisljenega dela, ki označuje vsakega člana družbe kot izrazito usposobljenega za svojo stroko. Individuum je docela podvržen družbi. On je popolnoma izginil. Individuum se je spremenil v otroka, v navaden vlijak ogromnega skupnega organizma.

Taka družba je slična veliki tvornici, kjer vsako opravila svoje posebno delo. To specialno delo dan za dnem in od pokolenja do pokolenja zapušta sledove na vsej konstrukciji specialistov. Oni organi in deli telesa, ki so potrebni za specialno delo, se razvijajo z vajo. Drugi pa, ki ne delajo, polagoma oslabe in okrnejo. Zato tudi opazamo povsod pri specializaciji da se nekateri organi enostransko razvijajo na račun drugih. Posledica vsake specializacije je atrofija. To je splošen naravni zakon.

Povsod, kjer je družabna organizacija zgrajena na načelih delitve dela, nahajamo tako specializacijo individuumov, ki spadajo v organizacijo. Zlasti pa opazamo tako specializacijo v samotnem organizmu. Vse celice in žilve, ki tvorijo organizem, predstavljajo prave specialiste. Mišice, živci in celice, vse to so specialisti, pri katerih se je razvila ena lastnost na račun vseh ostalih. Taka specializacija je brez dvoma zelo koristna za ves organizem, in vso družbo, ker je ona vzrok večje sile, trpečnosti in produktivnosti dotičnega organizma. Dasi koristna za organizem kot celoto, je pa obenem na škodo vsem individuumom, ki so člani te organizacije. Skodljiva je za organizem zlasti zato, ker je vedno spojena z izgubo neodvisnosti. Individuum je podložen skupnosti in se spreminja, kakor že omenjeno, v majhen vlijak ogromnega stroja.

Tako torej vidimo, da socialistični red, ki se mnogim zdi ideal za vse človeštvo, že davno eksistira pri žuželkah. Vidimo, da je ta red res ustanovil zelo močnega organizma. Mravlja vseh vrst, te majhne slabotne žuželke predstavljajo v družabni organizaciji tako ogromno silo, da se ji ne more zoperstaviti velika žival in tudi človek je včasih proti njim brez moči. V južnih krajih se mravelj boje ljudje in zverj. Kadar pridejo potujoče mravelje do kakšne vasi, vse prebivalstvo zbeži in prepusti svoje imetje njim.

Zdaj, ko stojimo na pragu novega sveta, se odpirate pred človeštvom dve poti. Ena pot vodi k socializmu in kolektivizmu, k odpravi privatne lastnine in ustanovitvi socialističnih združenj z vsemi onimi posledicami, ki jih nahajamo danes v socialističnih družbah žuželke. T. j. k popolni podvrženosti individuumu družbi, k začloveku. Ne človek mora biti orodje družbe, pot vodi k individualizmu, t. j. k osvoboditvi človeške individualnosti iz okovov, ki jih pogosto nalaga isti družba in država. Podobno kakor anarhizem skuša tudi individualizem osvoboditi in emancipirati človeka. Ne človek mora biti orodje družbe, nego družba orodje človeka. Ne smemo pozabiti, da je tudi v sedanji kulturni družbi (ne tako popolni, kakor je socialistična družba) človeška osebnost že precej stisnjena in popačena. Tudi tu imamo opraviti sicer prikrito in prisljenjo specializacijo. Eni se rode kakor vozna žival in se morajo vse življenje pečati s fizičnim delom, drugi pa se rode v intelektualni družini in poznajo vse življenje samo intelektualno delo.

Toda prva kakor druga specializacija je v škodo človeški individualnosti. Obe spremljajo regresivni pojavi. Naša kulturna družba nudi dovolj primerov za take regresivne pojave. Oslabljen vid, izdapanje zob in las, nevrastenja in neprotrjena fizična slabost in onemoglost, tako značilni pojavi pri inteligentnem poklicu, kaj je to drugega, nego posledica specializacije v eni stroki? Prenaporno fizično delo na račun intelektualne zmožnosti je specializacija v drugi smeri. Taka specializacija je še bolj škodljiva kakor specializacija razuma. Ona pretvaja fizično krepkega človeka bodisi v molčečo in malo razvito žival, ali pa v poslušno orodje, v lutko, ki jo je mogoče prisiliti, da dela karkoli: danesloviti protirevolucionarje, jutri pa delati židovske poboje ali ubijati zdravnike in inteligenco, ki je žrtvovala svoje življenje narodu (kakor se je to nešteto krat dogajalo v času ruske revolucije). Socializem hoče ustvariti idealno družbo, individualizem pa idealnega človeka. Le ona družba je dobra, ki podpira harmonični razvoj in srečo človeške individualnosti.

Ta težnja za individualizmom, za osvoboditvijo lastne individualnosti je globoko vkoreninjena v človeški naravi. Hrepenenje po privatni lastnini je samo izraz te težnje, kajti nič ne varuje posameznika in njegovega potomstva pred zunanjimi nevarnostmi tako, kakor privatna lastnina. In v tem je brzokone glavni vzrok, da so se vsi poskusi socialistične organizacije povsod izjalovili. Človek in žuželka. On se ne mo-

re sprijazniti z umorom lastne individualnosti niti v tem slučaju, ako se to vrši v imenu višjih interesov družbe in države. Človeku je potrebna taka organizacija, ki bi ga pretvorila ne v ozkosrčnega specialista z okrnjenimi organi, nego bi mu dala možnost, da harmonično razvije svoje sile in sposobnosti za doseg višjih idealov.

Damska zimska moda.

Nobeno, še tako nestanovitno vreme, si ne menja tako pogosto, kakor ženska moda. Mnogi vidijo v tem nagnjenje k specifičnim slabostim ženskega sveta-kostitvijo, nečimurnosti in ponosu na telesno lepoto, drug pa so mnenja, da bi ženska brez mode izgubila velik del svoje privlačne sile. Kdo ima prav, je težko povedati, gotovo pa je, da moda vsako leto bolj napreduje in da je to bogato polje, kjer se z uspehom udejstvujejo številna podjetja, ki kujejo iz ženskega nagnjenja lepe denarce.

Moda je seveda odvisna od najrazličnejših faktorjev, med katere spada tudi finančna kriza. Pred vojno so se dame oblačile razkošno, četudi na račun finega okusa in skromnosti, danes pa je moda vsaj v pretežni večini inteligentnih in meščanskih slojev skromna, okusna in manj razkošna. Se ni dolgo tega, ko so bile dame preproste, da je nedostojno nositi poročene kožuho. Danes pa je kožuh s poročene kože splošno priljubljen. Jopič iz te poročene kožuhovalne ne pušča dlake in poleg tega na videz prav nič ne zaostaja za dragocennimi kožuhovalni. Ni sicer posebno dobro sredstvo zoper mraz, toda lepota mora včasih tudi potpeti. Mnogo cenejših kožuhoval se razlikuje od dražjih samo v tem, da jih ni mogoče nositi več let, nego kvečjem 2 ali 3 sezone, ker se kmalu obrabijo. Zato pa ne stanejo 100, nego 10—20 tisoč. Dami pa, ki nikoli ni nosila kožuhovalne in si kupi cenejo, tudi ta lepo pristaja. Med vsemi mogočnimi vrstami damskih zimskih kostumov se najbolj priporoča letos kratak suknjič iz kožuhovalne.

Krati kožuhi pa imajo tudi svoje meje v namenu in ciljih. Dokler se ne ponosi, ni na svetu kože, ki bi bila zanj dovolj slaba. Kakor hitro pa prekorači svojo mejo, je konec vsega-lepote, elegancije in ponosa. Krati kožuhi ne smejo biti elegantni. Ne sme se niti pomišljati o eleganci. Kožuhi mora ostati na svojem mestu in niti z očesom ne sme škiliti po eleganci, pa je vse dobro. In kakor se je mnogo sportnih oblek zadnja leta spremenilo v promenade, tako je tudi kratak kožuh zablodil z izleta v zimsko narovo, nazaj v mesto. Sedaj je njegovo mesto na ulici. Po dnevi je pogled nanj užitek, zvečer pa izgubi mnogo na svoji privlačnosti. Bolje rečeno: tam, kjer pokriva suknjen jopič in krilo, je izbrana, kjer pa nezažadno izpolnjuje popoldanski ali večerni kostum, je humbug.

Dame pogosto kažejo med vsemi talenti največjega občudovanja vreden talent — poskusiti hočejo vse, kar je najslabšega in najmanj primerne. Zato vidimo pri njih pogosto nizke lakaste čevlječke in po svoje prirojene klobuke s kratkim nagubanim jopičem. Kratak kožuh ni praktičen. Ni praktičen zato, ker opravlja razmeroma malo funkcij, dasi je pri damah zelo priljubljen in ga nosijo tudi tedaj, ko jim ne pristaja. Veliko bolj praktičen je kostum, ker ni na svetu krajša in prilike, da bi ne bil primeren. Zato pa je kratak kožuh iz bobra ali sibirske (bele) verice absolutna prevara. Po tvari vzbuja elegantno iluzijo in sili k elegantnim dopolnilvam. Po svoji obliki pa zahteva elegantne izpolnitve. Kjer je bober, tam mora biti dolg kožuh, kjer je koza, tam kratak.

Sicer pa ni obilgata baš koza. Lahko je tudi mačka, pes, srna ali karsikoli, kar hodi po božjem svetu. Samo da je veselo, svetlo, s kratko dlago, kosmato, samo da ma žepi in da se zapenja tja do nosa. Več pa tudi nihče ne sme zahtevati od kože, ki je še včeraj begala po dvorišču. Takemu kožuhu se prilaga volena enobarvna obleka, najboljša je temno rjava in pestrobarvan jopič, ki ga je treba prepašati s črnim pasom, če je enobarven. Nogavice volnene, čevlji pa nizki. Na glavi klobuček iz enobarvne klobučne, ako je jopič pisan in pisan klobuček, ako je jopič enobarven. Počez ga kratak kožuh in dama je elegantna. Kot specialiteta v letošnji modi se priporoča katek bobrov kožuh, temno rjav klobuk in črna obleka ali kožuh iz divje mačke, zelen plišast kostum in zelen klobuk ali temno rjava barvana srna, rjav kostum z rdečkastimi lisami in rdečkast klobuk.

Razne vesti.

* Clemenceaujeva juha. Francoska »Republique« poroča o starem Clemenceauju, da ima fanatično rad juho in se rad ponša, da je njegovo zdravje samo radi tega tako trdno, ker je trikrat na dan vročo juho. Med vojno pa je bil nekoč pred Verdunom gost pri štabu poveljujočega generala Petaina. Pri mizi je pripovedoval, da se ves dan ne počuti dobro, če ne zavžije zgodaj jutraj juhe. Eden od omizja ga je tedaj vprašal: »Kdaj pa vstanete gospod ministrijski predsednik?« — »No, tako okoli 4 ure jutraj.« — »Ali potem mora vaš kuhar vstajati opolnoči?« — »Ni treba, je odvrnil suhoparno Clemenceau, »to preskrbim sam. Najljepši si namreč zvečer v termoforsko steklenico juhe, položim nanjo svoje noge, in jutraj mi je treba juho samo na krožnik naliti.« Kronisti trdi, da se na mizi generala Petaina ni nikoli več servirala juha...

* Kdor se poslednji smeje... V Krefeldu v Nemčiji je tekal po kolodvoru neki mlad mož, da bi si priporil udoben sedež v vlaku, ki je imel baš oditi. Ali vsi oddelki so bili zasedeni in mlad mož, videč da ne doseže ničesar, je napravil dostojanstven obraz, šel k zadnjemu vagonu in zakričal z močnim glasom: »Vsi izstopiti, vagon bo odklopljen!« Tedaj je nastala med vozniki gosti strahot.

vita zmešnjava. Vsak je popadel svojo prtljago in si poslal v drugem oddelku prostor. Mladi mož se je krohotal na vse grlo in se nastanil prav udobno. Da, da, tako je, če je človek prebrisan. Samo, da bi vlak že odklopil! Ko je tu nekaj časa sedel, je prišel kolodvorski nadzelnik in ga vprašal: »Vi ste sigurno ali premeteni gospod, ki je potnike »potegnila, da ho vagon odklopiti?« — »Res je, je odvrnil premetene smeje. — »Tako, tako, se je rezal nadzelnik. Neki uradnik, ki vas je slišal kričati, je menil, da spadate k nadzorstvu in je pustil vagon enostavno odklopiti. Vlak je ravnokar odklopil!«

* Predavanje pomlajevalca dr. Voronova v Turinu. Dne 18. tm. je imel v Turinu dr. Voronov predavanje o svoji pomlajevalni metodi. Udeležba je bila ogromna. Predaval je v francoskem jeziku in razlagal svoje dosedanje uspehe. Ker juridični in moralni razlogi ne pripuščajo prenašanja žlez s človeka na človeka, je prišel na misel, da se poslužijo žlez opice, kar mu je ugodno uspelo in ima beležiti že vrsto uspehov. Izvajal je, da operacija res pomladi starejšega človeka in da traja to pomlajenje, kakor se je sedaj izkazalo, okoli 3 let. Misli, da bi se s ponovno operacijo dosegli nadaljnji uspehi. Njegove operacije niso imele nikakih slabih posledic in med operiranimi je bil tudi neki 83 letni mož. Samo eden izmed operirancev je umrl, to pa je bil velik plianec in je sledila smrt, ko ga je napadel delirium tremens. Na ženske se metoda ne da uporabiti. Navzoče občinstvo se je poslovilo od predavatelja z burnim ploskanjem.

* Roparij v Slavoniji. V Slavoniji se dnevno množe roparski napadi in strah vse Slavonije je glasoviti razbojnik Jovo Čaruga, ki mu oblasti ne morejo do živca. Izvršil je že nebroj roparskih umorov in drugih zločinov, ter je skrajno prebrisan človek. Dne 10. tm. je prišel v hišo nadlogarja Luke Kovačiča v selu Samatova. V hiši je bila navzoča samo 70 letna starica, kateri se je Čaruga predstavil kot dr. Saša Isaković, odvetnik iz Oslička. Navtavel je ji, da je zagovornik njenega sina Luke, ki se nahaja v preiskovalnem zaporu v Osijeku. Ker so se vsi podatki točno ujemali, je starica verjela, da ima pred seboj odvetnika dr. Isakoviča. Nadalje ji je pripovedoval, da je kemična analiza ugotovila, da so krvavi madeži, ki so bili odkriti na robu njenega sina kri človeka in da je Luka osušen, da je umoril posestnika Steha. Dobil bo najmanj 15 let in da ne bi bilo mene, bi dobil večala, je zagotavljal »advokat«. Starica se je ginjena zahvalila »advokatu« in ga dobro pogostila. Nato je slednji potegnil iz žepa notes in počel pisati, starica pa ga je pustila samega. Ko se je čez pol ure vrnila, je »advokat« izginil. Skočil je skozi okno in odnesel zlato verižico z medaljonom, 6000 Din gotovine in na stolu je pustil košček papirja, na katerem je bilo zapisano: »Tu je bil harambaša Jovo Čaruga, kar vam manika sem jaz odnesel. Orožniki so podvezli energične mere, da izsledijo drznega zločinca, ki je najbrže sam umoril seljaka Steva.«

* Indijanci ne izumirajo. Po statistiki se je ugotovilo, da število Indijancev ne narašča, temveč nasprotno še narašča. Prebivalstvo v Združenih državah vseh indijanskih plemen znaša 344.303 duš, 1144 več kot lani. Leta 1880 je znašalo njih število samo 256.127 ljudi. V splošnem so postali Indijanci že popolnoma civilizirani in so se prilagodili življenjskim razmeram.

Utemeljeno god. 1892.
Oblatno doz. izvješćenica za trgovinu i obrt
Viktor Sellinger i sin, Zagreb, ulica 25/II.
Telefon br. 15-43.
Brezjavni: Regnles.
Izveštaje najbrže i najjasnije o bankama, poduzecima, vidičima i obratnicima ciljele države SHS, te omnia naslednjih država, bivše Austro-ugarske monarhije, uz najmljeđe i pristojbe. Razpolažemo najboljim preporukama.

Enkrat

za vselej se Vam priporoča samo veletr. R. Sternecki, Celje, ako hočete res dobro in poceni kupiti

ČEVLE

ročno domače delo, kakor tudi fine tvorniške, obleke za ženske, muške i otroke, perilo, klobuke, plet. jope, čepice i šale, kravate, rokavice, nogavice in snob vso modno robo za dame in gospode. — Trgovci engros — ceno.

P. n. š. vilje gospodinj opozarjamo, da so zopet dospeli najboljši živalni stroji

Gritzner v vseh opremah

Pouk v vezenju ter krpanju perila in nogavic (štofanje) brezplačno EDINO le pri:

Josip Petelinc Ljubljana Sv. Petra nazip.

OSRAM NITRA

Boljša luč boljše delo.

OSRAM to znamko mora nositi žarnica

ZIMSKE SUKNJE IN OBLEKE

izgotovljene in po meri ima
v veliki izbiri

JOSIP ROJINA
LJUBLJANA

LOJZE LUBEJ
uradnik Prve hrv. štedionice
LJUDMILA LUBEJ
roj. Gomolj
poročena
Ljubljana - Dev. Mar. v Polju

Kupujemo

vsako količino hrastovih in
bukovih hlodov za žaganje.
Ponudbe z navedbo cene pod:
"DRAGA", lesna trgovska in
industrijska družba z o. z., Ljub-
ljana, Jeranova ulica 14.

Med

od akacije in lipce imam napro-
daj iz čebelnjaka mojega očeta
prof. Jovana Živanoviča. Razpo-
šiljam v poštinih paketih od 5 kg
franko (plačano) do naročilnega
kraja za ceno Din 160.

Žarko Živanovič, čebelar
Karlovci (Srem)

Rogaška Slatina Villa dr. Pečnik

Zdravniška penzija, sanatorij. Za
bolne na notranjih boleznih, za
oslabele in odpočitka potrebne,
za katarje pljučnih vršičkov. Vsa
moderna zdravila sredstva. Obilna
izvrstna hrana. Krasna južna lega.
Prospekti. 4438

Trgovina

in 12142
delavnica čevljev

najprometnejša v Zagrebu, se
proda s tovarniškimi stroji, in-
ventarjem in lokali. Prvovrstno
podvzetje. — Informacije daje

Ivan Gmajner,
Zagreb, Gundulićeva ulica 13

Prva slov. zid. zadruga v Ljubljani,

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2.
**Tehniško vodstvo po oblastveno avtorizi-
ranem gradbenem inženjerju.**

Projektira in izvršuje vsa v stavbeno in inženjersko stroko
spadajoča dela.

Delo solidno. Cene konkurenčne.

Na mesečne
obroke po
Din 250.—
dobite pri
L. BARAGA,
LJUBLJANA,
Selenburgova 61.

Jugoslovanski kreditni zavod

v Ljubljani — Marijin trg št. 8
registrirana zadruga z omejeno zavezo
sprejema vloge na knjižice in plača čistih

7 %

obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka.
Za večje in stalne vloge kakor tudi vloge v tekočem
računu obrestovanje po dogovoru. — Podeljuje kratko-
ročne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

Prvovrstna trgovska hiša,

tik glavnega kolodvora v Ljubljani (Resijeva cesta št. 22) obstoječa
iz velike enonadstropne stanovanjske hiše s kletmi, 3 samostojnih
stavn na dvorišču, ki služijo za skladišča in pisarne, obširnega dvo-
rišča in vrta (celokupna površina realitete ca 3000 m²) se proda
najboljšemu ponudniku potom pismene ofertalne licitacije v smislu
pogojev, ki so v pisarni podpisane družbe na vpogled in, ki se na
zahtevo vpošljejo.

Vse ponudbe morajo biti vložene do 15. decembra 1923 in
obvezne do 15. januarja 1924 ter mora vsak ponudnik tudi sočasno
podpisati prodajne pogoje.

Vsi trgovski, tako skladiščni, kakor tudi pisarniški lokali so
kupcu takoj na razpolago.

Ponudbe je nasloviti zapečatenе z označbo „Ponudba za hišo“ na
Slovensko trgovsko delniško družbo v likvidaciji, Ljubljana.

TVORNICA SVINČENIH PROIZVODOV

J. B. ULRICH D. D.

GENERALNA POSLOVNICA IN SKLADIŠČE

ZAGREB, JELACIJEV TRG 25. TEL. 13—40

Svinčeni proizvodi: svinčene cevi, svinčene plošče,
(orig. Winiwarter), plombe, svinec v skladih,
šipkah i. t. d.

Pločevine: črne in pocinkane (orig. G. Winiwarter) in
angleške pločevine.

Stanoli: v raznovrstnih barvah in načrtih.

Cevi: plinove, črne in pocinkane, parne cevi, železne stan-
žene cevi. Deli za spajanje, cevi (fitingi) iz
litega kovanega železa.

Kopalnice i. t. d.

10631

pecivni prašek
in vanilin-sladkor
ker je najboljši
in domač izdelek

PHILIPS

PHILIPS

Gradbeno podjetje

Ing. Dukić & drug

Ljubljana,
Bohoričeva ulica 20

Upravni svet Kranjske industrijske družbe

naznanja v globoki žalosti, da je dne 22. novembra t. l. preminul na Dunaju gospod

Hugo pl. Noot

veleindustrijalec, do leta 1920 predsednik Kranjske industrijske družbe, predsednik
Montanskega društva itd.

Blagi pokojnik si je pridobil v 30. letih svojega predsedovanja nevenljivih zaslug
za naše podjetje. Plodonosno njegovo delo častimo s hvaležnim spominom.

V LJUBLJANI, 24. novembra 1923.

Oglasni del! Anončnega in reklamnega zavoda **APOLLO**, Ljubljana, Stari trg štev. 19. **Oglasni del!**

Sprejema naročila za vse tu- in inozemske časopise po predpisanih tarifnih cenah. Kolodv. in prometnih prostorih. Pri večkratnih naročilih omenjenih reklam primeren popust. Točna in solidna postrežba. Konkurenčne cene. Proračuni brezplačno.

Ljubljana, palača Ljublj. kred. banke. STEGU in DRUGI Vič — Glince štev. 5.

Kom. družba za strojno in električno industrijo. Dobavlja elektr. material, elektr. motorje itd. vseh vrst stroje, transmisije, specialne podjetje za stroje lesne industrije. Konec. podjetje za elektrotehniko: naprava elektr. central visoke in nizke napetosti za luč in moč, izvrševanje. Konec. podjetje za: parne in vročevodne kurilne naprave, vodovodne instalacije, popravilo in postavitve parnih kotlov. Lastna delavnica za elektrotehniko, stavbo in strojno ključavničarstvo, mehaniko.

Pisalne stroje na obroke

The Rex Co.

Telefon 262. Ljubljana Gradjske 10.

VILJEM SEQUARDT,

Ljubljana, Selenburgova 4 (na dvorišču).
delavnica za preizkusno mehaniko.

Geodetski instrumenti, hidrometrični aparati, planimetri, pantografi, logaritmi, računalci, merilni trakovi, nivel, letve in trasirke, primate, matična in druga precizna merila.

Preizkusna risalna orodja.

Popravilo promptno in solidno.

„KORANIT“

sejamčeno pravi sestavljeni škrtli za kritje streh. KORANIT ne premoči, ne odzobe se ne lomi in ne trga, je popolnoma siguran proti ognju, toči in viharju, tehta na 1 m² samo 12 kg, je neomejeno trpežen, je boljše kot vsi eterniti, je najboljši in najcenejša streha ker ne potrebuje nikdar popravila.

Fran Hočvar

Ljubljana, Dunajska cesta 36.

Jugometalija

Splošna kovinska industrija
izdeluje vse vrste kloparske, kotlarske, vodovodne-inštalacijske dela. Prevzame najrazličnejše predmete za pocinkanje, pocinkanje in autogenično varjenje!
Točna in hitra postrežba!

Ljubljana, Kolodvorska ul. 18.

ROBENČEK Lesno strugarstvo!

Rok Cakš, strgarski mojster
Ljubljana, Zg. šiška št. 18.
izdeluje vsa v to stroko spadajoča dela najsolidneje in najceneje.

Mihael Peternel
Ljubljana, Celovška 89.

Eksport luksuznih čevljev lastnoročnega izdelka.
Na drobno! Na debelo!

Elektrolytne bakrene žice in bakrene vrvice itd. Izdelek Hedderheimer Kupferwerk und Süddeutsche Kabelwerke A. G. Frankfurt am Main. Visoko in nizkonapetostnega PORCELANA tovarne H. Schomburg & Söhne, A. G. Porzellanwerke, Margarethenhütte, Rosslau, Schwandorf. — Velika zaloga! Samo na debelo!

Konfekcija

Specijalna damska in moška krojačnica
Najmodernejši kroji po meri. Lastna zaloga angleškega in češkega blaga.
Cene povsem konkurenčne.

BRATA BRUNSKOLE

LJUBLJANA

Zidovska ulica štev. 5.

SRPSKA TOVARNA PREPROG

LAZAR DUNJERSKI A. D. VELIKI BECKEREK,

prilagoja svoje najmoderneje urejene domače podjetje za izdelovanje vsake vrste Turna, Velvet, Gloria, Tapestri, Bukle, Kidminster, Holender, Juta, Manila in Moket preprog, kakor tudi svoje splošno znane specialitete z roko izdelanih Smirnskih preprog, knipferov v vseh barvah in vzorcih po danih velikostih.

Zastopstvo in zaloga za Slovenijo A. DULAR, LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 36.

Stroji za obdelavo vseh vrst lesa,

za žage, gaterije (Vollgatter) enostavni in univerzalni stroji, za mizarne stroje, k-mb. s krožno in trakovno žago (Band- u. Kreissäge), stroj za struženje in uravnavanje lesa (Abricht und Dickenhohlmachine), stroj za vrtnanje (Bohrmaschine), za skoblanje (Fräsen) krožne žage (Kreissägen). Raz- ošilja in provrstni izvršili, po najnižjih cenah in najpovolnejših plačilnih pogojih.

Welker-Werke, Wien X, Laxenburgstr. 12.

DOBAVLJAMO

odmah uz dnevne cijene sa skladišta Zagreb
SVE STROJEVE I ALAT

za stolare, tvornice pokućstva, kolare i pilane, za bravare, mehanikare i radionice za popravke, za limare, tvornice limenih i kovinskih predmeta. Bogato skladište transmisija, sirovinskih in benzin-motora, kao i uređaje za svari i bilele kovine.

ALAT I STROJEVI **KARL JETZBACHER** ZAGREB
dion. dr. Vlačka ulica broj 25

Pozor za novo ustanovljene industrije!

Ugodna cena za nakup sledećih parnih stroje-
jev in kotlov:

2 parna stroja po 100 konjskih moči, znamke „Hock“,

3 parni kotli, znamke „Hock“ in „Tisch-bein“, 2 po 45 m², 1 po 90 m² kurilne ploskve (Heizfläche).

Vsi stroji in kotli so v obratu in v najboljšem stanju in se prodajo le zaradi vpeljave celokupnega obrata na električni pogon.

Gornji predmeti se lahko ogledajo do 15. dec. tl. v

Tovarni cementa
Zidani most. — Cene po sporazumu!

UNITED STATES LINES

V NEW YORK

Iz Southampton — Cherbourg

Leviathan

30. oktobra, 20. novembra, 15. decembra
iz BREMENA čez Southampton in Cherbourg v NEW YORK

George Washington

24. oktobra 29. decembra

President Roosevelt 7. novembra 12. decembra

President Harding 14. novembra 16. januarja

President Fillmore 21. novembra

America 1. decembra 2. januarja

President Arthur 22. decembra

Odhod iz Southampton in Cherbourg en dan pozneje. Več iz spodnjih naslovov.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo: Beograd, Palata Beogradske /adruge, preko puta „Hotel Bristol“. — Zagreb, Središnji Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga, Mihanovićeve ulice 2, preko puta kolodvora. — Ljubljana, Brodarstvo Zedinjenih Ameriških Držav, Dunajska cesta 29. — Sarajevo, Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga za Bosnu i Hercegovinu, Aleksandrova ulica 52. — Sušak, Banka za Pomorstvo.

Hrastov les

60 komadov hrastovih dreves v dimenziji do 1 metra v premeru vsebine čez 200 kubičnih metrov proda tvrdka **F. STIGER IN SIN**, Slovenska Bistrica.

Proda se vse skupaj ali pa tudi v manjših množinah od postaje Slovenska Bistrica.

Broj 6907/23

12421

Natečaj.

Pri mestni občini Banja Luka se ima popolniti mesto mestnega gradbenega inženjera v VIII. čin. razredu. Nameščenje je prvo leto začasno a definitivno nameščenje sledi po uspešnem službovanju prvega leta. Plača in doklade kot pri državnih nameščenjih.

Ponudniki, ki morajo biti naši državljani naj svoje predpisno kolekovane prošnje pošljejo temu mestnemu poglavarstvu najkasneje do 10. februarja 1924 in naj prilože:

1. Krstni list (Rojstni list).
2. Domovnico.
3. Spričevala (diplome) o strokovni šolski izobrazbi.
4. Spričevala o dosedanjem službovanju najmanj 5 a najviše let.
5. Spričevalo o moralnosti.
6. Uradno zdravniško spričevalo.

Mestno poglavarstvo Banja Luka, 16. novem. 1923.

Gradonačelnik **M. Bajagić**.

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

vseh kakovosti, v celih vagonih po orig. cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na dobole

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov: **PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG, d. d.** centrala v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

Jadranska banka a. d. Beograd

Dienitka glavnica: Din 60.000.000.— Rezerva: Din 32.515.000.—

Podružnice:

Bled, Caviat, Celje, Dubrovnik, Ercegovac, Jajce, Jesenice, Korčula, Kotor, Krani, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Sibenik, Zagreb.

Amerikanski odio.

Kaslovo za brzojave: **JADRANSKA**

Amirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser State Bank: Cortland Street 82, New-York City.
Banco Yugoslavo de Chile: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar.

MALI OGLASI

Cene oglasov do 20
besed Din 5.— vsake
nadležna beseda 50
para, s davčino vred

Službe

Pleskarske

pomočniki,
zanesljivo, sprejme takoj
v stalno delo Tone Mal-
gaj, Kolodvorska ulica 6.
12.511

Vajenca

za špecijalno trgovino v
Ljubljani sprejem takoj
(hrana in stanovanje pri
starših). — Naslov pri-
stojni, Ljubljana, Šta-
ri trg 19. 12.515

Krojaški

pomočnik,
zmožen dela malih in ve-
likih kosov, mlad, — išče
službe za takoj. — Po-
nudbe pod Delavca/12.507
na upravo »Slov. Nar.«.

Iščem službo

sluge, inkasanta ali kaj
slučnega. V slučaju po-
trebe položim lahko 50
kron kaveje. — Po-
nudbe pod Delo/12.379
na upravo »Slov. Nar.«.

Uradnik-gozdar

z državnim izpitom, 29
let star, sicer, išče pri-
mernu službo, po možno-
sti v lesni stroki. — Do-
pisi pod »Gozdar/12.373«
na upravo »Slov. Nar.«.

Potnik,

ki bi kot postranski za-
služek prevzel razpečava-
nje dobro vpljanega
predmeta, se išče. — Po-
nudbe pod Agilen/12.460
na upravo »Slov. Nar.«.

Gospodična

bi se rada izučila v mo-
dinstovski stroki. — Cenj,
ponudbe, ki pridejo
poštev samo za Ljubljano,
naj se pošljejo na
upravo »Slov. Narod«
pod »Modistinja/12.293«.

Oficirska menaža
smodnišnice v Kamniku
išče za 1. december sa-
mostojno, 30 do 45 let
staro, kuharico. Reflekti-
ra se le na samostojno.
Kuha za do 20 oseb. —
Ponudbe se pošljejo smod-
nišnici Kamnik. 12.261

Prodajalka,

starejša, moč, dobro iz-
učena, z večletno prak-
so, želi premeniti službo
takoj ali pozneje. Gre
kot hlajenje ali vro-
diteljica podružnice.
Naslov pove upravo »Slov.
Narod«. 12.450

Solicitator,
izvešan v vseh izvršnih
in zemeljskih zade-
vah, išče mesta v odve-
niški pisarni v Ljubljani.
Samostojen delavec, vpo-
kojen sodni uradnik. —
Ponudbe pod: Solicitator
12.327 na upravo »Slov.
Narod«.

Korespondent,
izvešana, zanesljiva in
samostojna pisarniška
moč, zmožen slovenske
in nemške koresponden-
ce, spreten stenograf in
strojepisec, — se takoj
sprejme. — Istotam se
sprejme tudi KONTOR-
ISTINJA z daljšo prak-
so v trgovskih podjet-
jih. — Golob & Ko., to-
varna kemičnih izdelkov,
Vič. 12.359

Potnik,

tudi začetnik, fotografske
stroke se sprejme
proti plači in proviziji.
Služba stalna in najpri-
mernejša za državnega
upokojenca. — Ponudbe
pod »Agilen/12.424« na
upravo »Slov. Narod«.

Gospodična,

starejša, večša popolno-
ma samostojno vodi tra-
govino z mešanim blagom
želi mesta kot voditeljica
trgovine v mestu ali na
deželi. — Ponudbe pod
»Zanesljiva in podjetna
12.499« na upravo »Slov.
Narod«.

Višji železniški

uradnik,
(doslužen) komercijalne
stroke, prošir skromnega
zasluga na kakem za-
upnem mestu, v spedi-
skem ali trgovskem pod-
jetju. — Ponudbe pod
Železniški uradnik/12.418
na upravo »Slov. Nar.«.

Kontoristinja

z večletno prakso, z zna-
njem slovenskega, hrva-
škega, nemškega in ita-
ljanskega jezika, nemške
stenografije, strojepisja
in vseh drugih pisarni-
skih del, išče primerenega
mesta. — Ponudbe pod
»Kontoristinja/12.513« na
upravo »Slov. Narod«.

Maserka

s koncesijo se priporoča
g. zdravnikom in cenj.
občinstvu za celo telesno
in delno masažo, katero
si je pridobila pri prvot-
nih vrstnih močeh v inozem-
stvu. — Vpraša se od 9.
do 10. in od 12. do 2. ure
pri g. Vodeb, Rimska ce-
sta 2/I. 12.195

Prodaj

Prodajalnik
in kuhinjsko opremo. —
Glince 77. 12.512

Več vrat in oken
trdi sodi napredaj. — Na-
slov pove upravo »Slov.
Narod«. 12.496

Kopalna banja
in peč napredaj. — Na-
slov pove upravo »Slov.
Narod«. 12.497

Zidna opeka,
nova, valed praznenja
prostora poceni napre-
daj. — J. Černe, Dunajska
cesta 28. 12.498

Štirivaljni stol,
sistema »Ganze, kombi-
niran, v dobrem stanju,
napredaj. — Matjan, Fi-
žine-Hrušica. 12.375

»Wanderer«-avto,
tridesetletni, v prvostan-
nem stanju, modern
opremljen, se ugodno
prodaja. — Naslov pove
upravo »Slov. Nar.«. 12.370

Cinast lonec,
za 50 l. skoro nov, pred-
vojni material, se cenj
prodaja. — Naslov pove
upravo »Slov. Nar.«. 12.470

Železna peč,
lepa, velika, rdečkasto
emajlirana, napredaj v
trgovini Jos. Selovin-Ču-
den, Mestni trg šte. 13.
12.461

Puch-avto VIII,

zadnji model, najmoder-
nejše opremljen, 38 HP,
ceno napredaj. — Ponu-
dne pod Nizka cena/12.458
na upravo »Slov. Nar.«.

Smoking-obleka,

skoro nova, za srednjo
velikost, se ugodno pro-
daja. — Pismene ponudbe
pod »Smoking« na Alo-
ma Company, Ljubljana.
12.476

Tovorni avto

(3 tone), malo rabljen,
poceni napredaj. — Po-
nudbe pod »Skoro nov
12.457« na upravo »Slov.
Narod«. 12.476

Motorno kolo

známke »Opel«, popol-
noma novo, 1½ HP, zelo
poceni napredaj. — Po-
nudbe pod »Najceneje
12.455« na upravo »Slov.
Narod«. 12.476

Gumi,

dimenzije: 710—90, 760—
90, 820—120, 880—120,
895—135, po najugodnej-
ših cenah napredaj. —
Ponudbe pod »Ugodnost
12.456« na upravo »Slov.
Narod«. 12.476

Šoferski kožuh,

dolg, ohlapen, podložen z
brezhibno lisičevino pred-
vojno suknjo, napredaj za
2500 Dn. — Vprašati od
15. do 16. v Ljubljani,
glavni kolodvor, I. nad-
stropje (Sulga). 12.510

8 HP lokomobila

Hoffert & Schrantz, 11
HP, tvornosti, prevozna,
izborno ohranjena ter do-
cela obrata zmožna, zgra-
jena 1917, doslej vsaka
skupaj v obratu samo tri
leta, se prodaja. — Hatz &
Schützenauer, Pörschach
(Poreče) am See, Kärn-
ten, Österreich. 12.431

Stanovanja

Meblovana soba
z dvema sposteljami bli-
zu dolenskega kolodvora
se takoj odda. — Naslov
pove upravo »Slovenske-
ga Narod«. 12.478

Dijakinja

srednjih šol se sprejme
na stanovanje k družini
sredi mesta. — Naslov
pove upravo »Slovenske-
ga Narod«. 12.505

Lepo stanovanje

(dve sobi, kabinet in pri-
tiklina, električna raz-
svetljava) sredi mesta —
zamenjam z večjim, ev-
enakim. — Ponudbe pod
»Zamena 1924/12.480« na
na upravo »Slov. Nar.«.

Stanovanja

Meblovana soba
z dvema sposteljami bli-
zu dolenskega kolodvora
se takoj odda. — Naslov
pove upravo »Slovenske-
ga Narod«. 12.478

Soba

išče samostojen trgovec
za takoj ali 1. decem-
brom. — Ponudbe pod
»Samostojen 12.459« na
upravo »Slov. Narod«.

Soba

s tremi posteljami, elek-
trično razsvetljava, zra-
na in svetla, se takoj od-
da. — Novi Vodmat,
Ribiška ulica 193. 12.473

Meblovana soba

s posebnim vzhodom in
električno razsvetlavo v
bližini justične palače se
odda takoj. — Naslov
pove upravo »Slovenske-
ga Narod«. 12.464

Kupim

Spalnico,
dobro ohranjeno, kupim.
— Ponudbe pod »Spalni-
ca/12.452« na upravo »Slov.
Narod«. 12.476

Polhove kože

in vseh drugih divjačin
kupuje skozi celo leto
trgovina z usnjem D.
Zdravč, Ljubljana, Flo-
rijanska ulica. 11.697

Surove kože

vseh vrst kupuje po naj-
višjih cenah — Maschke
& Komp., Glinška ulica
št. 27, Pot v Rožno dol-
ino. 12.288

Brinjevec,

samo zajamčeno pristno
kmetijsko blago, se kupi
večjo množico. — Naj-
skrajne ponudbe in vzo-
rec je poslati na poštini
predal št. 37, Celje. 12.285

Halo!

Naznanjam slavemu
občinstvu, da kupujem in
plačam najvišje cene za
ponošene obleke, perilo,
čevlje in pohištvo. —
Dopisnica zadostuje: pri-
dem na dom. — A. Jus-
rečič, Sv. Jakoba nabr-
že 31. 12.290

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Lokal

ob glavni cesti poleg po-
staje cestne železnice, se
odda. — Naslov pove
upravo »Slovenskega Na-
rod«. 12.316

Posojila

10.000 Din posojila
iščem za dobro treh me-
secev proti 30 % obre-
stim. Jamstvo na zemlji-
šče. — Pismene ponudbe
pod »Posojilo/12.378« na
upravo »Slov. Narod«. 12.476

Stanovanje

dobi, kdor posodi 30.000
do 40.000 Din na vknji-
bo (2 sobi, kuhinja in
druga ugodnosti) po do-
govoru. — Ponudbe pod
»Sigurnost/12.468« na upr-
»Slov. Narod«. 12.476

Bančne obresti

plačam dotičnemu, ki po-
sodi za eno leto 40.000
dinarjev proti vknjižbi na
prvo mesto. Ponudbe pri-
privšek, Ljubljana, Mi-
klošičeva c. 18/I. 12.484

Dopisovanje

Učeden trgovec
srednje starosti želi do-
pisovanja z gospodično
ali vdovo od 25 do 30 let
z premoženjem radi že-
nitve. Dopisi pod »Bla-
gostanje/12.504« na upra-
vo »Slov. Narod«. 12.476

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Možitev.

Bogate inozemke in pre-
možne nemške dame bi
se radi srečno omožile.
Gospodom, tudi brez pre-
moženja, daje tajna po-
javnja Ausk. Stahrey,
Berlin, N. 113 Stolpische-
strasse 48. — Poština za
odgovor trikratna pisma-
ska poština. 12.343

Nepremičnine

Prvovrstno njivo
v bližini Stepanjake cer-
kve prodam. — Vpraša-
nja pod »Njiva/12.374«
na upravo »Slov. Nar.«.

Prostor,

primeren za delavnico,
v sredini mesta, se išče.
Lahko tudi na dvorišču.
— Ponudbe pod »Delav-
nica/12.296« na upravo
»Slov. Narod«. 12.476

Trgovska hiša

(enonadstropna) z vrtom
v predmestju, z lokalom
in skladiščem napredaj za
375.000 Din v Realiteti-
ni pisarni v Ljubljani,
Poljanska c. 12. 12.492

Gostilna

in mesarja
z enonadstropno hišo in
vrtom ob Južni železnici
napredaj za 225.000 Din
v Realitetni pisarni, Po-
ljanska cesta 12, Ljublja-
na. 12.490

Hiša

(enonadstropna) z gostil-
niško obrtjo, vrtom in
pritliklami, se prodaja.
— Poisnili dajo: Franc
Schantel, konc. realitetna
pisarna, Ljubljana, Mest-
ni trg 18/I. 12.479

Večje posestvo
na Dolenskem s trgov-
no se prodaja z vsem in-
ventarjem, oziroma se
odda v najem za več let.
— Le resni reflektanti
nisi pošljejo svoj naslov
pod Večje posestvo/12.465
na upravo »Slov. Nar.«.

Izvrstno idoča

sredi Ljubljane, a takoj
prostim stanovanjem,
koncesijo in vsem inven-
tarjem, napredaj za 375
tisoč dinarjev v Realiteti-
ni pisarni, Ljubljana, Po-
ljanska cesta 12. 12.491

Hiša s posestvom

Proda se hiša, obatočča
iz več sob in pritliklin,
kateri tudi gospodarsko
poslopije. Dali tri njeve
in štiri parcele gorja po
čudovito nizki ceni. —
Natančna poiznaila daje:
Franc Repenšek, Domž-
le, Gorenjsko. 11.820

Četrtnika vile

napredaj na najlepšem
kraju pod Tičoljem. —
Kupcu udobno stanova-
nje takoj na razpolago.
Soužitek vrta. — Podrobn-
na poiznaila pri solastnici
in prodajalki v I. nad-
stropju, Erjavčeva cesta
št. 26. 12.342

Trgovska hiša

v predmestju Ljubljane,
z velikim vrtom, a takoj
prostim lokalom in sta-
novanjem, hlevom, skla-
diščem in šupami (elek-
trična vodovod) se prodaja
za 375.000 v Realiteti-
ni pisarni, Ljubljana,
Poljanska cesta 12. 12.480

Proda se hiša

(enonadstropna) z vrtom
in gospodarskim poslopi-

Ceno češko posteljno perje!

1 kg sivga skubljenega perja Din 65—; polbelega Din 80—; belega Din 90—; boljšega Din 100— in Din 120—; mehkega kot puh Din 150— in Din 180—; najboljša vrsta Din 225—. Pošilja prosto proti povzetju od Din 200— višje prosto poštne. Zamenja in vračitev dovoljena. Vzorci brezplačno. Dopisi le na **Benedikt Sacherl, Lobez št. 35 pri Plzinu, Češka**. Poštni paketi iz Češke v Jugoslavijo rabijo okoli 14 dni.

Modni salon
Anton Presker,
So. Petra cesta št. 14.

prilagoja svojo zalogo moškega blaga, konfekcije, čeplo, klobukov itd.

Izdeluje obleke po meri v najkrajšem času in po najnovejši modi.

Cene solidne. Postrežba točna.

Se priporoča za obilen obisk.

Alfonz Breznik
bivši učitelj Glasb. Matice in zapris. izvedenec deželne sodišča
Ljubljana, Mestni trg 3

Zaloga in izposojevalnica najboljših klavirjev, pianinov in harmonijev. Förster, Bösendorfer, Höpfl, Hofman, Original Stings, Czapska etc. — Prodaja tudi na obroke. — Ugodna zamenja. — 10-letno jamstvo. — Popravila in uglaševanja najceneje. — Najboljše izbira izbiral vseh glasbenega orodja, muzikalij in strun engros detail.

Generalna
popravila avtomobilov,
izdelavo novih in predelovanje starih karoserij, lakiranje in tapetiranje izkušnje strokovno in po solidnih cenah

JUGO-AUTO d. z o. z., LJUBLJANA,
DUNAJSKA CESTA 36.

Specialno izdelovanje vezenin in perila. Predtiskarija.

Na drobno!

Na debelo!

Matek & Schein,

Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 13, (poleg hotela Struškeli).

Sprejema naročila za izdelovanje vezenin in perila. Predtiskarijske ženske ročne dela po najmodernejših vzorcih. Irgovina z galanterijskim in modnim blagom. Želo in plateno blago čeških krakonoških domačih tkalcev.

Pozor!

Pozor!

Podpisana tvrdka vjudno naznanja sl. občinstvu, da sprejema odslej

vsakovrstno žensko in moško perilo, dalje posteljno in namizno perilo

pranje in likanje

Istotako se sprejema

= perilo samo v pranje in sušenje =

Sprejema se vsaki dan in sicer v podružnici v Šteuburgovi ul. 3. in tovarni Poljanski nasip 4.

Za mnogobrojna naročila se priporoča z veselo spoštovanjem tovarna **Jos. Reich, Ljubljana.**

V usnjarni KAROL POLLAK, KRANJ, se prodaja:

Rider encilindski kondenzacijski parni stroj od 55 HP še popolnoma novo ohranjen s parnim kotlom katerega kurilna ploskva meri 26 m² in ima 8 1/2 atmosferske pritiska. Ogleda se ta stroj lahko v tovarni v Kranju, kjer se izve tudi za prodajno ceno.

Ign. Vok, Ljubljana, Sodna ul. 7. Podružnica Novo me

Šikadont

zobna pasta, ustna voda, zobni prašek.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga drog. **A. KANG, Ljubljana.**

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najceneje pri **Družbi ILIRIJA**

LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8. Telefon 220. 2243

Krznar in izdelovatelj čepic
Eligij Eber

Ljubljana, Kongresni trg št. 7. V zalogi imam vsakovrstno blago: škampi, ašestka id. hoc, muš, ovratnike. Moderniziran domaški plašč. Prevzemam vsakovrstno popravilo

Klavirje
uglašajo in popravijo solidno in točno

ter gre tudi na deželo.

Feliks Povše Ljubljana Tržaška c. 45

Pisalni stroji, potrebščine
mehanična delavnica (popravljalnica)

L. BARAGA, Ljubljana, Šteuburgova ulica 6-1.

Cele opreme

za neveste, in entlanje izdeluje točno in solidno novotvorjena izdelovalnica

P. Jančigaj, Ljubljana, Resljeva cesta 29/1 levo

Strešno lepenko
Lesni cement

dobavlja v vsaki množini najceneje

Jos. R. PUH, Ljubljana Gradaška ul. 22. Tel. 513

Damski modni salon
TEODOR KUNC

Ljubljana, Beethovnova ulica 9
izdeluje kostume, plašče in toalete. 9981

Teod. Korn, Ljubljana Poljanska cesta št. 3.

Krovec, stavlji, galanterijski in okrasni kipek. Instalacije vedovodov. Naprava strelovodov. Kopalka in klasične naprave izdelovanje posod iz pločevine za firme, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve.

Velika zaloga porcelana.

Emalirana in luksuzna posoda.

Priporoča se 9806

Ana Kus, LJUBLJANA, Resljeva cesta 4 (prej trg. barv g. Hauptmana)

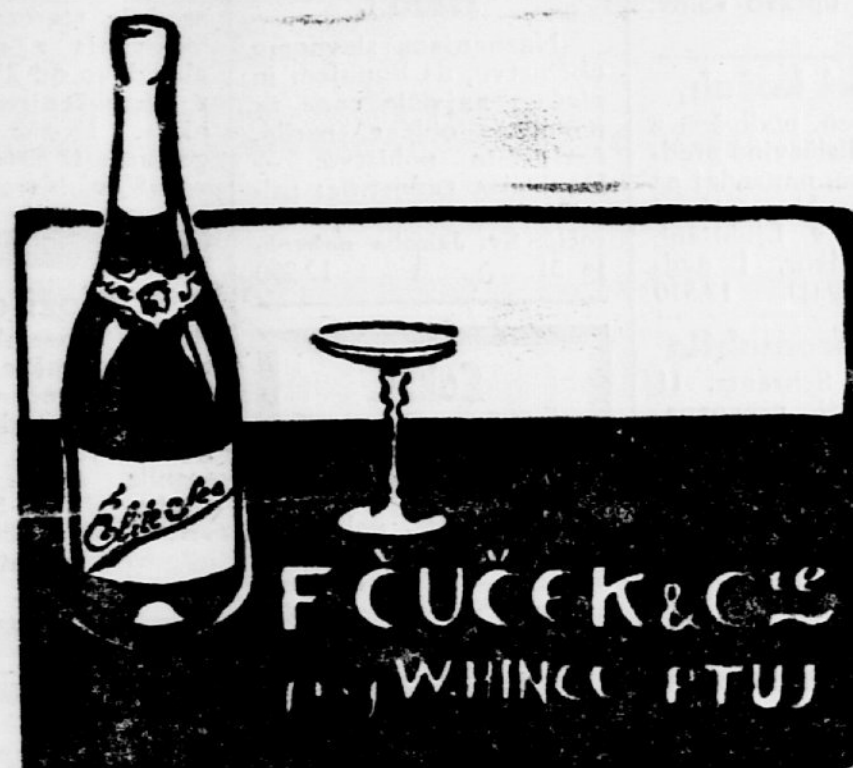
Rabljene

jutaste vreče za moko

85 kg vsebujoče, in za otrobe 50 kg vsebujoče, dobre, čiste in brez luknjaste kupi **Vinko Majdič**, valjični mlin. Kranj. 6090

Pozor trgovci!

Z novim letom oddam trgovino s mešanim blagom vseh vrst s vsem inventarjem in zalogo za dobo 10 let v najem. Stanovanje na razpolago. Trgovina se nahaja v bogatem industrijskem kraju na Kranjskem. Detaljni letni promet znaša Din 2 milijona. Potrebni kapital samo Din 250.000—. Ostanek po dogovoru. Ponudbe je poslati na upravo Slov. Naroda pod „Resni reflektant-11819“.

Pri nizki ceni!

IGN. ZARGI, Ljubljana

So. Petra cesta 3.

Nudi cenjenim odjemalcem veliko izbiro potrebščin za krojače in šivilje. Krasna izbira volnenih površnih jopic, jumperjev, ovijačk, rokavic, nogavic itd. Trikotaje vseh vrst. Moško, damsko in otročje perilo. Zaloga raznih kravati, posebno samoveznik po primerno najnižjih cenah.

NA DEBELO!

NA DROBNO!

Tvrdba
R. Miklauc
Ljubljana, Lingarjeva - Medena ulica in Pred Skofijo
priporoča svojo bogato zalogo
v moškem blagu
kakor suknu, ševjotu za površnike in raglane, kamgarnu za obleke in modne hlače, double štofu za zimske suk-njiče in površ-nike.

Največje veselje

za Božič

napravite svojim dragim z nakupom prvovrstnega pisalnega stroja ki ga dobite na obroke pri

The Rex
Ljubljana

Gradilišče 10

Telefon 268

MEDICINAL-COGNAC

Zahtevajte samo!

„Medicinal-Cognac“

„Jamaica-rum“

„Cognac-rum“

„Citron-rum“

„Medicinal-pelinkovac“

„Najfinejšo crem-likerja“

„Slivovko“ in „brinjevec“

„ALKO“ LJUBLJANA.

MÉDICINAL-COGNAC

z modrim križcem
z modrim križcem
z modrim križcem
z modrim križcem
z modrim križcem
z modrim križcem
z modrim križcem

MEDICINAL-COGNAC

MEDICINAL-COGNAC

